T.C.
ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE EĞİTİMİ ANABİLİM DALI

ÇOCUK EDEBİYATIMIZDA SERÜVEN ROMANLARI ÜZERİNE BİR İNCELEME

Yüksek Lisans Tezi

Hazırlayan
Neslihan Gürel

Tez Danışmanı
Yard. Doç. Dr. Hulusi GEÇGEL

Çanakkale – 2010

TAAHHÜTNAME

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum "Çocuk Edebiyatımızda Serüven Romanları Üzerine Bir İnceleme" adlı çalışmanın, tarafımdan, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

Tarih

30../06/2015

Adı ve Soyadı

Neslihan GÜREL

İmza

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'ne
Neslihan GÜREL'e ait Çocuk Edebiyatımızda Serüven Romanları Üzerine Bir İnceleme adlı çalışma, jürimiz tarafından Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı, **YÜKSEK LİSANS TEZİ** olarak oybirliği ile kabul edilmiştir.

Üye Prof. Dr. Kemal YÜCE

Üye Yrd. Doç. Dr. Hulusi GEÇGEL
(Danışman)

Üye Yrd. Doç. Dr. Mustafa Aydın BAŞAR

Tez No : 373162
Tez Savunma Tarihi : 04.06.2010

ONAY

Doç. Dr. Yücel ACER
Enstitü Müdürü
30./06./2010

ÖZET

Çocuk Edebiyatımızda Serüven Romanları Üzerine Bir İnceleme

İnsanın keşfetme, tanıma-tanımlama ihtiyacı; yaş, cinsiyet, kültürel alt yapı gibi nedenlerle oldukça karmaşık bir hale gelmekte; bu unsurlarla çeşitlilik gösteren duygu ve düşünce dünyası insanın bir üretimi olan edebiyatı da etkilemektedir. İnsanın sınıflandırılmasıyla ortaya çıkan çocukluk dönemi, çocuğu kendi içinde inceleyen; onun ihtiyaçlarını keşfetmeye çalışan bir disiplin doğurur. Bu ise, bilimin en büyük destekleyicisi olan edebiyatta yeni bir yazın dönemi başlatır. Önceleri yaş farkı gözetmeksizin yazılan kitaplar çocuklara göre uyarlanırken daha sonra hedef kitlesi çocuklar olan bir yazın dönemi başlar.

Çocuklar için uyarlanan kitapların başında serüven (macera) kitapları gelmektedir. Çünkü serüven, yeniliğe, yeni yerleri keşfetmeye, soru sormaya, heyecan duymaya, tehlikeye atılmaya eğilimli çocukların ihtiyaçlarını karşılayabilecek bir türdür.

Serüven romanları önceleri sadece olayın ön planda tutulduğu, heyecan unsurunun yoğun olarak incelendiği zayıf eserler olarak görülürken türler arasındaki yakınlaşma, etkileşim ile bu türde verilen eserlerde de biçimsel özellikler geliştirilerek psikolojik çözümlemelere yer verilmiştir.

Günümüzde çocukların ilgiyle takip ettiği, birden fazla baskı yaparak çok satan kitaplar listesine giren serüven romanlarının niteliği yıllardır tartışılmaktadır. Bazı araştırmacılar serüven romanlarının yapay bir kurguya, gerçekdışı kahramanlara sahip olduğunu ve bu nedenle çocuk kitaplarında bulunması gereken özellikleri karşılamadığını düşünmektedir. Buna karşın nitelikli serüven romanlarının 10-12 yaş arası serüven çağı olarak adlandırılan dönemde çocukların okuma alışkanlığını geliştirdiğini; heyecan unsurlarıyla eğlendirirken çatışma unsurlarıyla problem çözmeye yönlendirdiğini düşünenler de vardır.

Dört ana bölümden oluşan çalışmanın ilk bölümünde çocuk ve edebiyat kavramları üzerinde durulmuş, serüven romanının tanımı ve gelişimine değinilmiştir. Çalışmada ele alınan problem tanımlanarak araştırmanın amacı, önemi ve sınırlılıkları belirtilmiştir.

Araştırmanın yönteminin yer aldığı ikinci bölümde, verilerin toplanması, çözümlenmesi ve yorumlanmasında izlenen yol ile ilgili açıklamalar yer almış, araştırmanın evren ve örneklemi ortaya koyulmuştur.

Araştırmanın amacına dayalı olarak ortaya koyulan bulgular bölümünde çocuk edebiyatımız içinde yer alan Aytül AKAL'ın dört kitaptan oluşan 'Süper Gazeteciler' serisi, Fatih ERDOĞAN'ın iki kitaptan oluşan 'Mavibulut Macera' serisi Mavisel YENER'in dört kitaptan oluşan 'Dolunay Dedektifleri' serisi, çocuk yazınında uygun görülen ölçütler dahilinde incelenmiştir. Çalışmada en az iki seriden oluşan ve yasadışı olayların konu alındığı kitaplar yer almıştır.

Kahramanların konuşmaları ve davranışları yoluyla arkadaşlık, yardımlaşma, çocuk-yetişkin ilişkisi, eleştirel düşünmenin önemi gibi hususlara vurgu yapılan kitaplarda kurguyu oluşturan olaylar heyecan unsurları ve ipuçlarıyla geliştirilmiş; olumsuz davranışlar sergileyen kişilerin toplum içindeki saygınlıklarını kaybederek cezalandırıldıklarına dikkat çekilmiştir.

ABSTRACT

A Study On Adventure Novels In Children's Literature

The human need of discovering, understanding-defining, turns out to be much complicated due to the reasons as age, gender and cultural background; and the world of imagination diversified with these actors, also influences the literature, which is also a human production. The childhood, defined by the classification of individual, develops a discipline, to analyze the child in himself to discover his needs. That also launches a new term in literature as the outstanding supporter of science. Starting with adaptation of books to the children, literature moves to a new phase of producing books directly targeting the children.

The initial genre of books adapted to the children is the adventure novels. Adventure is a genre of innovations, discovery of new places, developing questions, excitement and ventures to meet the children needs.

Adventure novels initially perceived to be weak for focusing solely on the adventure and the tension itself but as the articulation among genres began to increase, the interaction brought upon new adventure novels with original forms and deeper psychological analysis.

The literary values of adventure novels, which are popular among children, have been subject to discussion for years. Some researchers claim that adventure novels placed in bestseller lists are artificial fictions composed of unreal characters, and therefore do not prove the needs of a the young readers. Some others, on the other hand suggest that successful adventure novels with adequate literary base have positive effects on reading habits of children of 10-12 age, function both as an entertainment medium and ease orientation to life in terms of problem solving.

Consists of four main sections in the first part of the study focused on children and literature, concepts, and development has been referred to the definition of adventure novels. Study dealt with the problem by defining research objectives, importance and limitations are stated.

Where the second part of the research method, data collection, analysis and interpretation took place viewed the explanation about the way the survey and sampling of the universe has been revealed.

In this study, Aytül AKAL's four-book serial 'Süper Gazeteciler', Mavisel YENER's four-book serial 'Dolunay Dedektifleri' and Fatih ERDOĞAN's two-book serial 'Mavibulut Macera', as the examples of children's literature, have been analyzed for meeting the appropriate criteria. Serials of minimum two books are chosen and adventure-criminal genre is preferred.

Hero of the speech and behavior by friendship, solidarity, child-adult relationships, critical thinking importance of such issues as the emphasis in the books fiction by events exciting elements and hints improved, the negative behaviors of people in the community respect their losing punished of attention.

ÖNSÖZ

Teknolojiyle birlikte sanal iletişimin yaygınlaşmasıyla insanın yaşam tarzı ve yaşamdan beklentisi de değişmiş; bilgisayar oyunları ve internet özellikle çocukların hayal dünyalarını çürütmeye başlamıştır.

Kitap, bilişim dünyasının çürüttüğü beyni onarabilir mi? Bu soru tabii ki kitabın niteliğine göre değişir. Nasıl ki insanlık için bir devrim niteliğinde olan interneti tamamen karalamak doğru değilse her kitap için de olumlu yargıda bulunamayız.

Kitapların yaşamdan uzaklaştığı eleştirilerine karşı özellikle serüven romanlarının geniş kitlelerin beğenisini toplaması bu türde verilen eserlerin incelenmesi gereksinimini doğurmaktadır.

Bir kimsenin başına gelen heyecanlı olayların işlendiği serüven romanları özellikle çocuklarda serüven çağı olarak adlandırılan 10-12 yaş döneminden itibaren okunmaya başlanmakta ve ileriki yaşlarda da bu ilgi devam etmektedir. Bazı serüven romanlarının bu türe gösterilen ilgiden de kaynaklı olarak seri halinde yazılması okur ve kitap arasında yoğun bir ilişki kurmaktadır.

Çalışmada ülkemizde yayımlanan serüven kitaplarından seçilen üç ayrı serinin içerik ve biçim özellikleriyle çocuğa ve çocuk edebiyatına uygunluğu değerlendirilmiştir. Yasadışı olayları konu alan bu kitaplar Aytül AKAL'ın Süper Gazeteciler serisi, Fatih ERDOĞAN'ın Mavibulut Macera serisi, Mavisel YENER'in Dolunay Dedektifleri serisidir.

Yüksek Lisans ders döneminde ve çalışma sürecinde gösterdikleri destek ve katkılarından dolayı danışmanım Sayın Yard. Doç. Dr. Hulusi GEÇGEL'e, Sayın Doç. Dr. Aziz KILINÇ ve Sayın Yard. Doç. Dr. Mustafa Aydın BAŞAR'a teşekkürlerimi sunarım.

Çanakkale, 2010

Neslihan Gürel

İÇİNDEKİLER

ÖZET ..... **i**

ABSTRACT ..... **iii**

ÖNSÖZ ..... **v**

İÇİNDEKİLER ..... **vi**

BÖLÜM I **1**

GİRİŞ **1**

1.1. Çocuk ve Edebiyat 2

1.1.2. Çocuk Kitaplarının Tanımı ve Niteliği Üzerine Görüşler 3

1.1.3 Çocuk Kitaplarında Yer Alması Gereken Ölçütler 6

1.1.3.1. Bir Çocuk Kitabında Bulunması Gereken İçerik Özellikleri 6

1.1.3.2. Bir Çocuk Kitabında Bulunması Gereken Biçim Özellikleri 9

1.1.4. Çocuk Edebiyatının Genel Amaçları 10

1.1.5. Çocuk Edebiyatının Yaş Gruplarına Göre Sınıflandırılması 12

1.1.6 Çocuk Edebiyatında Roman 13

1.1.6.1 Serüven Romanı 14

1.1.6.2. Serüven Romanının Dünyada Gelişimi 18

1.2. Problem Durumu 20

1.3. Araştırmanın Amacı 21

1.4. Alt Problem Cümlesi 21

1.5. Sayıltılar 21

1.6. Araştırmanın Önemi 22

1.7. Sınırlılık 22

1.8. Tanım 23

BÖLÜM II 25

ARAŞTIRMA YÖNTEMİ..... 25

2.1. Araştırma Modeli 25

2.2. Evren ve Örneklem 25

2.3. Verilerin Toplanması 25

2.4. Verilerin Çözümlenmesi ve Yorumlanması..... 26

BÖLÜM III..... 27

BULGULAR ve YORUM..... 27

3.1. Süper Gazeteciler 27

3.1.1. Süper Gazeteciler -1 27

3.1.1.1. İçerik Özellikleri 27

3.1.1.1.1. Plan..... 27

3.1.1.1.2. Konu..... 28

3.1.1.1.3. Kahramanlar..... 28

3.1.1.1.4. Çevre 35

3.1.1.1.5. Dil ve Anlatım..... 35

3.1.1.1.6. İletiler..... 39

3.1.1.2. Biçimsel Özellikler..... 42

3.1.2 Süper Gazeteciler–Parktaki Esrar 43

3.1.2.1. İçerik Özellik..... 43

3.1.2.1.1.Plan..... 44

3.1.2.1.2. Konu..... 44

3.1.2.1.3. Kahramanlar..... 44

3.1.2.1.4. Çevre 48

3.1.2.1.5. Dil ve Anlatım 48

3.1.2.1.6. İletiler 54

3.1.2.2. Biçimsel Özellikler 56

3.1.3 Süper Gazeteciler-Likörlü Çikolata 57

3.1.3.1. İçerik Özellikleri 57

3.1.3.1.1. Plan 57

3.1.3.1.2. Konu 57

3.1.3.1.3. Kahramanlar 58

3.1.3.1.4. Çevre 62

3.1.3.1.5. Dil ve Anlatım 62

3.1.3.1.6. İleti 66

3.1.3.2. Biçimsel Özellikler 68

3.1.4 Süper Gazeteciler–Belalı Davetiye 69

3.1.4.1. İçerik Özellikleri 69

3.1.4.1.1. Plan 69

3.1.4.1.2. Konu 70

3.1.4.1.3.Kahramanlar 70

3.1.4.1.4. Çevre 74

3.1.4.1.5. Dil ve Anlatım 74

3.1.4.1.6. İleti 76

3.1.4.2. Biçimsel Özellikler 77

3.2. Mavibulut Macera Serisi 78

3.2.1 Ayşegül'e Ne Oldu? 78

3.2.1.1 İçerik Özellikleri 78

3.2.1.1.1. Plan 78

3.2.1.1.2. Konu 80
3.2.1.1.3. Kahramanlar 81
3.2.1.1.3. Çevre 85
3.2.1.1.4. Dil ve Anlatım 85
3.2.1.1.6. İleti 90
3.2.1.2. Biçimsel Özellikler 91
3.2.2. Korsan Kitap Çetesi 92
3.2.2.1. İçerik Özellikleri 92
3.2.2.1.1. Plan 92
3.2.2.1.2. Konu 93
3.2.2.1.3. Kahramanlar 93
3.2.2.1.4. Çevre 96
3.2.2.1.5. Dil ve Anlatım 96
3.2.2.1.6. İleti 98
3.2.1.2. Biçimsel Özellikler 99
3.3. Dolunay Dedektifleri 99
3.3.1 Dolunay Dedektifleri-İz Peşinde 100
3.3.1.1. İçerik Özellikleri 100
3.3.1.1.1. Plan 100
3.3.1.1.2. Konu 101
3.3.1.1.3. Kahramanlar 102
3.3.1.1.4. Çevre 104
3.3.1.1.5. Dil ve Anlatım 104
3.3.1.1.6. İleti 106
3.3.1.2. Biçimsel Özellikler 106

3.3.2. Dolunay Dedektifleri-Dehşet Mektuplar..... 107

3.3.2.1. İçerik Özellikleri 107

3.3.2.1.1. Plan..... 107

3.3.2.1.2. Konu..... 109

3.3.2.1.3. Kahramanlar..... 110

3.3.2.1.4. Çevre 112

3.3.2.1.5. Dil ve Anlatım..... 113

3.3.2.1.6. İleti 114

3.3.2.2. Biçimsel Özellikler..... 115

3.3.3. Dolunay Dedektifleri-Mumya Dükkânı 116

3.3.3.1. İçerik Özellikleri 116

3.3.3.1.1. Plan..... 116

3.3.3.1.2. Konu..... 117

3.3.3.1.3. Kahramanlar..... 117

3.3.3.1.4. Çevre 119

3.3.3.1.5. Dil ve Anlatım..... 120

3.3.3.1.6. İleti 123

3.3.3.2. Biçimsel Özellikler..... 123

3.3.4 Dolunay Dedektifleri-Korkunç Satranç 124

3.3.4.1. İçerik Özellikleri 124

3.3.4.1.1. Plan..... 124

3.3.4.1.2. Konu..... 125

3.3.4.1.3. Kahramanlar..... 125

3.3.4.1.4. Çevre 127

3.3.4.1.5. Dil Ve Anlatım..... 128

3.3.4.1.5. İleti 131

3.3.4.2. Biçimsel Özellikler..... 132

BÖLÜM IV 133

SONUÇ VE ÖNERİLER..... 133

4.1. Sonuç..... 133

4.2. Öneriler 134

KAYNAKÇA 136

Ek-1 139

Serüven Romanları Üzerine Söyleşi: Mavisel Yener-Aytül Akal 139

BÖLÜM I

GİRİŞ

Hayatlarını anlama ve anlatma uğraşı üzerine kuran ve geliştiren insanlar bu konuda başarı gösterdikleri sürece yaşamlarını iyi ve doğru bir şekilde sürdürmüşlerdir. Geçmişten günümüze yaşanan anlaşmazlıkların, savaşların en büyük nedeni bu eylemlerin doğru olarak uygulanamamasıdır. Anlama ve anlatma becerisini sağlayan en çarpıcı eylemlerden biri ise okumadır. Okumak, alıcıya ulaşan her türlü iletinin ön bilgilerden yararlanarak anlamlandırılmasıdır.

Okumak, kişinin baktığını görmesini, onu anlamasını, yorumlamasını ve eleştirmesini sağlar. Okuyan kişi, hem toplumsal kurallara saygı duyar hem de onu yapılandırabilir. Bununla birlikte birey olma ve kendi kararını alma özeliğine de sahiptir.

Bir kitap boyunca yazarı "dinleyen" okur, sabretme, dinleme, anlama ve anlatma yeteneğini geliştirir. Bu noktada ise, özellikle edebî metinlerin başka bir kimsenin yaşadıklarından yola çıkarak kişinin kendini ve bir başkasını anlamasına imkân verdiği söylenebilir.

Olay, duygu, düşünce ve hayallerin dil aracılığıyla sözlü veya yazılı olarak biçimlendirilmesi sanatı olan edebiyat, insanın var oluşuyla başlayan anlama ve anlatma ihtiyacının belirli bir estetik forma girmesiyle kendini gösterirken insanla, toplumla, yaşam biçimleriyle birlikte sonsuz bir değişimin içinde varlığını sürdürmektedir. Bu nedenle edebiyatın tanımı, ondan beklenilen ölçüler çağa, topluma ve hatta kişilere göre değişiklik göstermiştir. Yüzyıllar önce edebiyattan beklenenlerle bugün beklenenler birebir örtüşmese de edebiyatın yaşama yeni anlamlar kattığı, fark edilmeyeni çekip çıkardığı, görünmeyeni görünür kıldığı da bir gerçektir.

Çocukların kendilerine has duygu ve düşünce dünyaları gözetilerek oluşturulmuş nitelikli edebi eserler de onların gerçeği anlamlandırmasında, eleştirel bir gözle değerlendirmesinde, kendini ve karşısındakini doğru anlamasında ve anlatmasında oldukça etkilidir. Bu bağlamda nasıl ki tek tip bir beslenme vücut için zararlıysa tek tip okuma da

çocuğun zihinsel, duygusal ve sosyal gelişimi için eksik kalacaktır. Bu nedenle çocukların farklı türde kitaplarla buluşması önemlidir.

Serüven romanları heyecan unsurlarıyla dinamik tutulan kurgusu ve okurun empati kurabileceği kahramanlarıyla çocuk edebiyatımızda kendini göstermeye başlamıştır. Seri olarak yazılan kitaplar öncelikle çocukların kitap kahramanlarıyla "arkadaşlık" kurmasını sağlar. Bu da okumayı daha etkin ve sürekli kılar.

Ülkemizde çocuk edebiyatı alanında çeşitli türlerde eserler veren, kuramsal yazılarıyla yapılan çalışmalara katkı sağlayan yazarlarımızdan Aytül AKAL, Fatih ERDOĞAN ve Mavisel YENER'in seri olarak yazdıkları serüven romanları çocukların beğenisini kazanarak pek çok baskı yapmışlardır.

1.1. Çocuk ve Edebiyat

Çağlar boyunca insandaki değişimin bir aynası olan edebiyatın gerçekleri yansıtması için samimi ve çıkardan korunmuş olması gerekir. Yüzeysel yazılardan, konuşmalardan farklı olarak edebiyattan var olanı çok iyi işlenmiş bir dille anlatması beklenir.

> *Yazınsal nitelikli metinlerde dil, bilgi iletme ya da öğretme amacıyla kullanılmaz. Bu metinler doğrudan yararlanılabilecek bilgiler sunan kullanmalık metinler gibi görülemez; çünkü yazar, günlük olağan dilin söz değerlerine yeni anlamlar yükler, söz değerlerinin anlam sınırlarını genişletir (Sever 2003: 29).*

Edebiyatı diğer yazınsal ve sözel iletilerden ayıran unsurların başında dil gelir. Nitekim günlük konuşma dilinde yazılmış iyi bir edebi eserin de dili akıcı, hatasızdır; düşünceyi en iyi ve özgün şekilde aktarmaktadır.

Edebiyat, insanı, insan davranışlarını çok yönlü olarak okura sunar. Kavcar'a göre, "Tek bir roman okumak bile, bize insanların karakter yapısı, sosyal durumu, duygu ve düşünce bakımından ne kadar farklı olduklarını göstermeye yeter." (1999: 4).

Anlama-anlatma etkileşimiyle üretmek ve ürettiğine uyum sağlamak üzerine yapılanmış olan insanın değişimi temelde çocukluk dönemine yansırken geçen zaman çocuğa olan bakışı, ondan beklenileni ve tabii onun da çevresinden beklentilerini değiştirmiş, bu şekilde farklı çocuk modelleri meydana gelmiştir. Oğuzkan (2001: 2), çocuğu "iki yaşından ergenlik çağına süren büyüme dönemi içinde bulunan insan yavrusu

veya henüz erinlik dönemine erişmemiş kız veya erkek" ya da "bebeklik çağı ile ergenlik arasındaki gelişme döneminde bulunan insan" olarak tanımlamaktadır. Şimşek (2002: 13) "Çocuk, doğum ve ergenlik çağı arasındaki dönemi yaşayan küçük insandır" der.

Şirin (2007: 8), çocukluk tarihini üç evreye ayırır:

> *Çocuk ile yetişkinin aynı enformasyonu aldığı geleneksel çocukluk dönemi, çocukluk tarihinin en karanlık, bir o kadar da sırlarla dolu kadim çocukluk zamanlarıdır. Modern çocukluk ise yazılı iletişime dayalı ve enformasyonla biçimlenen çocuğa uygun bir adlandırmadır. Üçüncü aşama postmodern çocukluk evresidir. Geleneksel anlayışa göre bir yetişkin gibi eğitilip yetiştirilmesi istenen çocuğun, modern ve postmodern çocukluk araştırmacılarına göre nasıl büyüyüp geliştiği değil; nasıl büyütülmesi gerektiği sorusu ön plandadır. Burada da devreye farklı eğitim modelleri ve okuma alışkanlıkları girmektedir.*

1.1.2. Çocuk Kitaplarının Tanımı ve Niteliği Üzerine Görüşler

Çocuk kavramı üzerindeki farklı görüşler, çocuk kitaplarının tanımı ve gerekliliği üzerine olan düşünceleri de çeşitlendirmiştir. Oğuzkan "Çocukluk çağında bulunan kişilerin hayal, duygu ve düşüncelerine yönelik sözlü ve yazılı eserler" (2001: 10), Sever "Çocukların olay, olgu ve durumların sanatçı bakış açısıyla yorumlanmasına tanık oldukları görsel ve yazılı araçlar" (2003: 32) şeklinde tanımlamıştır.

Yavuzer (2007: 187), çocuk kitabı yazarının bir yapıtı oluştururken iki noktaya önem verilmesi gerektiğini belirtir. Bunlardan ilki, yazarın kendi çocukluk dönemini hatırlayarak o dönemki hayal gücüne dönebilmesi, ikincisi ise evrensel olan farklı kuşakları çocuklar için yeniden yaratabilmesidir. Yapıt çocukların yanı sıra yetişkinlerin de ilgisini çekmelidir. Çocuk kitabı yazarı çocuk okuyucu ve yetişkin okuyucu arasındaki farkı bilmeli, öykülerini sadece çocuklar hakkında değil, fakat çocuklar için yazmalıdır.

Araştırmacı ve yazar Mustafa Ruhi Şirin ise çocuk edebiyatını tanımladıktan sonra bu türde verilen eserlerin çocuk duyarlılığını edebiyat ve sanatla uyumlu olarak yansıtması gerektiğini söyler:

> *Çocukların büyüme ve gelişmelerine, hayal, duygu, düşünce ve duyarlılıklarına, zevklerine, eğitilirken eğlenmelerine katkıda bulunmak amacı ile gerçekleştirilen çocuksu bir edebiyattır. Çocuklar için edebiyat düşüncesi ise daha yenidir. Yüzyılımızın başından bu yana okuru öncelikle çocuk olan edebiyat gündeme gelmeye başladı. Çocuklar için edebiyat yaklaşımı ise,*

> *çocuğa göre bir edebiyat yapılması yönünde yenilikçi bakış açısını belirler (2007: 22).*

Şirin, çocukların yaş dönemlerine göre belirli özelliklere ve eğilimlere sahip olmalarından dolayı edebiyatı da kendi içinde çocuk ve gençlik edebiyatı olarak sınıflandırır:

> *Edebiyat ile çocuk edebiyatı arasındaki ayrımın nedeni çocuk edebiyatının dili, konusu, içeriği, anlatımı, yalınlığı ve içtenliği ile önce çocuğa özgü olmasıdır. Çocuk edebiyatının yaş sınırı 12 olarak kabul edilmektedir. İlk gençlik edebiyatı ise 13–17 yaş evresine yönelik bir edebiyattır. Çocuk edebiyatı ve gençlik edebiyatı arasındaki fark, çocuk edebiyatının çocuğun ilgilerini yansıtması; ilk gençlik edebiyatının ise çocukluktan gençliğe geçişte konu ve içerik açılımı nedeniyledir (2007: 27).*

Çocuk edebiyatı alanında çalışanların ortak görüşü çocuklara yönelik, onların duygu, düşünce, hayal ve dil dünyasına uygun, edebiyatın bir parçası olmakla birlikte hitap ettiği kitle dahilinde farklı ölçütlere göre incelenmesi gereken bir disiplinin olması gerektiği yönündedir. Her şeyde olduğu gibi çocuk edebiyatında da iyi ve kötü ürünler vardır. Bunu ayırt etmek için öncelikle iyi bir edebiyat okuru olmak gerekir. Nitekim iyi bir edebiyat okuru da her zaman nitelikli bir çocuk kitabını okumaktan zevk duyacaktır. Önemli olan çocuksu mizaha, duyarlılığa ve imgeleme sahip olmaktır.

Çocuk edebiyatı üzerine yapılan tanımlar konunun uzmanlarının çocuk edebiyatından beklentilerini de ortaya koyar.

> *Çocuk edebiyatı deyimi, çocukluk çağında bulunan kimselerin hayal, duygu ve düşüncelerine yönelik sözlü ve yazılı bütün eserleri kapsar. Şiirler, masallar, öyküler, romanlar, anılar, gezi yazıları, biyografik eserler vb. hep bu çerçeve içine girebilir. Değişik birtakım yazı türlerinde ortaya konulan bu eserlerin, tıpkı yetişkinler için hazırlanan eserler gibi, güzel ve etkili olmaları gerekir. Bu nedenledir ki çocuk edebiyatını usta yazarlar tarafından özellikle çocuklar için yazılmış olan ve üstün sanat nitelikleri taşıyan eserlere verilen genel ad diye de tanımlayabiliriz (Oğuzkan 2001: 3).*

Çocuklar için yazılmış olsun ya da olmasın, onların ilgiyle okudukları kitapların çocuk edebiyatı gibi bir alan dahilinde incelenmesi, bu kitapların çocuğa neler kazandıracağının belirlenmesi gerekir.

Okuma alışkanlığında tercih edilen metinlerin başarı üzerindeki etkisi ortaya çıktıkça çocuk edebiyatı çağımızda oldukça önemli bir konu olmuştur. Anne karnında başlayan dinleme edimi çocuğun ileriki yaşlarındaki algı düzeyini etkilemektedir. Ayrıca çocuğun henüz anlamlandıramadığı harfleri görsel olarak tanıması, bir kitabı tutup onu nesne olarak benimsemesi de ileriki yaşlarda okuma alışkanlığı edinmesi için önemli adımlardır. Çocuğun gelişimi üzerine yapılan bu değerlendirmeler gerek edebi gerek kuramsal eserlerin nicelik ve nitelik olarak artışını da sağlamaktadır.

Bir insanın nitelikli bir birey olmasının temelinin çocukluğa yatırım yapmak olduğu görüşü 18. yüzyıla dayanır. Bu çağda yaşanan toplumsal olaylar, birey, kadın, aile, toplum kavramları üzerine yapılan tartışmalar çocuğa bakışı da değiştirmiş ve çocuk edebiyatı ihtiyacını belirginleştirmiştir.

Çocuk edebiyatı alanında verilen ilk ürünler, dünyanın neresi olursa olsun, didaktik ve çocuğu tam olarak kavrayamayan bir çizgiye sahiptir. Çocuk edebiyatının ortaya çıkışında Batı'da da durumun ülkemizdekinden pek farklı olmadığı görülür.

Çocuğa ve çocuk edebiyatına olan bakış, bilimin çeşitli dallarında yeni düşünceler üretildikçe gelişmiş, daha sağlam bir boyut kazanmıştır. Roman tekniğini çok uzun yıllar önce keşfeden, yani disiplinli bir yazı kültürü edinen, Doğu'nun edebi birikimini sistematik bir hale getiren Batı toplumları, toplumsal hareketlerin, zaman zaman kilisenin etkisinde kalarak ürün verseler de, birey olmanın ve birey yetiştirmenin önemini hep göz önünde tutmuşlardır. Çocuk yazınındaki didaktik üslupta Batı'nın bilgiyi sistemleştirerek pedagojik kurallar çevrecesine sıkıştırmasının büyük etkisi olmuştur. Sanayi Devrimi'yle şekillenen çocuk tanımı bir çocuk edebiyatı gereksinimi doğurduysa da ayrı bir edebiyat yapmanın gereksizliği, yapmacık hikâyelerin, boş fantezilerin sıkıntı yaratacağına ilişkin düşünceler o zamanların bitmeyen tartışma konuları olmuştur.

> *Çağımızın getirdiği teknolojik yenilikler ve bilimsel gelişmeler artık çocukların her yaşta ve her düzeyde ilgi alanlarının, algılama kapasitelerinin değişkenlik gösterdiğini ortaya koymuştur. Çocuk edebiyatı disiplinler arası bir çalışma olarak ayrı bir alan haline gelmiştir. Bunun sebepleri arasında, refah ve kalkınma düzeyinin yükselmesi, ailenin çocuğuna gösterdiği özeni arttırması eğitimin daha etkili ve daha kaliteli yapılabilmesi hususları yer almaktadır* (Aytaş ve Yalçın: 2002).

1.1.3 Çocuk Kitaplarında Yer Alması Gereken Ölçütler

Nitelikli bir çocuk kitabının biçim ve içerik özellikleriyle hedef kitlenin yaşına, ilgi ve ihtiyaçlarına uygun olması gerekir. Kapak ve sayfa düzeni, resimleme gibi biçimsel unsurlarla birlikte konu, konuyu aktarma biçimi, kahramanların özellikleri, iletileri aktarma biçimi gibi içerik unsurlarının konu hakkında yapılan çalışmalar sonunda genel kabul gören ölçütlere uygunluk göstermesi gerekir. Çalışmada seçilen 3 seri toplam 10 serüven kitabının içerik ve biçim özellikleri aşağıdaki ölçütlere göre incelenmiştir.

1.1.3.1. Bir Çocuk Kitabında Bulunması Gereken İçerik Özellikleri

Bir çocuk kitabında bulunması gereken içyapı (içerik) ölçütleri, çocuk edebiyatı kaynak kitaplar ve konu ile ilgili yayınlarda şöyle sıralanmaktadır:

Konu: Çocuk edebiyatında konu çocuğu metnin anlam evrenine çeken, kitapla ilişkisini sağlayan bir değişkendir. Ele alınan konular çocuğun ilgi ve gereksinimleriyle ilişkilendirdiği ölçüde önem kazanır (Sever 2003: 110). Çocukların gerçek ve günlük yaşantılarına uygun düşmeyen, onların kavrayış ve hayal güçlerini aşan konularda yazılan eserler çocukların pek az ilgisini çeker, hatta bazen hiç çekmeyebilir (Oğuzkan 2001: 368). Ayrıca nitelikli bir çocuk kitabında bireyin kendisiyle, çevresiyle ve toplumla yaşadığı çatışmalar konunun geliştirilmesinde önemli rol oynar.

Çevre: Çevre ya da uzam anlatılanlardan ve anlatılanla ilgili kişilerden ayrı düşünülemez, onlardan soyutlanamaz. Bir bakıma onları bütünleyen en önemli etkendir (Özdemir 2002: 152). Çevre betimlemeleriyle çevrenin sosyo-kültürel yapısının yansıtılması kitabı canlandıran unsurlardandır.

Kahramanlar: "Roman, öykü, tiyatro ve benzeri yazın türlerinde en önemli kişi, başkişi" (Dil Derneği 2001: 708) olarak tanımlanmaktadır. Çocuk kitaplarında kahraman sayısı fazla olmamalıdır. Kahramanların –masal ve masalımsı eserler dışında- gerçeğe uygun davranışlar sergilemesi beklenir. Çocuklar kendi yaş grubundaki kimselerin başından geçen olayları dinlemekten ya da okumaktan hoşlanırlar. Bu nedenle kahramanları çocuk olan eserler daha ilgi çekicidir (Oğuzkan 2001: 369).

Dil ve Anlatım: Görsel, işitsel ya da yazılı tüm materyalleri çocukların dünyasında anlamlı kılacak en önemli unsur dildir. Çünkü her şey anlaşılabildiği kadar kişinin

dünyasında yer bulur. Tabii sadece anlaşılabilir olmak değil, alıcıya kazandırılması gereken tüm evrensel ve kültürel değerler de dilin içerisinde "edebi" bir üslupla yerini almalıdır. Çocuk yayınlarında yazarlar cümle ve paragrafları kurarken seslendikleri küçük okurların okuma yeteneklerini, kavrama güçlüklerini ve sözcük haznelerini daima göz önünde tutmalıdır (Oğuzkan 2001: 370).

Nitelikli bir çocuk kitabında hedef kitlenin yaş grubuna ve kitabın türüne uygun olarak kişi ve çevre betimlerine, kişileştirme, benzetme, ad aktarması gibi söz sanatlarına, deyim ve atasözlerine; ikilemelere, bilmecelere yer verilirken yabancı sözcük kullanmaktan kaçınılmalı, kullanılan yabancı sözcüklerin ya da terimlerin anlamı sezdirilmelidir.

Olayı aktarımda kullanılan iki temel anlatım yöntemi vardır:

Birinci kişi (ben öyküsel): Anlatıcı, öykünün başkişisi ya da yan kahramanlardan biridir. Bu tür anlatılarda anlatan kişi ya başından geçen olayları ya da gözlemlerini dile getirir. Ben dilinin kullanıldığı anlatılarda anlatım doğrudan ve samimi olacağından okur, hem anlatıdaki kişileri daha rahat tanıyacak hem de öyküyü daha kolay anlayacaktır (Özdemir 1994: 220-221).

Üçüncü kişi: Bu tür anlatımlar üç ana başlık altında toplanabilir.

1. Bilgisi sınırsız yazar bakış açısı: Her şeyi bilen yazar, tanrısal bir bakış açısına sahiptir.

Bilgisi sınırsız olan yazar öyküsünde şunları yapabilir: Olayları tarafsız olarak rapor edebilir, karakterlerin zihnine girebilir, karakterlerin davranışları, eylemleri, konuşmaları, görüşleri hakkında yorum yapabilir, zaman ve mekân içinde özgürce dolaşarak geçmiş ve gelecekle ilgili en ince ayrıntıları anlatabilir, genel düşünceler ve yargılarda bulunabilir (Çakır 2002: 167- 170).

2. Bilgisi sınırlı yazar bakış açısı: Kendini bazı bilgi alanlarıyla sınırlayan yazar, genellikle olayları tarafsız anlatır ve bir karakterin zihnine girer (Çakır 2002:176).

3.Tarafsız yazar: Objektif bir bakış açısına sahip olan yazar, duygularından etkilenmez, sadece olayları ve karakterleri okurun gözleri önüne serer (Çakır 2002:176).

Bir çocuk kitabında bulunması gereken bir diğer özellikse, kitabın kaba ifadelerden arındırılmış olmasıdır. Tabii argo, dilin önemli bir yapıtaşıdır ve uygun kullanılırsa anlatımı zenginleştirir.

Argo sözcüğünün Gramer Terimleri Sözlüğü'ndeki (TDK, 2003) tanımı şöyledir:

1- Farklı bir anlaşma biçimi sağlamak üzere aynı meslek veya topluluktaki insanların ortak dildeki kelimelere özel anlamlar vermek, bazı kelimelerde değişiklik yapmak, dilin lehçelerinden, eskimiş öğelerinden ve yabancı kökenli biçimlerinden de yararlanmak suretiyle oluşturdukları, herkesçe anlaşılmayan kelime ve deyimlerden oluşan, gereğinde mecazlı anlamlara da yer veren özel dil veya söz dağarcığı: Asker argosu, öğrenci argosu, kalaycı argosu, hırsız argosu, gemici argosu, şoför argosu gibi. 2- Külhanbeylerin ve tulumbacıların kullandıkları, özel anlamlı kelime ve deyimlerin yer aldığı kaba dil: ağzını ıslatmak «içki içmek», alarga durmak «uzak durmak, açık durmak», aftos «kadın, sevgili», araklamak «çalmak», açmaza gelmek «tuzağa düşmek», atmasyon «asılsız anlamsız, uydurma, yalan söz veya haber», anafor «bedava, parasız», cavlağı çekmek «ölmek», dolma «yalan hile», fıymak «kopmak, savuşmak», kayış aşırmak «hile yapmak», ibiğini kaldırmak «kafa tutmak», tırnakçı «hırsız, yankesici», uyutmak «aldatmak, kandırmak», papel «para», papaz uçurmak «eğlence alemi yapmak, rakı alemi yapmak», uyuzlanmak «huylanmak, şüphelenmek», viraj almak «çok yalan söylemek», volta «bir aşağı, bir yukarı dolaşma», yaylanmak «çekip gitmek», yürek Selânik «cesaretsiz, korkak», zoka «tuzak, hile, dalavere, oyun» vb.

Argo sözcükler de dil varlığımızın bir parçasıdır. Ancak onları kullanış biçimi yazarın dile hâkimiyetine bağlıdır. Kültürel yozlaşmayla oluşan kaba, çirkin sözcükler bir edebiyat eserinde, özellikle de çocuklar için yazılan kitaplarda yer almamalıdır.

Yapıtın dili sade ve açık, anlatımı sürükleyici olmalıdır. Paragraflar çok uzun tutulmamalı, karşılıklı konuşmalara sıkça yer verilmeli. Sözcükler, çocuğun sözcük dağarcığını geliştirici nitelikte olmalıdır. Yapıtlarda kullanılan bilinmeyen sözcük sayısı çocuğun gelişimine uygun; çocuk dünyasıyla ile ilişkili; kitap yazım ve noktalama açısından kusursuz, sözcükler güncel olmalıdır. Kitap, yabancı sözcüklerden mümkün olduğunca arındırılmalı; yabancı sözcüklerin açıklamaları verilmeli; yabancı deyim, atasözleri Türkçeye uyarlanmalıdır. Devrik cümleler çok sık kullanılmamalıdır. 10–12 yaş

ve üstü çocuklara yönelik kitaplarda olumluluk ve olumsuzluk bildiren yan tümceleri de kullanarak anlamsal olarak girişik yargılar oluşturulabilir (Sever 2003: 37).

1.1.3.2. Bir Çocuk Kitabında Bulunması Gereken Biçim Özellikleri

Çocuk kitaplarının okumayı kolaylaştıran, çocukların yaş seviyelerine göre hazırlanmış biçimsel özellikleri olmalıdır. (Oğuzkan 2001: 364).

Kitabın çocuk tarafından benimsenmesi çok önemlidir. Bu anlamda yaş gruplarına göre düzenlenen kitapların renkli, resimli, çekici ve kolay taşınabilir olma özelliğine sahip olması gerekir (Güleç ve Geçgel 2005: 166).

Çocuk kitaplarının biçim özelliklerini şu başlıklar altında inceleyebiliriz:

Boyut (Büyüklük): Çeşitli boyuttaki kitaplardan hoşlanan çocuklar için en uygun kitap boyutu taşınabilir ve kitaplık düzenlemesine uygun olandır. Çocuk kitaplarının 16-23 cm. büyüklüğünde olması normal sayılır.

Harfler: Kitabın puntosu ilköğretim 1, 2 ve 3. sınıf öğrencileri için 12 puntodan küçük olmamalıdır. 4 ve 5. Ve daha sonraki sınıflarda ise 10 puntoluk harfler kullanılabilmektedir.

Kâğıt: Sayfaları temizlenebilir olmalıdır. Kitabın kâğıdı mat renkli olmalı ve öncelikle birinci hamur kâğıt (en az ikinci hamur) kullanılmalıdır.

Sayfa Düzeni (mizanpaj): Normal aralıklı ya da normalden çok aralıklı satırlarla dizilmiş sayfalar tercih edilmelidir. Sayfa kenarlarında geniş boşluklar bırakılması uygundur.

Yazım ve Noktalama İşaretleri: Çocuk yayınlarında yer alan yazıların dilbilgisi bakımından aksak ve yanlış yönleri bulunmamalı, yazımda kesinlikle birlik sağlanmalıdır. Noktalama işaretleri de kurallara uygun kullanılmalıdır.

Kapak ve Cilt: Kitabın kapağı ilgi çekici, konu ile uyumlu olmalıdır. İç kapak resimli olmalı; kapak resmi kitapta yer almalıdır. Kitabın baskı sayısı iç kapakta yer almalıdır. Kitabın dayanıklılığını arttırmak için ciltlenmesinde hem iplik hem de yapıştırıcı kullanılmalıdır.

Resimler: Resimler konuya uygun, anlaşılır, gerçekçi, ilgi çekici, kaliteli ve metinle birbirini tamamlayıcı olmalıdır. Ayrıca resimlerde ayrıntılara dikkat edilmelidir. İlk sınıflarda okuyanlar için renkli resimler daha çekiciyken daha sonraki yıllarda siyah-beyaz ya da oldukça sade renkli bir resim daha etkili olabilir. Resimler, sayfanın en uygun yerine konumlandırılmalıdır.

Künye Bilgileri: Kitapta, kitabın basım yılı, baskı sayısı, yayınevi bilgileri, kitabın yazarı ve resimleyenin adı, yazarın özgeçmişi bulunmalıdır.

1.1.4. Çocuk Edebiyatının Genel Amaçları

Nitelikli bir çocuk kitabının okura kazandırmayı hedeflediği birtakım amaçları vardır. Tabii bu amaçların çocuğun dünyasında anlamlı bir yere sahip olması, onu psikolojik yönden sarsmaması, karamsarlığa düşürmemesi de gerekmektedir. Çocuk yazının da ülkemizde olduğu kadar dünyada da yaşanan belli başlı sıkıntılardan biri de amaçların saptırılarak kitapların propaganda silahına dönüştürülmesidir.

Çocuk edebiyatının amacına ulaşmasını sağlayacak en önemli unsurlardan biri yazarların çocuğa bakışı ve şüphesiz dile hâkimiyetidir. Dilidüzgün (2003: 21) çocuk yazınından beklentisini şöyle dile getirir:

> *Çocuk farklı değerlerle ve imgelerle dünyaya baktığı, çevresini farklı algıladığı için kendine özgü olarak oluşturulmuş kitaplara da gereksinimi olduğu yadsınamaz. Bu nedenle çocuk yazınının varlığı, çocuğun aşağılanması değil, onun yüceltilmesi anlamını taşır. Çünkü çağdaş eğitimin gerekleri, çocuktan kitap ile yazınsal bir iletişim kurmasını, okuma alışkanlığı edinmesini, özgür ve eleştirel düşünmesini istemektedir.*

Çocuk kitapları, zihinsel ve ruhsal bir değişim içinde olan çocuklar üzerinde önemli etkilere sahiptir. Temizyürek, çocuk edebiyatının amaçlarına ilişkin şunları söyler:

> *Çocuğa, kitap okuma sevgisi ve alışkanlığı kazandırmanın gerekli olduğu çocukluk dönemlerinde okutulacak kitaplar okumayı sevdirecek nitelikte olmalıdır. Dolayısıyla da çocuğun okuyacağı kitapların hem içerik hem de biçim bakımından diğer kitaplardan farklı olması ve çocuğun zevkine hitap etmesi; çocuk edebiyatı ayrımının gerekliliğini ortaya koyar. Ayrıca çocuk edebiyatı, çocuğun kişiliğini oluşturmakta olduğu dönemleri kapsadığından, kişilik gelişiminde yardımcı olacak farklı türlerdeki edebî metinleri hedef kitleye sunmalıdır. Çünkü "çocuk edebiyatı türleri, Türkçe öğretiminin özel*

amaçları içerisinde yer alan kitap okuma zevkinin oluşmasında da önemli yere sahiptir" (2003:165).

Çocuk edebiyatını geçiş edebiyatı olarak ifade eden Dilidüzgün (2003: 22) de çocuk edebiyatının okuma eğitimi vermesi bakımından önemli olduğunu belirtir. Çünkü okumayı seven, okuma alışkanlığı kazanan bir çocuk; dil ve kişilik gelişimini gerçekleştirebilir. Türkçe eğitiminin hedeflerini belirleyen dil ve kişilik gelişimi, çocuk edebiyatını Türkçe eğitimine dayandırır. Türkçe dilin imkân ve güzelliklerinin uygulandığı, eğitim açısından unsurlarla dolu, estetik değer taşıyan metinlere dayandırılarak işlenmelidir. Çünkü çocuk; dilin kurallarını metinde hissedecek ve kelime hazinesini de metinler aracılığıyla geliştirecektir.

Adıgüzel (2004: 10) ise konuya şöyle yaklaşır: "Türkçe, en çok edebiyatla ilgisi olan bir derstir. Edebiyat denince de sadece lisedeki edebiyat dersleri akla gelmemelidir. İlköğretimdeki Türkçe dersleri de büyük ölçüde birer (çocuk) edebiyat dersi hükmündedir."

Çocuk edebiyatı, kişilik ve dil gelişiminin temelinin atıldığı ve çocuğu gençliğe hazırlayan çocukluk dönemindeki hedef kitlesine hitap etmesi yönü ile edebiyatın içinde en ince ve en hassas alandır. Çocuk edebiyatı ürünlerinden çocuğu, gençliğe hazırlaması ve kişiliğinin olgunlaşmasında yardımcı olması da beklenir. Bu bakımdan eserler; verdiği mesajlar hususunda önemlidir. Çocuk edebiyatı ürünlerinden, aynı zamanda her yaştan okurun ilgisini çekebilen ve herkes tarafından okunulabilen, dil ve anlatım özellikleriyle etkili ürünler olması beklenir. Çocuk edebiyatının hedef kitlesi temel alındığında ürünler; çocukları sıkmadan, okumaya karşı bezginlik uyandırmadan, eğlenceli bir şekilde dil kurallarını sezdirmeli ve kişilik eğitimi açısından da katkı sağlamalıdır. İlköğretimde çocuk edebiyatı-Türkçe işbirliği içinde işlenen Türkçe dersinin, dil öğretimi ve kişilik gelişiminde temel teşkil etmesi bakımından önemli olduğu ifade edilebilir. Çocuğa bu dönemde verilen, çocuğun dünyasına hitap etmeyen, ilgisini çekmeyen metinler eksik ve yanlış eğitime yol açacağından telâfisi mümkün olmayan etkilere neden olabilir.

Kitaplarda olması gereken yalınlık ilkesi dili basite indirgeme olarak algılanmamalıdır. Zoru yenmenin de okuma kültürünün bir amacı olduğunu unutan

insanlar kendilerince kolaylaştırdıkları kitaplarla kitabın kazandırması gereken dil bilincini, sevgisini zedelemişlerdir.

1.1.5. Çocuk Edebiyatının Yaş Gruplarına Göre Sınıflandırılması

Çocuk edebiyatı; çocukların ilgilerini çekecek, ihtiyaçlarını doyuracak eserlerle sorgulayan, araştıran, eleştirel ve yapıcı düşünen bireyler yetiştirmeyi amaçlar. Çocuğun yaşıyla birlikte değişen bilgi düzeyi, ilgi ve ihtiyaçları dahilinde çocuk edebiyatı ürünleri de değişir. Bu bakımdan çocuk edebiyatı ürünlerinin, çocukların yaş dönemlerine göre değişen ilgi, ihtiyaç, bakış açısı gibi etkenleri göz önünde bulundurularak önerilmesi gerekir.

Çocuk edebiyatı içerisinde değerlendirilecek eserlerin meydana getirilmesinde her şeyden önce 'hedef kitleye görelik ilkesi' ile hareket edilmelidir. Çocuğun gelişim evrelerini dikkate almadan oluşturulacak veya önerilecek bir metin, çocuğun dil gelişimine katkıda bulunmadığı gibi psiko-sosyal gelişimini de olumsuz yönde etkiler (Temizyürek 2003: 165). Yaş gruplarını, 0–5 yaş grubu (okul öncesi), 6–8 yaş grubu (1. kademe 1. devre), 9–12 yaş grubu (1. kademe 2. devre), 13–15 yaş grubu (ilk gençlik çağı) olarak ayıran Yalçın ve Aytaş (2002: 8–42); 9–12 yaş grubunda (1.kademe 2.devre) olan çocukların özelliklerini grup ilişkilerine önem verme, düşünce dünyasını geliştirme, soyut kavramlar elde etme, sosyal baskıya duyarlı olma, varlıklara ve olaylara canlılık verme vb. olarak belirlemişlerdir.

> *Değer oluşumunda arkadaşlar çok önemlidir. Gruba ait olma bilinci ve lider olma arzusu hâkimdir. Grup normları önem arz eder. Dışlanma tehlikesinden kaçınır. Vücut dilini anlamaya baslar. Duygu paylaşımı çoğalır. Bakışlara, yüz ifadelerine dikkat eder. Empati kurma çabası görülür. 12 yaş civarı egoist bakış açısı değişmeye başlar. İnsan ilişkilerini karmaşık ama üzerinde düşünmeye değer algılar. Yaşıtlarında etkileşim hat safhadadır. Denetlenme, kontrol edilme, yöneltilme, zorlanma, isyan yaratacak duyguların başında gelir. Davranış problemleri erkeklerde üst düzeydedir. Fiziksel kavgalar, yaralanmalar görülür. Özel saldırganlık görülebilir. Sosyal becerilerini geliştirmeye destek olunmalıdır. Sabırsızdırlar. Hoşgörü ve tahammülleri zayıftır. Rekabet duyguları güçlüdür. Yapabileceklerinin çok üzerinde sorumluluk almak isterler (Yavuz, 2002).*

Yalçın ve Aytaş (2002: 41–42) 13–15 yaş grubunda (ilk gençlik çağı) olan çocukların özelliklerini ise "teorik konulara ilgi duyma, uzun ve dikkat isteyen çalışmalardan ve gizlilikten hoşlanma, okudukları kitaplarda kendilerini görme, bazen çocuksu bazen yetişkin rol üstlenme, yeni ve değişik etkinliklerden hoşlanma, saldırganlık eğilimlerinin artması, özleşecekleri modeller arama" olarak tespit etmişlerdir.

> *13-15 yaş grubundakiler, gizlilik içeren roman ve öyküleri sever. Okuyacakları eserlerde cümleler 7–10 kelimeden oluşmalıdır. Metinler de 700–800 kelime civarında olmalıdır. Bu döneme yönelik eserlerde yalın, sade dil kullanılmalı, mecaz ve benzetmelere yer verilmelidir. Bütün zaman kipleri kullanılabilir (Yavuz, 2002).*

Çocuklara önerilecek yahut onların tercih ettiği eserlerin onların duygu ve düşünce dünyasına hitap etmesi ve bunu yaparken de dilin kullanımına en güzel şekilde örnek olması beklenir. Bu bakımdan metinlerin çocuklara sunulmadan önce materyal, teknik ve tematik unsurlarına göre analiz edilmesi gerekmektedir. Nitelikli bireyler yetiştirmek için Türkçe eğitiminde çocuklara sunulacak metinlerin bilimsel bir yöntemle değerlendirilmesi gerekir.

1.1.6 Çocuk Edebiyatında Roman

Yaşamın bir yansıması olan roman, çağa göre değişiklik gösterirken içeriği, dili ve tanımı da bir devinim içerisindedir. Taklitle başlayan sanatsal adımlar önceleri romanı "yaşamın bir aynası" olarak görürken postmodern dönemde roman, bir tür oyun, kurmaca olarak çizilmiş, bazen de deneysel bir hava kazanmıştır.

Özdemir, romanı "Yaşanmış ya da yaşanması olağan durumları, olayları düş gücüyle gerçeğe uygun biçimde yaratarak anlatma sanatı" (1994: 276) olarak tanımlanırken olayların gerçek ya da gerçeğe uygunluğunun altını çizmektedir.

Hikâye ve romanın birbirine benzeyen türler olduğunu belirten Oğuzkan, çocuk hikâye ve romanlarının özelliklerini şöyle açıklar:

> *Çocukların ilgilerine, hayat tecrübelerine ve kavrayış güçlerine uygun bir konu; sade ve gerçekçi bir plan; mantıklı sonuçlarla biten hareketli olaylar; somut, doğru fakat dikkati dağıtmayan ayrıntılar; özellikleri iyi anlatılan ve gerçeğe uygun karakterler; kısa cümle ve paragraflar ile kısa ve bol konuşmalara dayalı sürükleyici bir anlatım; çocukların seviyesine uygun*

basit ruh çözümlemeleri; kabalığa kaçmamak ve yerinde olmak şartıyla güldürücü sahneler ve konuşmalar; ayrıntılara dikkat çekmek; heyecanlı olayların olması ve metinle ilgili güzel ve anlamlı resimler yer almalıdır" (2001: 109).

Çocukların okuduğu hikâye ve romanların konuları, temaları ve kişilerin ele alınış bakımından çok çeşitli olduğunu belirten Oğuzkan, çocuk hikâye ve romanlarını altı gruba ayırmıştır:

Yakın çevreyle ilgili hikâye ve romanlar, hayvan hikâye ve romanları, mizahî hikâye ve romanlar, serüven (macera) hikâye ve romanları, duygusal hikâye ve romanlar, tarihi hikâye ve romanlar, gezi hikâye ve romanlarıdır (2001: 99).

1.1.6.1 Serüven Romanı

İnsanların başına gelen ilginç olay ya da olay dizisi anlamına gelen serüvenin tarihi yeryüzü kadar eskidir. Hayatta kalmaya çalışan insanın anlama ihtiyacı ve taklitle başlayan anlatma çabası, içerisinde türlü gizemleri barındıran büyük serüvenin parçalarıdır. Çünkü anlaşılmaya çalışılan her şey içerisinde heyecan ve gizem barındırır. Efsaneler, mitler, masallar… Kulaktan kulağa oyunuyla tüm yeryüzünü dolaşıp her nefeste kostüm değiştirir. Serüven, bazen at üstünde savaşa koşar bazen perili bir ormanda kaybolur bazen de bir dedektifin merceği olur.

Yeryüzü serüvenine başladığından bu yana insan anladıkça şaşırmaya ve anlattıkça şaşırtmaya devam etmiştir. Bu bağlamda çok geniş bir alanı olan serüven yazınının edebiyatın ilk ürünlerine kaynaklık ettiği söylenebilir. Nitekim ülkemizde de ilk çevirilerin serüven romanlarından yapılması bu türe olan ilginin bir göstergesidir.

Serüven romanları, günlük yaşamda her zaman rastlanmayan, şaşırtıcı, değişik ve esrarlı olayları konu edinen romanlardır. Bu tür romanlarda olaylar, okuyucuyu şaşırtacak ve heyecanlandıracak biçimde gelişir. Kahramanlar çoğu kez hareketli, kurnaz, cesur ve kuvvetlidir. Serüven romanlarında olayların geçtiği çevre de sık sık değişir. Okuru heyecanlandırmayı amaçlayan gerilim ve korku dolu olan, çağdaş bilim verileriyle düş gücünden oluşan, polisiye olaylar üzerine kurulmuş dedektif serüvenlerinin anlatıldığı ya da aşk konusunun ele alındığı serüven romanlarında "olay" her şey demektir. Olayların akışına uygun olarak çevre zengin, çeşitli ve değişkendir. Kahramanlar da sürekli hareket

halindedir. Bu tür romanların kaynağını; gezi kitaplarında anlatılan serüvenlerle destanlardaki kahramanların başından geçen olaylarla ilişkilendirebiliriz.

Serüven romanlarının gelişimine bakıldığında bu türün daha çok Batı edebiyatında yaygın olduğunu görüyoruz. Özellikle coğrafi keşiflerle başlayan serüven duygusu, araştırma, öğrenme, merak, heyecan unsuruyla birleşince bu türün güzel örnekleri çıkmıştır ortaya.

9-10 yaşlarından başlayarak 12-13 yaşlarına dek süren düşle gerçek arası dönem serüven çağı olarak adlandırılır (Kıbrıs, 2003). Tabii her yaşta insanın sahip olabileceği serüven duygusu bu türde verilen eserlere yönelimi arttırırken ilgi çekici bir anlatımla aktarılan kitaplar geniş bir okur kitlesine ulaşmaktadır. Batı'da örneklerine sık rastladığımız heyecan unsurlarının yoğunlukla kullanıldığı Harry Potter ya da Alacakaranlık Kuşağı Öyküleri gibi kitaplar, postmodern çağın getirdiği yalnızlaşma, kalabalıklaşma ve insanın serüven ihtiyacını bilgisayar oyunları ya da kitaplardan karşılamaya çalışmasıyla büyük ilgi görmüştür. Elbette bu gizemli serüvenlerin çok yönlü olarak insanı kuşatması ve sinemadan oyuncağa pek çok görsel malzemeyle hayatın bir parçası olması da kişilerin kendini bu serüvenin bir parçası olarak hissetmesini sağlamaktadır. Bu durumsa özellikle hayal dünyasına dönük olan çocukları etkilemektedir.

Çocuk yazınında serüven kitapları dünya edebiyatında her geçen gün arttıkça yerli yazarlar da bu gereksinimi duyumsayıp özgün örnekler sunmaya başlamıştır. Çocuk okurun bu kitaplara ilgi göstermesinin nedenini yazar Nur İçözü "Her Kitap Bir Serüven" adlı yazısında şöyle açıklar:

> *"Beklentileri, zevkleri sürekli değişkenlik gösterir. Onu bu süreçte iyi bir kitap okuru haline getirmek, beğenisini seçkinleştirmek, çocuk gerçeğine uygun ancak asla sığ olmayan, çocuğu tıpkı bir büyük okurmuş gibi ciddiye alarak üretilen yapıtlarla mümkün olabilir. Örneğin ilk gençlik diye adlandırdığımız 12 – 15 yaş grubunun serüven kitaplarına yoğun ilgi duyması da bunun göstergesi" (Radikal, 2001).*

Serüven romanlarının olay örgüsü polisiye roman kadar ipucuna dayalı değildir. İpucu, olayın akışı içinde kahramanların karşısına çıkar, ama çözümde çok da etkili olmaz. Serüven romanlarının en temel özelliği, meraklı, uyanık, araştırmacı karakterlere yer

vermesi, olay akışı içerisinde birtakım merak unsuru soruların peşinden gidilmesidir. Tabii bu karakterlerin sivrilen yanlarının hayatla uyumlu olması gerekir.

Yazar, araştırmacı Fatih Erdoğan serüven romanları ile ilgili şu saptamayı yapar:

> *"Macera, bizim yapamadıklarımızın yapıldığı ve bu yapılanları biz yapıyormuşuz duygusunu verdiği oranda başarılı oluyor. Bunun iki yönü de önemli. Çünkü bizim zaten günlük hayatta yapageldiğimiz ve yaşayageldiğimiz şeyler ilginç olmuyor. İkincisi de bütün bunları biz yapıyormuşuz gibi hissetmemiz. İşte burası yazarlık açısından ustalık gerektiren bölümü. Neden? Çünkü okurda 'bu macerada olup bitenleri sen yaşıyorsun' duygusunu oluşturmak için kurgunun inandırıcı olması gerekiyor. Bu da iyi yazarlık gerektirir. Buradaki 'inandırıcılık' sözcüğü 'gerçekçilik' anlamında değil, tersine, yazdığımızda gerçek hayatta olmayan yaratıklar, hayali olaylar vb tabii ki olacak. Ama bunların kendi içinde bir mantığı olacak. Macera örneklerinin en iyileri genellikle zaman ve mekânın alabildiğine geniş kullanıldığı metinler olmuştur. Jules Verne de böyledir, Tentenler de... Kongo, Rusya, Amerika, hatta Ay!" (Radikal, 2001).*

Tabii değişen çocuk tipi çocuk edebiyatının biçim ve içeriğini de etkilemektedir. Erdoğan, "Macera ve Çocuklar" adlı yazısında ise çocuklara bu türde verilen eserlerde yapılan hatalara değinmektedir:

> *"Macera kitaplarıyla ilgili sorunların başında yetişkin yazarın çocuğun macera anlayışını yanlış algılaması yatıyor. Sık düşülen tuzak, yazarın ya kendi çocukluğuna, ya da kendi çocukluğunda okuduğu macera kitaplarına takılıp kalması. Çocukluğumda beni heyecandan titreten ünlü 'İki Çocuğun Devrialemi' ciltlerini daha sonra kendi oğlumun önüne uzattığımda onda izlediğim kayıtsızlık, bugünün çocuğuna macera yazmanın farklı bir bakış açısı gerektirdiğini düşündürtmüştü bana. Hep söylenir: Bugünün çocukları farklı. İyi de, zaman bizleri nereye götürürse götürsün çocuk çocuktur ve nasıl kasları gelişirken sürekli itiş kakıştan hoşlanıyorsa, kendi çevresinin dışında olup bitenlere yönelik ilgisini kışkırtan beyinsel gelişiminin bir noktasında da maceraya atılmak onda bir dürtü haline gelecektir, hangi çağın çocuğu olursa olsun..." (Radikal, 2001).*

Türk edebiyatından farklı olarak Batı edebiyatındaki serüven romanları çocuğu işler; çocuğun duygusu, düşüncesi, korkusu, hayal dünyası ile beslenen bu kitaplar oldukça geniş bir okur kitlesine sahiptir. Bu ilgi Türk edebiyatında eser verenlerin de benzer türde kitaplar hazırlamasına ve bu nedenle kitapların özgünlükten uzaklaşmasına neden olur. Çünkü Batı kaynaklı kitaplar gerek üslupları gerek metaforlarıyla kendi kültürlerini yansıtırken Türk edebiyatı zaman zaman kendi kültürünü ve çocuk tipini doğru analiz

edemez. Türk edebiyatında çocuklar için yazılan serüven romanlarının nitelik sorununu Fatih Erdoğan şöyle açıklar:

> *"Şimdilik, pek başarılı sayılmasak da macera türünde yerli ürün vermeye başladık. Neden başarılı değil? Çünkü özentinin aslından kötü olduğu kuralı burada da işliyor. Saçma rastlantılar, inandırıcı olmayan zorlama bir kurgu, yapay tiplemeler... Oysa macera türü okur kazanmanın en verimli malzemesi, çünkü özellikle 10 yaşından itibaren çocuklar macera türüne ilgi duyuyor ve bu türde kitaplar istiyorlar. Yetişkinler ise bu türe önem vermiyor, hatta bazı öğretmenlerin de desteğiyle bu türü karalıyor" (Radikal, 2001).*

Serüven romanları ilgi çekici olması ve kurguya yerleştirilen kahramanların tipik özellikleriyle okuru etkilemesi dolayısıyla seri olarak yazılabilir. Böylece yazarın çeşitli vasıflarla zenginleştirdiği kahraman-kahramanların başından geçen bir dizi olaya tanık olan çocuk okur, bu kahramanların farklı olaylar-durumlar karşısındaki tavrını da görerek kendini onun bir "arkadaşı" gibi benimseyecektir.

Türlerin ortadan kalktığını, bir edebi eserin kendi türü içinde de farklı özellikler gösterebileceğini düşünecek olursak serüven romanları da işlenen konu ve konuyu aktarma biçimde yönünden değişiklik gösterir. 'Yüzüklerin Efendisi', 'Harry Potter', 'Narnia Günlükleri' gibi içerisinde gerçeküstü unsurlar taşıyan kitaplar fantastik serüvene örnektir.

Gerçekçi bir bakışla aktarılan kimi serüven romanları uzak diyarlara yapılan yolculukları ve bu yolculukta yaşananları konu alırken kimisi belirli bir alanda gelişen olayları konu almaktadır.

Polisiye, serüvenden ayrı bir tür olmakla birlikte serüvenin polisiye edebiyata yaklaştığı kitaplar da vardır. Eleştirel ve analitik düşünmede oldukça etkili olan ve okuru da bir sorunun peşinden sürükleyerek edilgenlikten kurtaran polisiye romanları gibi serüven romanlarında da işlenen bir suç ve suçun izini süren kahramanlar söz konusudur. Tabii serüvenin olay örgüsü, ipuçlarının kullanımı ve olayın çözümünde kahramanlara düşen rol farklıdır. Serüven romanlarında olaya dolaylı yoldan karışmış kahramanlar elde ettikleri ipuçlarını değerlendirseler de önemli olan olay zinciri içerisinde yaşanan ilginçliklerdir.

Her roman türü gibi serüven romanları da çocuk edebiyatında ilgiyle takip edilmektedir. Özellikle son yıllarda bu konuda yayımlanan telif romanların sayısı artmıştır.

Kahramanların başından geçen şaşırtıcı, tehlikeli olayların işlendiği ve seri halinde yazılmış bu romanlar çocuklarda merak duygusu uyandırmakta ve okuma eylemini devam ettirmelerini sağlamaktadır.

Serüven romandaki iyi-kötü çatışması ve bu kanalla aktarılan iletiler de önemlidir. Kötüyle karşı karşıya kalan iyinin soruna yaklaşımı, seçtiği çözüm yolu ve sonuçta her ne kadar bir klişe olsa da kötünün kaybetmesi mantıklı bir olay dizgisi içerisinde çocuğa çok şey kazandırabilir.

Serüven romanlarında ana öğe heyecan duygusunu dinamik tutarken okuru bir olayın içine çekmek ve birtakım ipuçlarıyla düşünmeye sevk etmektir.

Çocuklar için yazılan serüven romanlarında yazarlar, farklı özelliklere sahip çocukları işbirliği yapmak suretiyle bir sorunun çözümüne götürür. Öncelikle bu kitaplarda çocukları sorunun içine atan bir neden vardır. Bu neden, çoğu zaman kahramanın meraklı, araştırmacı, serüvenci yanından beslenmektedir. İşlenecek suç ortaya çıkana kadar yazar tarafından verilen küçük ipuçları ve ayrıntılarla okur olayın nedenine ilişkin fikir yürütmeye başlar. Sorunun çözümlenmesi ve suçluların yakalanmasına kadar olan süreçte kahramanlar ve dolayısıyla okur bulguları değerlendirir.

Çocuk edebiyatında aranan özelliklerden biri inandırıcılıktır. Ortaya atılan sorunu çözmek, kötüyle mücadele etmek için bir çocuğa gerçeğin sınırlarını zorlayan bir yetenek ve şans vermek elbette kitabın niteliğini zedeleyecektir. Tesadüflerin yoğunlukta olduğu, doğru yerleştirilmemiş ipuçları üzerine kurulan, ‘aptal kötü’ karşısına çıkarılan ‘uyanık çocuk’ ile zayıflatılan kurgular çocuğun kitapla bütünleşmesine, kitapta kendisinden bir şeyler bulmasına, eleştirel okumaya engel olacaktır.

1.1.6.2. Serüven Romanının Dünyada Gelişimi

Avrupa kökenli olan serüven edebiyatının temeli pikaresk romana dayanır. İspanyolca ‘serseri, gezgin’ gibi anlamlara gelen picaro sözcüğünden hareketle 14.yy.dan itibaren Avrupa'da görülen bir roman türüdür. Bu romanlarda gezgin, serseri, sefil, beş parasız halktan insanların yaşadıkları serüvenler anlatılır. Roman boyunca kahramanlardan gündelik hayata dair yorumlar ve öğütler alınır ve akıcı macera ile sona yaklaşılır. Don Quoıte bu türün sonraki yıllarda geliştirilmiş en güzel örneğidir.

XVIII. yüzyıl serüven romanı yazarları arasında İngiliz yazar Daniel Defoe, Robinson Crusoe romanıyla; XIX. yüzyılda Amerikalı Femere Cooper, Casus ve Çizmeli Adam romanıyla; Rudyard Kipling Çengel Kitabı ve Kim romanıyla dünya edebiyatında önemli bir yer tutar.

Robinson Crusoe (1719) adlı kitapta Daniel Defoe,İngiltere'de yaşayan Alman asıllı orta halli bir ailenin en küçük oğlu olan Robinson Kreutzner'in babasının tüm itirazlarına rağmen, dünyayı gezme hayalleri ile çıktığı yolculukları ve bu sırada karşılaştığı olayları anlatır. Bu yolculuklar içinde ıssız bir adada 28 senesini son üç yılı hariç yalnız geçirir. Kitabın orijinal adı bir başlığa göre oldukça uzun sayılabilecek şekilde basılmıştır: Yorklu Bir Denizcinin, Kendi Kaleminden, Deniz Kazası ile Düştüğü Amerika Sahillerindeki Oronoque Nehri Ağzındaki Issız Bir Adada 28 Yılını Geçirirken Yaşadığı Serüvenler ve Korsanlar Tarafından Kurtarılması. Bu kitap bir insanın zorlukları nasıl aştığının ve doğaya nasıl ayak uydurduğunun güzel bir göstergesidir.

Define Adası İskoçyalı yazar Robert Louis Stevenson'un yazdığı bir macera romanıdır. Ayrı bir kitap olarak 1883 senesinde çıkan bu yapıt, daha önce 1881–1882 yıllarında bir çocuk dergisinde diziler halinde yayınlanmıştır. Kahramanı Jim Hawkins zeki ve cesur bir çocuktur.

Amerikalı yazar Mark Twain de serüven edebiyatının gelişiminde oldukça etkili olmuştur. En ünlü kitapları Huckleberry Finn'in Maceraları ve Tom Sawyer'ın maceralarıdır.

> *Serüven romanları işlediği konu ve çevre dahilinde türlere ayrılır. Uzak diyarlara yapılan yolculukları ve bu yolculuklarda yaşanan heyecan dolu olayları anlatan serüven kitapları oldukça eskidir. Jean de la Hire (1878-1956), 1900'lü yılların başında oldukça popüler olan serüven dizilerinde büyük başarı yakalamış bir yazardır. Bu serilerden İki Çocuğun Devrialemi, Jano ve Yanik adlı iki çocuğun dünyayı dolaşmasını konu alırken anlatılan iyi ve kötü, etik olanla olmayanın çatışmasında iyinin, etik olanın zafer kazandığı olay örgüleridir (Bilgin Adalı, Radikal 2004).*

Jean de la Hire, Bir İzcinin Serüvenleri (28 cilt), Paul Ardent'in Serüvenleri (6 cilt), Denizaltı Korsanları (79 cilt) ile serüven yazarları arasında önemli bir yer edinmiştir.

Devingen ve heyecanlı kurgusuyla bilimkurgu eserleri de serüven edebiyatının bir parçası kabul edilmektedir. Bu türün büyük ustası Jules Verne bilim alanında yaptığı

okumaların ve hayal gücünün etkisiyle edebiyata kazandırdığı yapıtlarla geleceğe ilişkin de oldukça doğru saptamalarda bulunmuştur.

Çocuk edebiyatına kazandırdığı serüven romanlarıyla dünyada en çok dile çevrilen beşinci yazar unvanını alan Enid Blyton'ın (1897-1968) serüven içerisinde üç türe yer verdiğini söyleyebiliriz. Sıradan çocukların sıra dışı maceralarına yer verdiği romanları için Famous Five (Afacan Beşler) ve Secret Seven (Gizli Yediler Çetesi); okulda geçen günlük ancak farklı ve eğlenceli hikâyeleri işlediği Malory Towers Stories, St Clare's ve Naughtiest Girl (Yaramaz Kızlar) ve periler, şeytanlar ve diğer fantastik öğelerle kurguladığı Wishing Chair ve Magic Faraway Tree. 50'li yıllarda bazı kitapçılarda çocukların edebi eserleri okumasını engellediği gerekçesiyle kitapları satılmasa da bu durum yazarın kitaplarına gösterilen ilgiyi arttırmıştır.

Yazdığı fantastik ve polisiye tarzda serilerle serüven edebiyatına hareket kazandıran bir diğer yazarsa Thomas Brezina'dır. Thomas Brezina, Alman dilinde ürün veren en başarılı çocuk ve gençlik kitabı yazarlarından biri sayılır. 1990'dan bu yana yüzün üzerinde kitap yazmış ve bu kitaplar çocuk ve gençlik kitabı üzerine çalışan belli başlı yayınevleri tarafından basılmıştır. Yıllardır Avusturya televizyonunda yayınlanan birçok çocuk programının sunuculuğunu ve yazarlığını yapan Brezina, "Amacım çocukları mutlu etmek ve onları geliştirmek. Bir yetişkinin söyledikleri nasıl dinleniyorsa bir çocuğun söyledikleri de öylesine can kulağıyla dinlenmeli, onunla doğrudan konuşulmalı, konuşurken gözlerinin içine bakılmalı. Her şeyden önce ona eşit düzeyde biri olarak davranmalı," der. Dört Kafadarlar Takımı, Kolombus ve Sen, Dedektiflik El Kitabı, Macera Müzesi Serisi gibi kitapları geniş bir okuyucu kitlesine ulaşır.

1.2. Problem Durumu

Okumanın kişinin zihinsel, ruhsal ve sosyal gelişimine etkisi düşünülecek olursa gelişimin en hızlı döneminde çocukların nitelikli kitaplarla tanışması gerekmektedir. Bu bağlamda çocuğun gereksinimleri çocuk edebiyatı alanında verilen eserlerin belirli ölçütlere uymasını gerektirir.

Serüven romanları, çocukların kentleşmeyle daralan serüven duygusunu canlandırırken onlara okuma sevgisi de kazandırmaktadır. Son yıllarda serüven

romanlarına ilgi artarken bu türde verilen eserlerde de bir artış gözlenmektedir. Bu ilgi Türk edebiyatı içinde de serüven romanlarına yakınlaşmayı sağlamış, çocuk edebiyatı yazarlarının serüven romanları birden çok baskı yapmıştır.

Çocuk edebiyatımız içinde yer alan serüven romanlarının araştırmada belirtilen ölçütleri hangi boyutlarıyla karşıladığı tezin asıl problem durumunu teşkil eder.

1.3. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı serüven romanlarının çocuk edebiyatının temel nitelikleri doğrultusunda incelemek ve hedef kitleye uygunluğunu saptamaktır.

1.4. Alt Problem Cümlesi

1. Serüven romanları işlediği konu açısından çocuk edebiyatının temel öğelerine uygun mudur?

2. Serüven romanlarında yer alan kahramanlar, çocukların bilişsel ve duyuşsal gelişimi açısından uygun birer model olabilirler mi?

3. Serüven romanlarında kullanılan çevre çocuk edebiyatının temel niteliklerine uygun mudur?

4. Serüven romanları dil ve anlatım unsurları açısından çocuk edebiyatının temel niteliklerine uygun mudur?

5. Serüven romanları içerdikleri iletiler ve iletileri aktarma biçimleri açısından çocuk edebiyatının temel niteliklerine uygun mudur?

6. Serüven romanları biçim özellikleri bakımından çocuk edebiyatının temel niteliklerine uygun mu?

1.5. Sayıltılar

"Çocuk Edebiyatında Serüven Romanları" adlı bu tezde şu sayıtlılar göz önüne alınmıştır:

1. Çalışmaya alınan yaş aralıklarına göre çocukların gelişim dönemi özelliklerinin, o dönemin genel profilini temsil ettiği düşünülmüştür.

2. Belirtilen çocuk edebiyatı biçimsel ve içerik ölçütlerinin nitelikli çocuk kitapları için yeterli kabul edilmiştir.

3. Araştırmada kullanılan örneklemin evreni temsil ettiği kabul edilmektedir.

1.6. Araştırmanın Önemi

Çocukların okuma alışkanlığı kazanmalarında en etkili yol, ilgi ve ihtiyaçlarına uygun kitapları tercih etmeleridir. Okuma eyleminin tam ve doğru biçimde amacına ulaşması için seçilen metnin belirli niteliklere sahip olması gerekir.

Serüven romanları dünyada ve Türkiye'de çocuklar arasında oldukça ilgili gören bir türdür. Seri olarak yazılan serüven romanları, merak unsurları ile okuru kendine bağlamakta; okumanın devamını sağlamaktadır. Ayrıca okur, her seride farklı olayların içinde izlediği kahramana karşı da bir yakınlık duyar.

Serüven romanlarının ilgi gören bir tür olması bu türde verilen eserlerin çocuk edebiyatının temel nitelikleri doğrultusunda incelenmesini gerekli kılmaktadır.

1.7. Sınırlılık

1. Araştırma, hedef kitlesi 10-14 yaş grubu olan, en az iki seriden oluşan serüven kitaplarını kapsamaktadır:

Uçanbalık Yayınları

Süper Gazeteciler-1

Süper Gazeteciler –Parktaki Esrar

Süper Gazeteciler- Likörlü Çikolata

Süper Gazeteciler-Belalı Davetiye

Mavibulut Yayınları

Ayşegül'e Ne Oldu?

Kayıp Korsan Çetesi

Bilgi Yayınları

Dolunay Dedektifleri–İz Peşinde

Dolunay Dedektifleri–Dehşet Mektuplar

Dolunay Dedektifleri–Mumya Dükkânı

Dolunay Dedektifleri-Korkunç Satranç

2. Araştırma, içerisinde fantastik unsurlar taşımayan ve yasadışı olayları konu almış serüven romanlarından oluşmaktadır.

1.8. Tanım

Çocuk yazını: "Erken çocukluk döneminden başlayıp ergenlik dönemini de kapsayan bir yaşam evresinde, çocukların dil gelişimi ve anlama düzeylerine uygun olarak duygu ve düşünce dünyalarını sanatsal niteliği olan dilsel ve görsel iletilerle zenginleştiren, beğeni düzeylerini yükselten ürünlerin genel adıdır " (Sever 2003:9).

Çocuk yazınının temel öğeleri: Bu çalışmada çocuk yazınının temel öğeleri sözüyle "karakter", "konu", "ileti", "resim", "çevre" , "dil ve anlatım" belirtilmiştir.

Karakter: "Bir nesnenin, bir bireyin kendine özgü yapısı, onu başkalarından ayıran temel belirti ve bireyin davranış biçimlerini belirleyen ana özellik, özyapı, ıra, seciye" (Dil Derneği 1998: 736).

"Roman, öykü, oyun gibi bir yazınsal üründe duygu, düşünüş, davranış ve tutkuları yönünden işlenen kişi" (Püsküllüoğlu 2001: 223).

Konu: Konuşmada, yazıda, yazın yapıtlarında ele alınan durum, düşünce, olay, olgu, sorun, yaşamın içinde var olan ya da düşlenen her şey. (Göğüş 1998: 75).

İleti: Yazın yapıtında insanlığa bildirilen yeni görüş, öneri (Göğüş 1998: 70).

Resim: Kitap resmi, metni açıklamak ya da bezemek amacıyla kitaplara konan resim, çizim ya da baskı (Kaya 2003: 35).

Çevre: Yazınsal anlatıda olayların geçtiği yerdir. Her olay belli bir zamanda ve belli bir çevrede geçer. Kahramanın bulunduğu çevre, kahraman hakkında onun toplumsal, ekonomik, kültürel ve kişiliği hakkında bilgi verir. Yazar çevreyle ilgili ayrıntıları, olayı ve kişileri aydınlatacak biçimde seçer (Adalı 2003: 26-27).

Dil: Bir topluluğun bireyleri arasında, sözlü ya da yazılı iletişimi sağlayan sesler ve imler dizgisi (Göğüş vd. 1998: 36).

Anlatım: Bir duygu, düşünce ve konuyu söz ya da yazıyla bildirme, açıklama (Göğüş 1998: 15).

Çocuk Yazınında Türler: Bu çalışmada yazınsal tür sözüyle bu araştırmada konu edilen serüven romanları belirtilmiştir.

Serüven: Bir kimsenin başından geçen ya da için atılmış olduğu heyecanlı olay, macera, sergüzeşt, avantür.

Serüven romanı: Fr. roman d'aventures

Daha çok, ilgi çekici, şaşırtıcı olayları, yolculukları konu alan ve başlıca amacı sürükleyicililik olan roman. (BSTS / Yazın Terimleri Sözlüğü)

Okuru heyecanlandırıp gerilim içinde tutmak amacıyla sürükleyici olaylarla örülü romanlara serüven romanları denir.

BÖLÜM II

ARAŞTIRMA YÖNTEMİ

Çalışmanın bu bölümünde araştırmada kullanılan model, çalışmanın evren ve örneklemi ile verilerin toplanması üzerinde açıklama yapılmıştır.

2.1. Araştırma Modeli

Bu çalışmada tarama modeli kullanılmıştır. Seri olarak yazılan serüven romanları incelenmiş ve çocuk edebiyatının temel niteliklerine göre değerlendirilmiştir.

2.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Türkiye'de çocuklar için yazılmış serüven kitapları oluşturmaktadır.

Araştırmanın örneklemini belirli bir çevrede yaşanan şaşırtıcı ve yasadışı olayları konu alan, gerçekçi; serüven çağındaki 10–14 yaş grubuna hitap eden; en az iki seriden oluşan serüven kitapları oluşturmaktadır.

2.3. Verilerin Toplanması

Araştırma kapsamında ele alınan serüven kitaplarının belirli bir alanda yaşanan olayları konu alan gerçekçi serüvene uygun olduğu saptanmıştır. Üç seriden oluşan toplam on kitap yayınevlerinden temin edilmiş; bulguların değerlendirilmesi için kaynak taraması yapılmış, kütüphane ve internetten yararlanılmıştır.

Araştırmada incelenen serüven romanlarının bu türdeki eserler içinde sınıflandırılması için serüven edebiyatının tanımı ve gelişimi üzerinde inceleme yapılmıştır.

Kitap incelemeleri için 9–12 ve 13–15 yaş dönemi çocuklarının gelişim dönemi özelliklerine, çocuk gelişimi ve psikolojisi alanındaki kaynaklar taranarak ulaşılmıştır. İncelemeler belirlenen bu özelliklere göre yapılmıştır.

Çocuk kitapları biçimsel ve içerik özellikleri bakımından konu, plan, kahramanlar, çevre, dil anlatım, ileti ara başlıkları içerisinde incelenmiştir.

İncelenen kitapların yazarlarından Aytül AKAL ve Mavisel YENER'le çocuk edebiyatı ve serüven yazını üzerine internet aracılığıyla söyleşi yapılmıştır (Ek 1).

2.4. Verilerin Çözümlenmesi ve Yorumlanması

Ele alınan kitaplar kaynak taramasıyla belirlenen çocuk edebiyatı kıstaslarına göre incelenmiştir. Kitaplarda konunun tutarlı bir planda kurgulanması, kahramanların temsil ettikleri yaş grubunun özelliklerini yansıtması ve hedef kitleye örnek model oluşturacak nitelikte olması, ele alınan çevrenin sosyal yapıyı gerçekçi biçimde yansıtması, olayların akıcı ve yalın bir dille aktarılırken dilin imkânlarını hedef kitleye uygun bir şekilde sunması, doğrudan ya da dolaylı şekilde aktarılan iletilerin nitelikli ve yapıcı olması hususlarına dikkat edilmiştir.

Çalışmanın son bölümünde sonuç ve önerilere yer verilmiş; incelenen kitapların yazarlarıyla yapılan bir söyleşi de tezin sonunda yer almıştır.

BÖLÜM III

BULGULAR ve YORUM

Çalışmanın bu bölümünde serüven romanlarının çocuk edebiyatının temel niteliklerine uygunluğu incelenecektir.

3.1. Süper Gazeteciler

Süper Gazeteciler on üç yaşında dört arkadaşın gizemli işlerin peşine düşmesiyle başlarına gelen olayları konu almakta ve dört seriden oluşmaktadır: Süper Gazeteciler, Süper Gazeteciler-Parktaki Esrar, Süper Gazeteciler-Likörlü Çikolata, Süper Gazeteciler-Belalı Davetiye.

3.1.1. Süper Gazeteciler -1

3.1.1.1. İçerik Özellikleri

Süper Gazeteciler-1'in içerik özellikleri plan, konu, kahramanlar, çevre, dil ve anlatım ve iletiler alt başlıklarıyla incelenmiştir.

3.1.1.1.1. Plan

Serim, düğüm ve çözüm bölümlerinden oluşan kitapta yer yer merak duygusunu arttırıcı bölüm başlıkları kullanılmıştır.

Kitabın içeriği şöyledir:

Evren'in Süper Gazete'nin satışından memnun olmaz ve ünlü biriyle röportaj yapmak ister. O günlerde de ünlü şarkıcı Altay Şen'e çok benzeyen Oğuzcan Selimoğlu ile tanışır ve onunla röportaj yapmaya karar verir.

Röportaj sırasında kaçırılan Oğuzcan Selimoğlu aslında bir dolandırıcıdır. Altay Şen'in servetine sahip olmak istediği için bir kaçırılma senaryosu düzenlemiştir. Süper

Gazeteciler ipuçlarının izini sürerek iki kişi arasındaki bağlantıyı çözer ve olayın aydınlanmasını sağlarlar.

3.1.1.1.2. Konu

Kitabın konusu Süper Gazete için ünlü bir şarkıcıyla röportaj yapmak isteyen dört arkadaşın soyguncu çetesinin oyununu ortaya çıkarmasıdır.

> *Çocuk hikâyeleri genellikle olaylar ve hareketler üzerinde odaklanır. Çocuklar engelleri yok eden, çatışmaları düzelten, zor hedefleri başaran, zor hedefleri başaran kahramanlar ister. Konu bu amaçlara ulaşmada en etkili rol oynar. Çocuklar kahramanın problemleri nasıl çözeceğini adım adım izlerken konuyu takip etmiş olurlar (Güleç, Geçgel, 2005: 183).*

Okurun ilgisini canlı tutacak heyecan unsurları ve ipuçlarıyla kurgulanan konu, çatışma unsurlarıyla da geliştirilmiştir. Çocukların kendi aralarında ya da aileleriyle yaşadıkları çatışmalar konunun geliştirilmesini sağlar. Ergenliğe geçiş döneminde olan kahramanların yaşadığı kız-erkek çatışması ortak amaçlar doğrultusunda yapılan çalışmalarda çözümlenir. Süper Gazete için bir arada çalışmak bireylerin birbirini daha iyi anlamasını sağlar.

Aile içi çatışmalar, anne babanın boşanması çocuğun duygu ve düşünce dünyasında görünenden daha derin izler bırakır. Bu gibi durumlarda çocuğa yaklaşım oldukça önemlidir. Yener, anne babası boşanmış bir çocuk olarak bazı duygusal geçişler yaşasa da bu çatışma karşılıklı konuşmalar ve empatiyle giderilmektedir.

3.1.1.1.3. Kahramanlar

Kitabın dört ana kahramanı Evren, Yener, Selin, Elif on üç yaşındadırlar ve aynı sınıfa gitmektedirler. Kahramanların birtakım özellikleri kitabın girişinde sunulmuş ve karakalem çalışmasıyla birer portreleri de eklenmiştir. Okura önceden sunulan hazır bilgi ile kahramanları tanıtmaktansa, davranış ve konuşmalarla sezdirme yoluna gitmek daha yararlıdır.

> *EVREN*
> *Süper Gazetenin muhabiri*
> *Yener'in ilginç fikirlerini uygulamaya koymakta gecikmez. Bilgisayarı çok hızlı kullanır. Sihirbazlık numaralarından hoşlanır. Gitar çalar, judo dersi*

alır. Tiyatro ve bilgisayar kolu başkanı. Buluğ çağına girip girmediği konusunda bir süredir annesinin takibinde (s. 7).

YENER

Süper Gazetenin fotoğrafçısı

Arkadaşları arasında ilginç fikirleri ve esprileriyle tanınır. Flüt çalar. Bilgisayar kullanmada ve grafik işlerinde başarılı olduğundan gazetenin düzenlenmesini o yapar. Evren gibi o da sihirbazlık numaralarından hoşlanır. İleride iyi bir gazeteci olmak istiyor (s.9).

ELİF

Meslek konusunda henüz bir kararı yok. Çok meraklı. Gözünden bir şey kaçmaz. Süper gazetecilere katılmak için sürekli Evrenle Yenerin peşinde. Kafasına koyduğunu mutlaka başarır. Ünlülerin adres ve telefonlarını biriktirmeyi sever. Aile sorunlarını arkadaşlarına yansıtmaz. İyi ve güvenilir bir arkadaş (s.7).

SELİN

Yazı yazmaya ve desen çizmeye meraklı. İlerde iletişim fakültesin gitmek amacında. Büyüdüğünde gazeteci ya da televizyon programcısı olmayı planlıyor. Stilistlik de seçmek istediği meslekler arasında. Süper gazetecilere katılmak için elinden geleni yapıyor. Yardımsever ve çalışkan bir kız (s.7).

Kitapta kahramanları hem kendi konuşmaları hem başkasının yorumu hem de davranışlarıyla tanıyabiliriz. Genel bir değerlendirme ile kitabın dört kahramanı meraklı, araştırmacı, çözüm odaklı ve yardımseverdir.

Kitabın ana kahramanları dışında serüvenin ana hedeflerinden olan iyi-kötü çatışması için iyi işlenmiş kötü karakterlere de ihtiyaç vardır. Bunlardan en belirgini Oğuzcan Selimoğlu'dur. Diğer karakterler oldukça siliktir.

Evren, teknolojiye olan yakınlığı ile günümüz çocuk modeliyle de uyumludur. Tiyatroya olan ilgisini destekleyen doğrudan bir olay kitaba yansıtılmamışsa da, arkadaşları arasında yaptığı taklitler bu konudaki yeteneğini kısmen okura sezdirmektedir. Okulda katılmış olduğu tiyatro grubuna ilişkin herhangi bir faaliyete ise değinilmemiş, bu özellik kitabın girişindeki bilgiyle sınırlandırılmıştır.

Evren'in gazete çıkarmasını annesi pek onaylamaz. Ama o azimlidir ve karşısına çıkan engelleri geçmeye hazırdır:

Dün gece bütün yazıları bilgisayara ben çektim. Üstelik evdekiler çoktan yattım sanmışlardı, hala ayakta olduğumu anlamasınlar diye kör karanlıkta yazdım (s.9).

Annesinden derslerine engel olacağı gerekçesiyle gazete çıkarma konusunda destek alamayan Evren, bu duruma ne kadar üzülse de gazetede kullanmak için annesinin ağzından gizlice bilgi alacak kadar da kurnazdır. Böylece hem annesini üzmemiş olur hem de doğru bildiği yoldan vazgeçmeden amacına ulaşır:

> *Gazete yayımlanmasına sıcak bakmadığı için Evren annesine açıktan açığa değil, bir gazeteci ustalığıyla sorular sorar ve her sayıda ona belli etmeden ağzından konuyla ilgili ilginç öneriler alırdı (s. 23).*

Teknolojinin ilerlemesi, medyanın sanal bir ağ içerisinde insanları her geçen gün daha çok içine alması, gün içerisinde saatlerce aynı ekrana bakan çocuk ve yetişkini zihinsel anlamda birbirine oldukça yakınlaştırmıştır. Evren de yaşıyla ilgili olarak teknik konulara ilgili duymakta, büyük emekle hazırladığı gazetenin satması için farklı yöntemlere başvurmaktadır. Süper Gazete bir mahalle gazetesi olduğu için, mahallenin sorunlarına ışık tutması beklenirken, Evren'in büyük gazetelerle yarışırcasına ünlülerle röportaj yapmak istemesi de medyanın etkisidir.

> *Yani demek istediğim eğer gazetemizi sürdürmek istiyorsak, biraz daha heyecanlı konular bulmalıyız. İnsanlar gazetelere olağanüstü haberler okumak için para veriyorlar (s.26).*

Bilişim dünyasının kişiye kazandırdığı hız ve aynı anda pek çok şeyi algılayabilme yetisi Evren'in özelliklerindedir. Bu dünyada insan beyni bir bilgisayar gibi işlemektedir. Yazar, bunu şöyle açıklar:

> *Evren gazeteyi okurken bir yandan bunları düşünüyordu. O, yazarken düşünebilir, müzik dinlerken televizyonun ekranında kıpırdayıp duran görüntüleri belleğine geçirebilir, üstelik bütün bunların hepsini aynı anda yapabilirdi! Hızlı yazdığı ve dikkati dağılsa da gördüklerini ekrana doğru geçirebildiği için, yazıları bilgisayara geçirme işi Evren'indi (s.28).*

Evren'in en büyük sıkıntısı annesinin ders konusunda yaptığı baskıdır. Gazete konusunda babasından destek almaktadır, ama açık bir destek değildir bu. Anneden gizli yapılan küçük ekonomik katkılardır. Yani aile içerisinde bu konu bir araya gelip konuşulmaz, sorunun üzerine gidilmez. Evren bu duruma üzülür, ama annesini kıracak bir davranıştan da çekinir. Yazar bu noktada hem aileyle yaşanan bir soruna işaret etmekte hem de bu soruna empatiyle çözüm arayan bir çocuğu örnek göstermektedir:

Aslında avazı çıktığı kadar, "Benim notlarım bana yeter. Derece almak gibi bir sıkıntım yok, halimden memnunum, beni rahat bırakın," diye bağırıp odasına koşmak geçiyordu aklından, ama annesinin böyle bir davranışa çok kırılacağını biliyordu (s.18).

Evren, annesinin baskıcı tutumuna karşın çekingen, ürkek bir tip değildir. Aile bireylerinden birinin baskısı, çocuğu ürkek, kendine güvenmeyen, çekingen bir tipe dönüştürebilir. Ama Evren, kendi ilgi alanlarını keşfetmiş biri olarak böyle bir tutum sergilemez. Evren'in savunmasını yazar kendi bakışıyla okura sunar:

Oysa o yalnızca derslerle ilgili değildi, sosyal yönü de olan bir çocuktu. Sihirbazlık numaraları yaparak herkesi eğlendirir, gitar çalar, judo dersleri alırdı. Okulda tiyatro ve bilgisayar kolu başkanıydı. Üstelik arkadaşı Yener'le birlikte on beş günde bir "Süper Gazete" adında harika bir gazete hazırlıyorlardı. Bu anneler daha ne isterdi bilinmezdi! (s.32).

Yazarın Evren'le ilgili verdiği bu bilgiler, kitabın başında kahramanlara ilişkin yapılan tanıtımda yer almaktadır. Kahramanın daha iyi tanınmasını sağlayan bu tür bilgilerin yazar aracılığıyla değil de davranış yoluyla okura sezdirilmesinde yarar vardır. Okur, Yener'le tanışmadan önce ona küçük bir sihirbazlık numarası yapan Evren'in tiyatroya ilgi duyduğunu da ara ara yaptığı taklitlerden çıkabilir. Ama bu becerileri, olayın çözümünde bir rol oynamaz.

Ergenlik öncesinde birtakım duygusal geçişler yaşayan ve bu nedenle tavırlarında tutarsızlık görülen Evren, bir yandan gazete çalışmalarına kızların katılmasını istemezken diğer yandan Elif'e karşı olan hisleri davranışlarına yansımaya başlamıştır.

Elif'in adını duyunca Evren'in yüzü dalga dalga kızardı. Yener de hep böyle yapardı. Her nasılsa Elif'ten hoşlandığını ona belli etmişti, Yener her vesile ile ona bunu hatırlatmaya ve bu konuda onunla şakalaşmaya bayılırdı… Aslında sürekli Elif'ten söz etmesine kızdığı kadar bundan hoşlanıyordu da. Bu konuda böyle garip, çelişkili duygular arasında bocalıyor, tam olarak ne istediğine bir türlü karar veremiyordu…(s.45).

Anne ve babası boşanan Yener, bu durumu hayatında bir sorun olmaktan çıkarmıştır. Önceleri üzülse de annesiyle yaşayacağını, hayatında hiçbir şeyin değişmeyeceğini öğrendiğinde rahatlar. Zaten babasını işi dolayısıyla çok az görmektedir. Annesiyle kurduğu bir düzeni, kendine göre ilgi ve yetenekleri vardır. Yaptığı işlere en büyük destekçisi annesidir. Orta düzey bir gelire sahiptirler, ama kendisinden çok daha rahat

şartlara sahip olan Evren'e göre daha mutludur. Annesi bir bankada çalışmaktadır ve bütün gün evde yalnız olan Yener okuldan geldiğinde kendi yemeğini hazırlamaktan hoşlanır, arkadaşlarıyla rahat vakit geçirir. Annesinin yüklendiği sorumluluğun farkındadır, ona her zaman destek olur. Duygusal yönü gelişmiştir, merhametlidir. Arkadaşlarının üzülmesini istemez.

Evren'le birlikte Süper Gazete'yi çıkaran Yener çevresindeki sorunlara karşı duyarlıdır. Bilgisayarla ilgili sahip olduğu teknik bilgiyi gazete çıkarmada kullanır:

> *Gazetenin grafiğini oluşturmada ise Yener daha hızlı ve başarılıydı. Ellerindeki malzemeye bir bakışta neyi nereye yerleştirebileceğini görür, en uyumlu sayfa düzenini en kısa zamanda yapardı (s.12).*

Yener, kızları gazeteyle ilgili işlere karıştırmak istemeyen ve bu konuda zaman zaman çıkışlarda bulunan Evren'e nazaran daha ılımlı ve anlayışlıdır. Bunun nedeni Yener'in annesiyle olan paylaşımına bağlanabilir. Seher Hanım'ın boşandıktan sonraki tavrı ve güçlü duruşu Yener'in ilişkilerinde oldukça olgun davranmasını sağlamıştır. Böylece dezavantaj gibi görülen bir durum avantaja dönüştürülmüştür.

Ekibe katılmak isteyen Selin'e yaptırılacak bir iş bulunamayınca ona röportaj sırasında etraftaki ayrıntıları çizmesini de teklif eden Yener'dir.

Yener kızın üzüldüğünü fark etti. Kaç yıllık sınıf arkadaşlarıydı ve bu işe de girmeye çok istekliydi. Gönlünü almak istedi…

—Senin çok önemli bir görevin olacak Selin, not tutacaksın (s.67).

Yener, yetenek ve becerilerin işbirliği ile daha anlamlı olduğunu bilir, Evren'in kendisine yaptığı övgüye tevazuuyla karşılık verecek kadar da alçak gönüllüdür.

"Ben fikir üretmede iyiyim, ama uygulamada sen harikasın. Sen olmasan benim fikirlerim beş para etmez" (s.39).

Elif ünlülerin telefon ve adreslerini biriktirdiği için süper gazetecilerin Altay Şen'e ulaşmasını sağlar, böylece gruba katılır. İnatçı ve zekidir. Grup elemanlarının onu atlatma planlarına karşı direnmiş ve başarıda pay sahibi olmuştur.

Kitabın bu serisinde Elif pek belirgin bir kahraman değildir, ama bazı davranışları gösteri dünyasına olan ilgisine işaret etmektedir.

Gelir düzeyi yüksek bir ailenin kızı olan Selin, çizim yeteneği olan, dik başlı olmakla birlikte nerde nasıl konuşması gerektiğini bilen, yeri gelince hakkını savunmaktan da geri kalmayan biridir. Özellikle kadın hakları konusunda duyarlıdır. Cinsiyet ayrımcılığına tahammülü yoktur. Çözüm merkezlidir. Selin'in becerilerini yazar şöyle sıralamaktadır:

> *...Selin yazı yazmaya ve desen çizmeye çok meraklıydı. İleride iletişim fakültesine gitmek istiyordu, başarılı bir gazeteci ya da televizyon programcısı olmayı kafaya koymuştu. İkinci iş olarak da stilistliği düşünüyordu. Daha şimdiden modeller çiziyor, boyuyor ve bunları bir dosyada saklıyordu (s.59).*

Etkin iletişim kurmak için sen dili ithamlarının yerine, ben dilini kullanmak, düşüncelerinin ve duygularının doğru aktarımında büyük önem taşımaktadır. Ben dili durum ya da davranışla ilgili yargısız ve yorumsuz mesajlar taşır. Bununla beraber karşımızdaki kişinin davranışının bizim üzerimizdeki etkisini içerir. Yeri gelince hakkını savunmaktan geri kalmayan Selin, yeri gelince "ben dili"ni kullanarak kendini karşısındakine anlatma çabasına girer ve istediğine ulaşır:

> *Haksızlık etmeyin çocuklar, diye sızlandı Selin. Ünlü biriyle nasıl röportaj yapılır görmek istiyorum, bu benim için çok önemli bir fırsat olacak, ileride seçeceğim meslek konusunda deneyim kazanacağım. (s.61).*

Kitaptaki yan karakterlerse şöyledir:

Yener'in Annesi Seher Hanım: Eşinden bir süre önce boşanmıştır. Bir çocuğu tek başına yetiştirmenin verdiği sorumlulukla bazen duygusallaşsa da güçlü bir kadındır. Hayatı sevmesini bilir. Yenere çok güvenir ve bunu ona da gösterir. Gazete konusunda da oğluna destek olmaktadır.

> *Seher Hanım, eşiyle başından geçen boşanma davasının yüreğinde bıraktığı yıpratıcı izleri, bu bahçeyi seyrederek ve ağaçlara yuva yapmış kuşların sesini dinleyerek daha kolay silebileceğini düşünmüş olmalıydı (s.13).*
>
> *Seher Hanım yalnız bir kadın olduğunu ve oğlunu tek başına eğitmeye çalıştığını hatırladı, sesi titremeye başladı. Yener annesinin üzülmesini istemedi (s.135).*

Evren'in Anne ve Babası: Evren'in annesiyle arasında Süper Gazete'yi çıkarmasından kaynaklanan bir çatışma vardır. Annesi için önemli olan onun derslerindeki başarısı ve dereceye girmesidir. Ayrıca ergenlik çağına girmekte olan oğlunu sürekli

gözlemlemekte, bu şekilde Evren'i bunaltmaktadır. Babası ise oğlunu kendi tecrübelerine dayanarak desteklemektedir.

Sedat Amca, Selin'in babasının şoförüdür. Güler yüzlü ve yaptığı esprilere kendi gülen biri. Olaylardan son ana kadar habersiz kaldığı için pasif bir rolü var. Olayların akışı içinde çocukları gitmek istedikleri yere götüren Sedat amca karakteriyle çocuklar, yazar tarafından bir yetişkinin güvencesi altına alınırlar.

Tarih Öğretmeni Osman Bey, yaşlıdır ve gözleri iyi görmez. Bu nedenle sınavlarında sürekli kopya çekilir. Yeğeni Oğuzcan Selimoğlu'nun yaptıklarından habersiz, onun istediği doğrultusunda hareket ederek aciz bir görüntü sergiler.

Gökhan, dört kahramanın sınıf arkadaşıdır. İtici davranışlarıyla tepki toplar. Bu karakter, gerek davranışları gerek yazarın ve kahramanların yorumlarıyla olumsuz bir tip olarak yansıtılmıştır.

> *Yener Gökhan'a ters ters baktı. Bu çokbilmiş ukala, öğretmeni uyandırmadan sınıftan bir an önce tüymeliydi. Herkesin işine burnunu sokup plan bozmada ustaydı bu çocuk. Bu yüzden sınıfta kimse onunla arkadaşlık etmezdi (s.47).*

Oğuzcan Selimoğlu: Çocuk romanları içinde serüven romanlarının en büyük farklarından biri de kahramanları olaya iten kötü karakterlerdir. Bu karakterler örnek teşkil etmeyecek davranışlara ve üsluba sahiptir ve kitabın sonunda yenilirler. Bu son belki hayatın gerçeğine her zaman uymayan bir temennidir, ancak yaşamadan tecrübe kazanılmasını sağlayan bir araç olan kitaplarda iyilik kadar kötülüğe de yer verilmelidir. Burada önemli olan kötülüğün nasıl tasvir edilmiş olduğudur. İnsanları kötü davranışlarda bulunmaya iten nedenlerin belirtilmesi, o nedenlere sahip başkalarının aynı davranışlarda bulunmaktan kaçınmasını sağlayabilir. Yahut kötü davranışlar sergileyen birini kendi yapıcı davranışlarıyla değiştiren bir karakter elbette çocuk için oldukça yararlı olacaktır.

Süper Gazete'nin kötü karakterleri para tutkusu olan ve bunun için yasadışı işler yapan kimselerdir. Fiziksel görüntüleri iticidir, konuşmaları kaba, yer yer Batı özentili bir sokak ağzı havasındadır.

Kitapta ünlü şarkıcı Altay Şen'e benzeyen ve onu öldürüp servetine konmak isteyen Oğuzcan Selimoğlu'yla ilgili verilen bilgiler şunlardır.

Altay Şen'in yanında çalışmış ve onun hesaplarında oynama yaptığı için işini kaybetmiştir. Sesi ünlü şarkıcıya benzemektedir. Onu dolandırarak yavaş yavaş çaldığı parayla yurtdışında pek çok estetik ameliyattan geçer ve fiziksel olarak da ona çok benzer.

Diğer kötü karakterler oldukça siliktir. Suç ortaklarından yeşil bereli adam, beresiyle bir ipucu unsurudur; kadın şöhret peşinde bir para avcısı olarak gösterilir. Bir diğer kötü karakter ise davranışlarıyla saf bir görüntü çizmektedir. Kötü karakterlerin, Oğuzcan Selimoğlu dışında, geçmişlerine yönelik bir bilgi yoktur.

3.1.1.1.4. Çevre

Sınıf, okul, ev, içinde kalan kimsenin olmaması ve görüntüsüyle korku yaratan perili köşk kitaptaki olayların yaşandığı sınırlı çevrenin parçalarıdır.

3.1.1.1.5. Dil ve Anlatım

Kitap üçüncü tekil şahısla anlatılmıştır. Bu sayede bütün karakterlerin iç dünyasına gerek kendi bakış açıları gerekse yazarın yorumlarıyla girebiliyoruz. Kitapta anlatımı zenginleştiren, şiirselleştiren ifadelere, sanatlı söyleyişe, ikilemelere; söz varlığımızın önemli unsurlarından deyimlere sıkça yer verildiğini görüyoruz.

Ağır bir anlatıma kaçmadan yapılan kişi ve çevre betimlemeleri okuma algısını olumlu yönde etkiler.

> *Evren'in çocukluktaki düzgün yüz hatları ve yuvarlak kafa yapısı, uzayan bir yüz ve hafifçe köşelen bir kafayla yer değiştirmeye başlamıştı (s.25).*
>
> *Ünlü şarkıcı omzuna tutunan Evren'e doğru döndü ve koca ağzını açtı. Dişleri çürük içindeydi. Pis pis gülüyordu (s.34).*
>
> *Evin yan duvarı henüz kıyıma uğramamış ağaçlıklı bir bahçeyle bitişikti. Bahçede ağaçların sık dalları arasından güçlükle görülen küçük bir ve vardı (s.13).*

Kitapta benzetme, kişileştirme gibi söz sanatlarına da başvurulmuştur:

Hala ayakta olduğumu anlamasınlar diye kör karanlıkta yazdım (s. 9).

Gölge gibi peşimde zaten (s. 11).

Gözleri iskelet gözü gibiydi (s. 17).

Ben burada çalışıyordum herhalde füze kafa (s. 25).

Kendisini, aynı anda onlarca kuşun hedefi olan bir tarla faresi gibi hissetmiş (s.31).

Salona doluşmuş olan kuş gözlü kadınlar (s. 31).

Sivri ve ıslak gagalarıyla iki yanağına öpücükler kondurmuş (s. 31).

Çıkar çıkmaz bir uçan daire hızıyla odasına ulaşmıştı (s. 32).

Röportajla ilgili bilgi almak için aç kurtlar gibi bekleyen bu sınıfa önce siz girseydiniz (s. 88).

Ama şimdi bu iki cin fikirli bayan… (s. 132).

Kitapta geçen deyimlerse şunlardır:

Göz göze gelmek (s.18; 52), akla karayı seçmek (s.19), avazı çıktığı kadar bağırmak (s. 20), kulak kabarmak (s. 31; 35), dalıp gitmek (s. 47), her şeye burnunu sokmak (s. 47), hayrete düşmek (s. 48), avaz avaz bağırmak (s. 54), aklına takılmak (s. 54), kulak asmamak (s. 56), içi içini yemek (s.59), kafasına koymak (s. 59), hayal kırıklığına uğramak (s. 60), omuz silkmek (s.60), ikaz etmek (s.76), yüreği ağzına gelmek (s.86), suyunu çekmek (s. 90), kızarıp bozarmak (s. 91), takılıp kalmak (s.99), sarpa sarmaya başlamak (s. 93), korkudan ölmek (s. 103), ağzını bıçak açmamak (s.104), kan ter içinde kalmak (s. 105),donup kalmak (s.108), gözünü kırpmamak (s.134), oyalanıp durmak (s.135), sorunlarla boğuşmak (s.135), göze çarpmak (s.146), gafil avlanmak (s. 177), karga tulumba götürmek (s.184).

Kitapta geçen ikilemeler de şöyledir:

Şapur şupur (s.10), hayran hayran (s.14), Yavaş yavaş (s.14), ağır ağır (s.16), doya doya (s.20), ayrı ayrı (s.22), tek tek (s.24), ciyak ciyak (s.30), renk renk (s.31), dalga dalga (s.36), çatırm çatır (s.42), avaz avaz (s.54), tıka basa (s.63), hayal meyal (s.64), sık sık (s.65), heme hemen (s.68), birer birer (s.69), uzun uzun (s.85), kara kara (s.95), az çok (s.99), kızgın kızgın (s.125), zırıl zırıl (s.138), bön bön (s.138), paldır küldür (s.154), hüngür hüngür (s.156), şaşkın şaşkın (s.163), apar topar (s.165).

Serüven romanlarının vazgeçilmezi, çatışma unsuru "kötüler", kültürel düzeylerini ve karakterlerini dile yansıtır; kullandıkları kaba ifadelerle örnek alınmayacak bir görüntü sergilerler:

Para saymayı sonraya bırakın da şu baş belası okuldan bir an önce çıkalım. Burası bana çocukluğumu hatırlatıyor. Bu zavallı çocuklar bu iğrenç okulda, bir sürü işe yaramaz kitaplara, ıvır zıvır bilgilere nasıl dayanıyorlar acaba? (s.50).

Bak, seni mutlu etmek için akşam bizim bara gider eğleniriz. Şimdi sesini kes de sabret…(s.50).

Öt bakalım civciv! (s.52).

Altay Şen… "İşte gördünüz, toz olun artık" mesajı verdi (s.53).

Çekil kenara aptal çocuk! (s. 74).

Kapat şu teybi sersem. Şeytan diyor ki, bu böceğin teybini kır da aklı başına gelsin (s.75).

Ne oluyor burada uyuz herifler? Karı gibi sohbete mi daldınız yoksa?(s.77).

Ağzını topla da yırtmayayım. Kadınlara dil uzatma (s.77).

Haydi traşı kesin. Çocukları öldürüp bir an önce buradan gidelim (s.78).

Ver sen de şu lanet olası fotoğraf makinesini (s. 111).

Ne aptal çocuklarsınız siz! (s. 118).

Salak herif. Bari daha doğru dürüst bir masal uydursaydı (s.149).

Bak, bizim tavşan kendi ayağıyla tilki yuvasına girdi (s.149).

Aptal Suat! Bugün de banka işini halledemezsen seni geberteceğim (s.157).

Ya moruk bunları görürse (s. 159).

Kadın cilveli cilveli konuşur: "Bu bölümün içinde ben de varım dimi hayatım? Herifi öldür ama çocuğa yazık canım. O iğrenç okulda ders çalışmak zorunda olduğuna göre, zaten çok eziyet çekiyor olmalı (s.159).

Bu tür konuşmalar kötü karakterlerin kişilik özellikleriyle özdeşleşip model alınmaması gereken bir üsluba dikkat çekmektedir.

Akran arasındaki çatışma da argo ifadelere zemin hazırlayabilir:

Ben burada çalışıyorum herhalde füze kafa! (s.25).

Yumurtlayan tavuk gibi ne yırtınıyorsun? (s.63).

O kafe ben doğduğumda da ordaydı zirzop! (s.63).

Yazım ve noktalama işaretlerindeki belli başlı hatalarsa şunlardır:

Metin içinde zarf-fiil ekleriyle oluşturulmuş kelimelerden sonra virgül konmaz:

Dersini bitirdikten sonra bu konuyu tekrar gözden geçirmeyi planlayarak, tarih kitabını eline aldı… (s.33).

Gökhan, aynı ukâla tavrı sürdürerek, kendinden emin bir tavırla konuştu (104).

Cümlede pekiştirme ve bağlama görevinde kullanılan da/de bağlacından sonra virgül konmaz:

Gökhan şaşkınlığını üzerinden atıp onların arkasından koşmaya yeltendiyse de, öğretmen onu durdurdu (s.48).

Soru ifadelerinden sonra soru işareti getirilmelidir:

—Ya moruk bunları görürse (s.128).

Heyecan ifadesi içeren cümlelerden sonra ünlem işareti getirilmelidir:

—Bravo çocuklar.

Kitaptaki yazım yanlışları ise şunlardır:

Bir Pazar sabahı Yener… (s.21).

Bu çok bilmiş ukâla… (s.47).

Şu başbelası okuldan… (s.50).

Nazmi Amca bile ondan daha ünlü… (s.62).

…dünyada yirmibirinci yüzyıla gelene kadar… (s. 65).

Tarih öğretmenin yeğeniymiş… (s. 69).

Sedat Amca'yla konuşmasını sürdürdü… (s.84).

Kadının üzerinde pardesü vardı (s.85).

Sayın bayım… (s.93).

Gökhan aynı ukâla tavrı sürdürerek… (104).

…kiremit rengi pardesülü bir kadın…(s.152).

O geri zekalı banka müdürü… (s.157).

Yine kahveye gitmiştir körolasıca (s.163).

…bütün yetişkinlerin biraraya gelince yaptıkları gibi… (s.183).

…içeriye ev sahibinin girdiğini hiç biri fark etmemişti. (s. 186).

Neyse müdire hanım parayı pazartesi gününe hazır edeceğine söz verdi (s.189).

Üstelik yarın Cumartesi, okul tatil. (s.191).

Ay şaka yaptık Fatoş Teyze! (s.193).

3.1.1.1.6. İletiler

Nitelikli bir kitapta yer alan iletilerin en önemli özelliği didaktik bir yargı biçiminden arınmış, olayların içine sinmiş olmasıdır. Yazarın ileti kaygısıyla kurduğu cümleler okuru küçümser ve onun keşfetme duygusunu köreltir.

Süper Gazeteciler-1'de iletiler çoğunlukla örtülüdür; davranışlar ve karakterlerin konuşması yoluyla okura aktarılır. Bu iletiler gazete çıkarmanın yarar ve sorumlulukları, aileye ve arkadaşlara karşı takınılacak tavır, kötü amaçlı girişimlerin kimseye yarar getirmeyeceği gibi içeriklere sahiptir.Kitabın geneline yansımış ileti ise "Birlikten kuvvet doğar."

Çocukların okul içinde ve dışında aktif olarak çalışması, eleştirel, araştırmacı bir bakış geliştirmesi, kendilerini kanıtlaması, ilgilerini keşfetmesi, sosyalleşmesi, farklı insanlarla iletişime geçmesi için yapılan çalışmalardan biri de sınıf, okul yahut mahalle gazetesi çıkarmaktır. Bu gazete, okul haberleriyle birlikte yakın çevrede ve dünyadaki gelişmeleri de içeren, güncel, tarafsız bir içeriğe sahip olmalıdır. Mahalle sorunlarına yer verilmesi ise mahallede yaşanan olayların herkes tarafından bilinip çözüm yolu aranmasında yarar sağlar.

Olayları basılı yayın aracılığı ile duyurmak araştırmacı, sorgulayıcı olmayı, baktığını görüp değerlendirmeyi, sorunlara çözüm önerisi getirebilmeyi gerektirir. Bu tür

girişimlerde bulunun çocukların kendine güveni, karar mekanizması gelişir.Ayrıca grup çalışması kişilerin birbirini daha iyi tanımasını, anlamasını, bilgiyi ve başarıyı paylaşmasını sağlar.

> *Yener, bilgisayar ekranını arkadaşının görebileceği yöne çevirdi. İkisi birden ekrana eğildi; sonuca beğeni ve gururla baktılar. Konuları birlikte seçmişler, haberleri birlikte toplamışlardı. Daha sonra Evren yazıları düzeltip bilgisayara geçirmişti. Ve şimdi gazetenin iki sayfası ekranda hazırdı! (s.12).*

Süper Gazete'yi hazırlamak Yener ve Evren'in çevreye daha duyarlı davranmasını, çevre sorunlarına çözüm önerisini sunmasını da sağlar. Kimsenin dikkat etmediği, görmezden geldiği, basit gibi görünen bir olay, gazeteye haber arayan bu çocuklar için oldukça iyi bir haber kaynağı olabilir.

Gazeteleri, Evren'in de Yener'in de hiç aklından çıkmazdı. Her gittikleri yerde, her bulundukları ortamda, "Yayımlansa ilginç olur mu?" ya da "Acaba bundan nasıl bir haber çıkar?" diye düşünmek artık onlar için alışkanlık halini almıştı.

Mahallemizdeki Kuş Sesi Başlıklı yazı Yener'in annesinden esinlenerek hazırladığı bir haberdir.

> *Yener annesinin sözleri üzerine duralamıştı. Acaba mahallemizde oturan kaç kişi, şu güzel bahçedeki kuşların sesini duymuştur? Kendisi bile kaç kez duymuştu ki? ...Yener kahvaltı boyunca annesinin bu sözlerini düşünmüştü. Belki de yalnız kendisi değil, bu sokakta, bu mahallede, bu kentte, hatta bu ülkede yaşayan herkes bunu düşünmeliydi... Konu giderek şekillenmişti kafasında. Bu harika bir haber konusu olabilirdi. Ansiklopedileri karıştırıp, çevrede yaşayan kuşlarla ilgili bilgi edinir, resimlerini tarayıcıyla ilk sayfaya koyabilirdi (s.29).*

Benzer bir yazı da hayvan sevgisini öne çıkarmaktadır. "Köpek Besleyenlere Merhaba" başlıklı yazıda, Yener ve Evren köpek bakımı ve mahallerindeki köpekler hakkında bilgi verir, böylece mahalleli yemek artıklarını ziyan etmeyerek bu köpeklere vermeye başlar. Önceleri yemek artıklarını toplayıp köpeklere dağıtma işini Yener ve Evren üstlenmişken, sonraları zorlandıkları bu işi apartman kapıcılarına devrederler. Tabii bu sorunu da çözmek için yine gazeteyi kullanırlar. Kendilerine yardımcı olan kapıcılara gazeteyi ücretsiz verirler ve onları öven yazılar yayımlarlar.

Konuşma ve davranışlar yoluyla çıkarılabilecek iletiler şunlardır:

• Birlikten kuvvet doğar.

• Bir işi başarmak istiyorsak önümüze çıkan zorlukları aşmanın yollarını aramalıyız.

• Telefon konuşmalarını dinlemek güzel bir davranış değildir.

• Pek çok aile çocuklarını ergenlik döneminde takip eder ve heyecanlanır.

• Aile ve çocuk arasında güven çok önemli bir unsurdur.

• Anne babanın boşanması üzücü bir olaydır ama pek çok çocuğun başına gelebilir. Önemli olan aile bireylerinin birbirine destek olmasıdır.

• Yapılan şakaya şaka ile cevap vermek dostlukların başlangıcı olabilir.

• Çevremizdeki doğal güzellikleri fark etmeli ve onları yaşatmak için mücadele etmeliyiz.

• İnsanlardan çoğunlukla ne istediğimiz değil onu nasıl istediğimiz önemlidir. Güler yüz ve tatlı dille pek çok şey yaptırabiliriz.

• Arkadaşlar birbirlerine taktıkları lakaplarda çok kırıcı olmamalı ama bu durum kişi tarafından karmaşık bir hale de gelmemelidir. Lakap kişinin diğerlerinden ayrılan özelliğine vurgu yapar.

• Emeğe saygı duyulmalıdır.

• Bir çocuk ilgi ve yeteneklerine göre bir faaliyete katılırsa başarı gösteriri. Bu konuda ailenin baskı yapması doğru değildir.

• Daha çok kendi cinsiyle zaman geçirmekten hoşlanan çocuk, ergenlik dönemine girerken karşı cinse ilgi göstermeye başlayabilir. Bu doğal durum arkadaşlar arasında da anlayışla karşılanmalıdır.

• Sınavlarda bazen kopya çekilebilir (Öğrencilerin sergilediği bu tutum yazar tarafından doğrulanırken ne onaylanmakta ne de yanlışlığı vurgulanmaktadır. Yazar burada çocuktan taraf olarak onları anlamaya çalışmaktadır).

• Ukala davranışları olan biriyle kimse arkadaş olmak istemez.

• Verilen bir söz yerine getirilmelidir.

• Cinsiyet ayrımcılığı yanlış bir davranıştır, herkesin kendine göre bir yeteneği vardır. Toplumda kalıplaşmış bazı yanlış düşünceler eleştirel bir bakışla giderilebilir.

• Yapılan işte işbölümü çok önemlidir. Herkese ayrımcılık yapmadan ilgi ve yeteneğine göre iş verilirse büyük başarı sağlanabilir.

• Para hırsı insana yanlış davranışlar yaptırabilir. Başkasının emeğini gasp edenlerin sonu hapishanedir.

• Arkadaşlarımıza karşı korumacı olmalıyız.

• Çocuklar kendileriyle ilgili sorunları okullarındaki rehber öğretmenlerle de paylaşabiliriler.

• Davranışlarımızın bir günden diğer güne değişmesi doğru değildir, bu insanların bizi tanımasını engeller.

• Problemleri çözebilmek için ayrıntılara dikkat etmek gerekir.

3.1.1.2. Biçimsel Özellikler

Süper Gazeteciler serisinin ilk kitabının biçimsel özelliklerine ilişkin bulgular şunlardır:

• Kitabın kapağında en üstte yazarın adı, onun altında kitabın adı, en altta sağ tarafta kitabı resimleyenin adı, sol tarafta da yayınevinin adı ve logosu bulunmaktadır.

• Kitabın kapağındaki renkli resim, kitapta geçen olaylardan bir sahne canlandırmaktadır. Resim kitabın içeriği ve türü ile ilgili bilgi vermektedir.

• İlk sayfada da kitabın, yazarın ve yayınevinin adı yer almaktadır.

• İkinci sayfada yer alan Süper Gazeteciler-1 ifadesi kitabın seri olduğunu göstermektedir. Bu ifadenin altında yazarın, resimleyenin ve kapak düzenini yapan kişinin adları yer almakta, ardından kitabın hangi yıl kaçıncı baskıyı yaptığı belirtilmektedir. ISBN numarası verilmiş, kitap hakkının yazara ve yayınevine ait olduğu açıklanmıştır. Sayfanın altında renk ayrımı, baskı ve montajın yapıldığı yerler ve yayınevinin yeri belirtilmiştir.

• Üçüncü sayfada büyük puntoyla yazılan kitap adının altında yazar adına, resimleyene ve en altta da yayınevine yer verilmiştir.

• Dördüncü sayfa boş bırakılmıştır.

• Beşinci sayfada kitabın dört kahramanının ellerinde Süper Gazete ile çizilmiş karakalem resimleri yer almaktadır.

• Altıncı sayfadan romanın bittiği yüz doksan beşinci sayfaya kadar kitap numaralandırılmıştır.

• Altıncı sayfada kitapta yer alan bölüm adları ve sayfa numaraları yer almaktadır.

• Yedinci sayfada kitabın dört kahramanının karakalem portreleri ve kişisel özellikleriyle ilgili bilgilendirici birer paragraf yer almaktadır.

• Kitabın sonunda yayınevinin, yazarın diğer kitaplarına ve yazarın öz yaşam öyküsü verilmiştir.

• Kitap 19,30–12 cm. ebadındadır. Kolay taşınabilir. İnce kapaklı olan kitabın adı kabartmalı ve parlak harflerle yazılmıştır.

• 12 puntoyla yazılan yazılar arasında uygun ölçüde boşluk bırakılmıştır. Üst, alt ve kenar boşlukları mevcuttur.

• Kitap yapıştırma tekniğiyle ciltlenmiştir. Kitabın sırtında yazar ad, kitap adı ve yayınevi yer almaktadır.

Resim:

Kitabın numaralandırılmayan 5. Sayfasında dört kahramanın birlikte yer aldığı karakalem çalışmasında Elif'in elinde Süper Gazete vardır. 7.sayfada kahramanların genel özellikleri karakalem portreleriyle belirtilmiştir.

Sayfa 51, 75, 109 ve 175'te olayları tasvir eden karakalem çalışmaları kullanılmıştır.

3.1.2 Süper Gazeteciler–Parktaki Esrar

3.1.2.1. İçerik Özellik

Süper Gazeteciler-Parktaki Esrar'ın içerik özellikleri plan, konu, kahramanlar, çevre, dil ve anlatım ve iletiler alt başlıklarıyla incelenmiştir.

3.1.2.1.1.Plan

Serim, düğüm, çözümü belirli bir plan dahilinde işlenen kitabın içeriği şöyledir:

Süper Gazeteciler belediye arazisinde yapılması planlanan çocuk parkıyla ilgili olarak belediye başkanıyla röportaj yaparlar. Ama arazide yapılan yasadışı işler yüzünden başları derde girer. Arazideki konutta üretilen şampuanlardan kullanan Elif'te saç problemi başlar. İki problem –Belediye arazisine neden çocuk parkı yapılmıyor ve Elif'in saç probleminin kaynağı nedir- birleşince her ikisi içinde atılan adım çocukları hedefe yaklaştırır ve dolandırıcıların oyunu ortaya çıkar.

3.1.2.1.2. Konu

Belediye arazisinde kaçak üretim yapanların yakalanması üzerine kurgulanan konuda yasadışı işlere karışanları ne gibi sonuçların beklediği gösterilirken yaşanan sorunlara kayıtsız kalınmaması gerektiğinin de altı çizilmiştir.

Sürükleyici bir konunun işlendiği kitapta bireyin kendisiyle ve çevresiyle yaşadığı çatışma unsurlarına yer verilmiştir.

3.1.2.1.3. Kahramanlar

Kitabın dört ana kahramanı giriş bölümünde tanıtılır:

> *EVREN*
> *Süper Gazetenin muhabiri*
> *Yener'in ilginç fikirlerini uygulamaya koymakta gecikmez. Bilgisayarı çok hızlı kullanır. Sihirbazlık numaralarından hoşlanır. Gitar çalar, judo dersi alır. Tiyatro ve bilgisayar kolu başkanı. Buluğ çağına girip girmediği konusunda bir süredir annesinin takibinde (s. 7).*
> *YENER*
> *Süper Gazetenin fotoğrafçısı*
> *Arkadaşları arasında ilginç fikirleri ve esprileriyle tanınır. Flüt çalar. Bilgisayar kullanmada ve grafik işlerinde başarılı olduğundan gazetenin düzenlenmesini o yapar. Evren gibi o da sihirbazlık numaralarından hoşlanır. İleride iyi bir gazeteci olmak istiyor (s.9).*
> *ELİF*
> *Meslek konusunda henüz bir kararı yok. Çok meraklı. Gözünden bir şey kaçmaz. Süper gazetecilere katılmak için sürekli Evrenle Yenerin peşinde. Kafasına koyduğunu mutlaka başarır. Ünlülerin adres ve telefonlarını*

biriktirmeyi sever. Aile sorunlarını arkadaşlarına yansıtmaz. İyi ve güvenilir bir arkadaş (s.7).

SELİN

Yazı yazmaya ve desen çizmeye meraklı. İlerde iletişim fakültesin gitmek amacında. Büyüdüğünde gazeteci ya da televizyon programcısı olmayı planlıyor. Stilistlik de seçmek istediği meslekler arasında. Süper gazetecilere katılmak için elinden geleni yapıyor. Yardımsever ve çalışkan bir kız (s.7).

Bilgisayar kullanmada oldukça iyi olan Evren, olayların akışı içinde gazete çıkarmaya zaman kalmadığından kitapta bu özelliğini sergileyememiştir. İnsanlara şaka yollu takılmaktan ve taklit yapmaktan hoşlanan Evren bir problemle karşılaşıldığında oldukça yapıcı davranır:

Bir dakika, ne oluyor size? Hepimiz bu duruma çok şaşırdık ve olaylar bizim kurduğumuz senaryoya uymadığı için kızgınız. Sinirimizi birbirimizden çıkarmak yerine sakin kafayla yeni fikirler üretelim (s.120).

Hayvanlara karşı da duyarlı olan Evren, girdiği Perili Evde bulduğu anne kediyi ve yavrularını tehlikede oldukları için kendi evinin bahçesine götürür, onları besler.

Süper Gazetecilerin bu serisinde de Evren ve Elif arasında karşılıklı hissedilen ama dile gelmeyen duygusal bir yakınlaşma vardır. Bu duygusal gelişim Evren'in yüzünde somut bir hal almaktadır:

Evren Elif'in adını duyunca her zamanki gibi kızardı. Aslında hissettiği bu baskıyı ve sıkılganlığı Elif'le bir arada olduktan bir süre sonra üzerinden atıyor, ama ismini ilk duyduğu ya da onunla ilk karşılaştığı an, bedeni sanki ani bir şoka giriyor. Rengi değişiyor, kalp atışları hızlanıyordu (s.38).

Yener'i de bir önceki seriden tanıyan okur, bu seride onu olumlu davranışlarıyla tanımaya devam etmekte. Gece ağlama sesi gelen perili eve gidecek kadar cesur olan Yener, bu sayede başkanın kaçırılan çocuğunun bulunmasında da yardımcı olacaktır.

En yakın arkadaşı Evren'le iyi anlaşmakla birlikte bazen aralarında ufak sorunlar yaşanmaktadır. Yine de Yener "füze kafa" diyerek sinirlendirdiği arkadaşı için hayati tehlikeyi de göze almaktadır. Evren'in Perili Evde yalnız kaldığını düşünüp bir an önce onun yanına gitmiş ve dolandırıcılar tarafından yakalanmıştır. Öyle bir anda yerdeki kâğıtlara dikkat etmesi ve bir tanesini eline sıkıştırması da dikkatli ve zeki bir çocuk olduğunu gösterir.

Babası belediyede çaycı olan Elif'in annesi oturdukları apartmanda kapıcıdır. Oldukça zor şartlarlarda yaşamakta olan Elif apartman sakinlerinin ailesine olan tavrı yüzünden çok incinmiş, ama kendince yöntemlerle bu sorununu üstesinden gelmeyi de başarmıştır. Elif yaşadıklarının ardından hayata küsüp karamsar bir karakter geliştirmemiş, aksine insanlardan istediği ilgiyi alabilmek için onlara nasıl yaklaşması gerektiğini öğrenmiştir. Onun tavrı okura ilk başta samimiyetsiz gelse de, aslında Elif ikiyüzlülük yapmamakta, karşı tarafın diğer yüzünü ortaya çıkarmaya çalışmaktadır.

> *Eskiden bu tür konuşmaları duyduğunda üzülüp ağlardı Elif. Ama artık alışmıştı. Hem bu sözleri özellikle onun ya da aile bireylerinden birinin duyup üzülmesi için söylediklerini keşfetmişti. Eğer üzülmemiş ya da hiç duymamış gibi yaparsa, kat sahiplerinin acımasız azarlarına karşı bir savunma geliştirebileceğinin ayırtına varmıştı (s.17).*

Apartman sakinlerinin Elif ve ailesine karşı öfkeli tavrının tam olarak bir gerekçesi yoksa da yanıtı açıktır. Toplumsal baskı, sınıf farklılığı ve beraberinde gelen kültürel çatışmalar insanları birbirine karşı düşmanca davranmaya itmektedir. Bu durum karşısında Elif bu insanlara öfkelerini unutturmak için güzel şeyler söyler. Ama ikiyüzlü davranmamak için iltifatlarında hakikatleri dile getirmeye özen gösterir.

> *Eğer insanlara duymak istedikleri şeyleri söyler, onları mutlu ederse, öfkelerini kolayca unutabilirlerdi. Bu yöntemi seçerken kendisini ikiyüzlü hissetmemek için sözcükleri seçerken gerçekleri yeğlerdi. Nihal Hanım gerçekten incecik, manken gibi bir kadındı (s.11).*

Ailesinin gelir ve kültür düzeyinin yaşadıkları muhitin insanları ile çatışması Elif'te kendine güvensizlik ve karmaşa yaratmıştır. Okula gittiği ilk zamanlar çevresiyle arasındaki mesafenin ailesinin durumundan kaynaklandığını düşünürken zamanla sorunu kendinde aramış ve aslında mesafeyi kendi kendine oluşturduğunu görmüştür. O kimseye yaklaşmadığı için kimse de onunla ilgilenmemiştir.

Elif, babasını model alan kardeşi Arif'in iş konusunda yaptığı cinsiyet ayrımcılığına karşı gelir. Bu yönüyle Selin'e oldukça benzemekte olan Elif ailesine rağmen kendini geliştirebilmiştir.

Elif'in sorunlara yaklaşımı günlük hayatta da yapıcı bir insan olmasını sağlar. Kardeşiyle yaptığı tartışmalarda onu yargılamak yerine anlamaya çalışır. Kendisini onun yerine koyar.

> *Kapıcı çocuğu olmak kolay değil diye acı acı düşündü Elif. Az önce öfke fırtınası yüzünden akan yaşları, bu yeni düşüncelerinin taşırdığı duygusal sel yüzünden daha da yoğunlaştı; kardeşine duyduğu acıma duygusu, içindeki yıkıcı duyguları bastırdı (s.15).*

Elif sorunları dayanışma ile çözmeye çalışmaktadır. Böylelikle hedefine daha kolay ulaşacaktır. Bu anlamda Yener ve Evren'den farklıdır. Çünkü özellikle Evren gazete ile ilgili işlere başkasının karışmasını istemez. Oysa Elif de araştırmacı yanıyla bu iş için oldukça uygundur.

Elif'in kitabın bu serisinde yaşadığı duygusal değişimi yazar şu şekilde yorumlamaktadır:

> *Ya Evren ne olacaktı? Elif, Evren'i atlatmak istemezdi. Ondan hoşlandığını tam olarak itiraf edemese de… Yoksa itiraf etmeli miydi? Evrenle arkadaş olmak hoştu; Elif'e kendini önemli biriymiş gibi hissettiriyordu bu yakınlık. Hepsi o kadar… (s.33).*

Selin karakteri bir önceki seriye paralel olarak eleştirel bir bakışa sahip, gözlemci ve cesur bir görünüm sergilemekte. Fedakâr bir arkadaştır. Gelir düzeyi yüksek bir ailenin kızı olarak, Elif'in ailesinin yaşamını hiç yadırgamamaktadır. Selin'in arkadaşından beklentisi örtülü bir ileti de barındırmaktadır:

> *…Selin için, arkadaşının nerede oturduğu hiç önemli değildi. Ama eğer bunu Elif sorun ediyorsa ve bu yüzden alınganlık çıkarıp sıkıntı yaratacaksa… Eh, bu da Elif'in sorunuydu artık. Şartlarına değil, kendisine güvenmeyi öğrenmeliydi. Öğrenmemişse, zaten Selin onunla arkadaşlık etmek istemezdi (s.71).*

Kitaptaki yan karakterlerse şöyledir:

Aydın Bey: Belediye Başkanı'nın kozmetik fabrikasında Genel Müdür'dür. Kardeşi Mühendis Yüksel Bey'le hiç anlaşamaz. Sevecen ve iyi niyetli biri. Ayrıca çocuklarla nasıl konuşulması gerektiğini biliyor.

Yüksel Bey: Belediye Başkanının fabrikasında kimya mühendisidir. Formülünü ürettiği şampuandan payına düşen parayı yeterli bulmayınca, belediye arazisinde izinsiz olarak kendi üretimini yapar ve ürettiği malzemeyi küçük esnafa zorla satar. Belediye arazisini kullanmak istediği içinde araziye park yapılmaması için Belediye Başkanının tehdit eder, hatta çocuğunu kaçırır. Bu işe bulaşmasında belediye meclisi üyesi Mehmet Beyin de etkisi vardır.

Nihal Abla: Elif'in annesinin kapıcı olduğu apartmanda kalır ve Mühendis Yüksel Beyin karısıdır. Kocasının kötü niyetli planlarından habersiz, saf ve iyi niyetli bir kadındır.

Belediye Başkanı Hakkı Bey: Üzerine çocuk parkı yapılmasını istediği boş arazi yüzünden tehdit edilen Hakkı Beyin Elif ve Selinle röportaj yaptığı gün oğlu kaçırılır. İyi niyetli ve yardımsever bir insandır.

Arif: Elif'in kardeşidir. Yaramaz bir çocuktur. Ablasıyla her konuda kavga eder. Babasının olumsuz davranışlarından dolayı işbirliği ve paylaşıma kapalıdır.

3.1.2.1.4. Çevre

Kitapta anlatılan olay sınıf, okul, belediye arazisi ve perili köşkte geçmektedir.

Belediye arazisindeki eski yapı kaçak şampuanların üretildiği yer olarak kurgulanır. Çocukların perili köşk olarak adlandırdığı bina ise sahipsiz olması dolayısıyla yine kaçakçıların istilasına uğrar.

3.1.2.1.5. Dil ve Anlatım

Önceki seri gibi üçüncü şahısla anlatılan kitapta söz sanatlarına, deyimlere, ikilemelere başvurulmuştur.

Kitapta geçen betimleyici anlatıma örnek olarak şu cümleleri gösterebiliriz:

Uzun sarı saçlarını omuz hizasında daha yenilerde kesmişti (s.17).

Başkan orta yaşlı babacan bir adamdı (s.54).

Girişteki geniş salon loş bir ışıkla belirli belirsiz aydınlatılmıştı (s.108).

Göbekli, koca kafalı komik bir heykeldi. Ellerini karnında kavuşturmuştu. Göz yuvaları oyuktu. Kısa şişman bacakları vardı (s.100).

Kitapta benzetme ve kişileştirme sanatlarına da yer verilmiştir:

Elif sivrilen sesinin keskinliğiyle, kaskatı olmuş bayat bir keki bile ikiye kesebilirmiş gibi hissetti (s.12).

Mırıltıları duyulmasa da, birbirlerine meydan okuyan ve diğerlerini korkutup kaçırmaya çalışan kızgın kediler gibi neredeyse burun burunaydılar (s.39).

Bulmaca gibi konuşmayın (s.40).

Kamyon kasasından yola dökülen irili ufaklı toplar gibi atlaya sıçraya koridora yayıldılar (s.44).

Ömür boyu bedava internet paketi kazanmış gibi oturdukları yerde nasıl da sırıtıp duruyorlar (s.47).

Sınıf karlı dağ yamaçlarının sessizliğine bürünmüştü ki, Gökhan'ın sesi, dağdan aşağıya yuvarlanan çığ gibi sınıfı tepeleme doldurdu (s.47).

Midesinde giderek büyüyen dev bir balon, az önce yediği… (s.61).

…makineli tüfek gibi konuşarak… (s.65).

Başkan telefonda konuşurken, heyecandan üzerine taşıyamayacağı kadar iri bir su damlası düşmüş gibi ağır ağır sallanmaya başladı (s.78).

Dördü de adeta bir tiyatro sahnesinde ilk kez bir oyun sergilemeye kalkışan beceriksiz bir karakter oyuncusuyla karşı karşıyaymışlar gibi Belediye Başkanına şaşkınlıkla baktılar (s.79).

…incitmek istemiyormuş gibi almacı yavaşça yerine bıraktı ve yeniden koltuğa yığıldı (s.79).

Arif sırtını dikleştirip büyük ve önemli bir adammış gibi görünmeye çalışarak böbürlendi (s.84).

Elif'in dışındakiler uzaydan yollanan şifreli bir konuşmayı dinlemişler gibi şaşkın şaşkın birbirlerine baktılar (s.85).

Belediye Başkanının bir mağara gibi açtığı ağzının içinde kaybolmakta olduğunu anlayınca avazı çıktığı kadar bağırdı (s.103).

Ağaçlardan biri cömertçe balkona doğru uzanmış, Yener'i bahçeye davet ediyor gibiydi (s.105).

Burası bilmediği bir dünyaya ait bir laboratuarı andırıyordu (s.109).

Cam tüplerde ve borularda akan renkli sıvı, büyücünün büyü kazanına benzer dev kazanlara doluyordu (s.109).

Birden kendisini kırmızı bir gölün ortasında buldu. Kan kıvamındaki yapışkan sıvı, terliğinden taşıp çıplak ayaklarına yapıştı. Sanki tırmanıp Yener'i de boğacak gibiydi (s.110).

...pencere önüne dizilmiş sardunya saksıları gibi bitişik evin duvarına yan yana oturdular (s. 120).

Evren, kapışacakmış gibi birbirine horozlanan Selin'le Yener'in arasına girdi (s.120).

...tırabzanlar yakınlarda çalışan bir delgi makinesinin titreşimine tutulmuş gibi sallanıyordu (s.150).

...bir çuval gibi Yener'i odaya fırlattılar (s.158).

Vücudunu yay gibi gerip çekerek kendini kâğıtların yanına doğru yuvarladı (s.159).

Etiketin üzerindeki yazıyı dışarıda can çekişmekte olan güneş ışığı son nefesini vermek üzereyken, yarı karanlıkta güçlükle okuyabildi (s.159).

Yener'in gözleri, şifresi tuşlanan cep telefonunun hat aramaya başlayan ekranı fıldır fıldır yanıp sönmeye başladı (s.179).

Dairelerin kapıcıyı çağırmak için kullandığı zilin sesi, notasını tutturamamış sinir bozucu bir kuş cıvıltısı olarak küçük evde yankılandığında... (s.180).

Virüs gibi araya karışmazsan anlatacağım işte (s.182).

Hacker gibi saldırıp konumu çökerttin (s.183).

Son ders de bitip çıkış zili çalınca, öğrenciler, kızgın ateşte tam da patlama kıvamındayken kapağı açılmış mısır tanelerinin dört bir yana savurduğu çiçek bombardımanı gibi okul tenceresinde dışarıya fırladılar (s.190).

...silah sesi duymuş yaban ördeği gibi tünediği yerden havalandı (s.196).

Selin, pişirmeye hazır rosto et gibi sıkı sıkıya bağlanmıştı (s.211).

Belediye Başkanı ellerini havaya kaldırınca çocuk, iri bir kravat gibi babasının boynuna asılı kaldı (s.211).

Kitapta deyimlere de sık sık yer verilmiştir:

Karnı zil çalmak (s.9), yeri göğü inletmek (s.10), yelkenleri suya indirmek (s.11), karnını tuta tuta gülmek (s.19), akıl etmek (s.25), ayıkla pirincin taşını (s.29), içi içine sığmamak (s.33), ağzın yanması (s.37), burun buruna gelmek (s.39), yüzü asılmak (s.40), göz göze gelmek (s.50), dili tutulmak (s.64), göz atmak (s.72), baklayı ağızdan çıkarmak (s.134), kulak kabartmak (s.150), burun buruna gelmek (s.154).

Jest ve mimiklerin tasviri ise anlatıma görsellik katmaktadır:

Yüksel Bey bu kez ağabeyine küçümseyici bir bakış fırlattı (s.198).

Sırıtarak kapıdan çıkarken Evren'i kendi tarafına çekmeye çalışır gibi dostça göz kırptı (s. 198).

Kitapta birtakım yabancı sözcüklerin de kullanıldığı saptanmıştır.

Süper Gazeteciler Parktaki Esrar, dil yönünden oldukça yalın, anlaşılır olmakla birlikte, kitaptaki karakterlerin çağımızın dil kirliliğinden etkilendiği fark edilmektedir. Zaman zaman yazarın da kullandığı yabancı kelimelerin sayısı az olsa da, örnek bir çocuk kitabında çocuklara öz Türkçenin imkânlarını sunmak daha yaralı olacaktır.

Selin ve Elif'in arasında geçen konuşmada geçen "freelance" sözcüğünün açılımı "serbest yazar"dır. İletişim dünyasının yabancılaşan terimlerinden olan bu sözcüğü kullanan Selin'e karşı Elif, dil konusunda daha duyarlı davranarak kendisine "Süper Gazeteci" demeyi tercih eder.

> *Biz Elif'le bağımsız gazeteci olarak çalışıyoruz. Yani 'Freelance' diyorlar bizim yöntemimize... (s.49)*
> *Havaya konuşmadım. Gerçekten freelance olarak çalışacağız (s.50).*
> *İyi fikir. Ne deniyordu bize? Free ne?*
> *Freelance*
> *Freelance gazeteciler... Çok garip bir isim. Bize "Süper Gazeteciler" daha çok yakışır bence (s.53).*

Kitapta arkadaşları tarafından sevilmeyen ve istenmeyen bir görüntü çizen Gökhan, kimsenin gülmediği esprilerinin ardından "İlerde stand up yapacağım, beni izlemek için tonla para ödeyeceksiniz" (s.75) der. Stand up, ülkemizde uzun yıllardır kullanılan ve medya aracılığıyla oldukça yaygınlaşan bir sözcük. Komedi tarzında ve sunumu ayakta yapılan gösteriye tam olarak bir Türkçe sözcük önerilememiştir.

Bilişim teknolojisiyle dilimize giren yabancı terimlerden biri de "hacker". Türkçesi "bilgisayar korsanı" olan sözcük, virüslü program göndererek başkalarının bilgisayarının çökmesine neden olanlar için kullanılır. Eylem olarak "haclemek" şeklinde kullanılmaktadır. Yabancı sözcükleri yardımcı eylem veya yapım eki getirerek eylemleştirmek Türkçenin bozulmaya başlamasında oldukça etkilidir. Bilgisayarla yakından ilgili olan çocuklar, çevrenin etkisiyle bu sözcükleri günlük dilin bir parçası haline getirmektedir.

Hacker gibi saldırıp konumu çökerttin (s.183).

Basılı iletişim araçlarından gazete ve dergilerde sayfa düzeninin oluşturulması, yazı ve resimlerin belirli bir plan dahilinde sayfaya yerleştirilmesi işlemi, Türkçeye Fransızcadaki "mise en page" sözcüğünden geçen "mizanpaj" terimiyle karşılanmaktadır. Bu terime Türkçe bir karşılık olarak sayfalama ya da sayfa düzeni sözcüklerini önerebiliriz.

Selin bu fikri çok beğenmiş, hayalinde gazetenin ilk sayfasının mizanpajına başlamıştı bile (s.27).

Yazarın olayların aktarımı sırasında kullandığı "silüet" sözcüğü yerine "gölge", "start almış" sözcüğü yerine "yarışa başlamış" sözcüğünü kullanması daha doğru olurdu.

O sırada apartmanın önünde, Süleyman Efendinin silüeti göründü (s.72).

Odadaki görevliler, sanki start almış gibi hemen Elif'in başına üşüştüler (s.125).

Süper Gazeteciler Parktaki Esrar'da argo ve kaba sözcükler toplumdaki yozlaşmanın bir göstergesi niteliğindedir.

Sınıfta tartışan iki çocuk arasında geçen konuşma toplumda görülen sapkınlığın özellikle iletişim kanalıyla çocukların da algılayabileceği bir noktaya geldiğini göstermektedir:

—Hey, top musunuz nesiniz? Kesin sesinizi de dersi dinleyelim. Aşk sohbetlerinizi 900'lü telefonlara saklayın.

—Top sensin. 900'lü telefonlara o kadar meraklıysan, senin yaşındakilerle ilgilenen manyaklar da çoktur; orada kendine iş bulursun. Özgeçmişini yollasana!

"Ömrün boyunca hapislerde çürürsün anladın mı kaz kafa" (s.150)
"Kurtulamadık şu baş belası pislikten" (s. 152).
"Sana kaç kez demiştim kapat şu lanet kapıyı, diye."
"Kes sesini deli dana sen de!" (s.157).
"Anla işte hımbıl herif! Yoksa… Bummmm!"
"Git şuraya da öt bakalım (s.206)."

Kitapta birleşik cümleler yoğunluktadır. Cümlelerin uzaması yer yer sarkmalara ve anlatım bozukluklarına neden olmaktadır.

Gerilerde, uzaktan bakıldığında gözle zor seçilen derme çatma bir bina vardı. (Bakma eylemi zaten gözle yapıldığı için "göz" gereksiz sözcüktür.)

Bahar gelip ağaçlar yapraklandığında, binayı şimdi olduğu gibi yoldan geçenlerin gözünden gizlerdi (Özne belirsizliği anlam bulanıklığına neden olmakta. "Bahar gelince yapraklanan ağaçlar binayı şimdi olduğu gibi yoldan geçenlerin gözünden gizlerdi")

O gece süper gazetecilerin bütün üyeleri çok rahatsız bir gece geçirdiler (Süper Gazete'nin bütün üyeleri denmesi gerekirdi.).

Okul çıkışında gelip onları alması için telefon edip Sedat Amca'ya haber vermişti bile. (Okul çıkışında gelip onları alması için Sedat Amcaya telefon etmişti bile)

Süper Gazete'nin bir sonraki sayısında, Elif'le Selin'i aralarına alıp da başlarını derde sokabilmeleri için, Büyük Millet Meclisi kararı bile alınsa, uygulamaya sokmamaya kararlıydılar. (Cümleyi uzatmak anlam bulanıklığına yol açmakta.)

Kitapta saptanan yazım yanlışları ise şunlardır:

Bu yöntemi uygularken kendisini <u>iki yüzlü</u> hissetmemek için… (s.11).

Eh, <u>Gülsün Teyze'ye Gülsün Abla d</u>emişse… (s.12).

Elif, babasına sorararak belediye başkanından belediyede görev yapan üyelere kadar… (s.23).

Ama o ânа kadar (s.52).

Şu da arazinin helikopterden çekilmiş kuş bakışı bir fotoğrafı (s.57).

Tabi atlayın, sizi de götürürüm (s.60).

Belediye başkanının yetkileri ve sorumlulukları… (s.67).

…birkaç saat önce güleryüzle bize oraya park yapılacağını anlatmış olması (s.72).

… spor arabayla ilgilenmeyi yeğledier (s. 89).

Hiç bir değeri yok (s.119).

"Sayın müşterimiz" diye başlayan mektup… (s.142).

…anlattığınız hikayeye kendiniz de inandınız sonunda (s.152).

Aslında yılda üç kez olağan toplantımız vardır. Şubat'ta, Haziran'da ve Ekim'de. Bu yıl Şubat toplantısını yapmıştık (s.174).

…oraya park değil alış veriş merkezi yapacaklar (s.176).

…ama şimdi göz yaşları birbirini peşi sıra yanaklarından süzülüyordu (s.186).

…sesi soluğu çıkmaz olur tabi (s.188).

Bu kapı, Başkan'ın odasını koridora bağlayan direk çıkıştı (s.192).

…ama bu ona pahalıya malolacaktı anlaşılan (s.205).

3.1.2.1.6. İletiler

Kitapta örtülü iletilere yer verilmiştir. İletiler davranış ve konuşmayla okura sezdirilmeye çalışılmıştır.

• Kardeşler arasında tartışma çıkabilir. Önemli olan insanların birbirini anlamaya çalışmasıdır.

• İnsanlarla aramızdaki mesafeyi kaldırmak için bazen ilk adımı bizim atmamız gerekir.

• Karşımızdakine söyleyeceğimiz bir çift güzel söz aradaki soğukluğu giderebilir.

• Ekonomik sıkıntılarımız insanlarla olan ilişkimizi etkilememelidir.

• Toplumsal roller cinsiyet ayrımcılığına ve baskıya dönüşmemelidir.

• Ailemizde bazı kötü davranışlar sergileniyor olabilir. Bu davranışları örnek alıp almamak bizim elimizdedir.

• Bazı işleri tek başına değil, dayanışma içinde yapmak daha yararlıdır.

• Kullanılan bir ürünle ilgili şikâyet yaşanırsa firmaya bu durum yazılı olarak bildirilmelidir.

• Okumak algıyı geliştirir. Okumayan bir insan başkalarının sözlerini yanlış anlayabilir.

• Bir birey ailesinin şartlarına değil kendi yeteneklerine güvenmelidir.

• İnanılmaz gelen bir olay gerçek olabilir. Araştırma yapmakta fayda vardır.

• Her anne babanın çocuklarının nerde olduğunu bilmeye hakkı vardır. Tabii çocukların kararına da saygı göstermeli ve hep kendilerinin haklı olduğunu düşünmemeleri gerekir.

• Bir problemi çözerken gözlem ve not alma önemlidir.

• Derse hazırlıklı giden öğrenci mutlaka karşılığını alır.

• Gelişen dünyada söz sahibi olabilmek, dengeli bir yaşam kurabilmek için haklarımızı aramamız gerekir.

• Yardıma ihtiyacı olan birini görürsek 155 Polis İmdadı aramalıyız.

• Sorunlar çözülebildiği sürece sorun değil, deneyimlerdir.

• Hakkımız olmayan hiçbir şeyi kabul etmemeliyiz.

• Yardıma muhtaç bir hayvan görürsek ondan yardımı esirgememeliyiz.

• Tanımadığımız birine de dostça selam vermek hoş bir davranıştır.

• Demokrasi her zaman kazanır.

3.1.2.2. Biçimsel Özellikler

Süper Gazeteciler serisinin ikinci kitabının fiziksel özelliklerine ilişkin bulgular şunlardır:

• Kitabın kapağında yazarın adı, kabartmalı harflerle kitabın adı; kitabın altında sağda kitabı resimleyenin adı, sol tarafta da yayınevinin adı ve logosu bulunmaktadır.

• Kitabın kapağındaki suluboya resim, kitapta geçen olaylardan bir sahne canlandırmaktadır. Resim kitabın içeriği ve türü ile ilgili bilgi vermektedir.

• İlk sayfada da kitabın, yazarın ve yayınevinin adı yer almaktadır.

• İkinci sayfada yer alan Süper Gazeteciler-2 ifadesi kitabın seri olduğunu göstermektedir. Bu ifadenin altında yazarın, resimleyenin ve kapak düzenini yapan kişinin adları yer almakta, ardından kitabın hangi yıl kaçıncı baskıyı yaptığı belirtilmektedir. ISBN numarası verilmiş, kitap hakkının yazara ve yayınevine ait olduğu açıklanmıştır. Sayfanın altında renk ayrımı, baskı ve montajın yapıldığı yerler ve yayınevinin yeri belirtilmiştir.

• Üçüncü sayfada büyük puntoyla yazılan kitap adının altında yazar adına, resimleyene ve en altta da yayınevine yer verilmiştir.

• Dördüncü sayfa boş bırakılmıştır.

• Beşinci sayfada kitabın dört kahramanının ellerinde Süper Gazete ile çizilmiş karakalem resimleri yer almaktadır.

• Altıncı sayfadan romanın bittiği yüz doksan beşinci sayfaya kadar kitap numaralandırılmıştır.

• Altıncı sayfada kitapta yer alan bölüm adları ve sayfa numaraları yer almaktadır.

• Yedinci sayfada kitabın dört kahramanının karakalem portreleri ve kişisel özellikleriyle ilgili bilgilendirici birer paragraf yer almaktadır.

• Kitabın sonunda yayınevinin, yazarın diğer kitaplarına ve yazarın öz yaşam öyküsü verilmiştir.

• Kitap 19–13 cm. ebadındadır. Kolay taşınabilir olma özelliğine sahiptir. İnce kapaklı olan kitabın adı kabartmalı ve parlak harflerle yazılmıştır.

• 12 puntoyla yazılan yazılar arasında uygun ölçüde boşluk bırakılmıştır. Üst, alt ve kenar boşlukları mevcuttur.

Kitap yapıştırma tekniğiyle ciltlenmiştir. Kitabın sırtında yazar ad, kitap adı ve yayınevi yer almaktadır.

Resim:

Kitap kapağında kitabın dört kahramanını perili köşke bakarken tasvir eden boyama tekniğiyle yapılmış bir resim yer almakta. Kapak resmi kitabın içeriğini yansıtmaktadır.

Kitapta sayfa 64, 99, 107 ve 151'de olayları tasvir eden karakalem çalışmalarına yer verilmiştir.

3.1.3 Süper Gazeteciler-Likörlü Çikolata

3.1.3.1. İçerik Özellikleri

Süper Gazeteciler-Likörlü Çikolata'nın içerik özellikleri plan, konu, kahramanlar, çevre, dil ve anlatım ve iletiler alt başlıklarıyla incelenmiştir.

3.1.3.1.1. Plan

Kitabın serim, düğüm ve çözüm bölümleri belirli bir plan dahilinde işlenmiştir; bölümler başlıklandırılmıştır:

Kitabın içeriği ise şöyledir:

Selin'in, babasının daha önce başka bir evlilik yaptığını ve o evlilikten bir kızı olduğunu öğrenmesiyle başlayan olaylar, ajans adı altında kaçakçılık yapan bir çeteye kadar uzanır. Selin'in ablası olduğunu öğrendikleri Meltem'in çalıştığı ajansa gitmeye başlayan Elif başına büyük dert açmıştır. Çocukları kandırarak yurt dışına kaçıran çetenin oyunu, dört arkadaşın girişimiyle çözülür.

3.1.3.1.2. Konu

Ajans adı altında çocuk kaçakçılığı yapan örgütün yakalanmasını konu alan Süper Gazeteciler Likörlü Çikolata'da, ailesinin sosyoekonomik şartlarında bocalayan Elif'in iç çatışmasıyla birlikte aynı yaş grubundaki dört çocuğun karşılaştıkları sorunları bir araya

gelerek çözmeleri anlatılmaktadır. Özellikle çocuk-ebeveyn, kız-erkek ve toplumsal kurallara karşı yaşanan çatışmanın işlendiği kitapta konu olumlu iletiler içermektedir.

3.1.3.1.3. Kahramanlar

Serinin üçüncü kitabında dört ana kahramanın - Selin, Evren, Yener, Elif- tipik özelliklerinde belirgin bir değişim görülmemektedir. Bu seride özellikle Elif ve Selin ön plandadır.

Kitabın girişinde kahramanların tanıtımı yer alır:

EVREN
Süper Gazetenin muhabiri
Yener'in ilginç fikirlerini uygulamaya koymakta gecikmez. Bilgisayarı çok hızlı kullanır. Sihirbazlık numaralarından hoşlanır. Gitar çalar, judo dersi alır. Tiyatro ve bilgisayar kolu başkanı. Buluğ çağına girip girmediği konusunda bir süredir annesinin takibinde (s. 7).
YENER
Süper Gazetenin fotoğrafçısı
Arkadaşları arasında ilginç fikirleri ve esprileriyle tanınır. Flüt çalar. Bilgisayar kullanmada ve grafik işlerinde başarılı olduğundan gazetenin düzenlenmesini o yapar. Evren gibi o da sihirbazlık numaralarından hoşlanır. İleride iyi bir gazeteci olmak istiyor (s.9).
ELİF
Meslek konusunda henüz bir kararı yok. Çok meraklı. Gözünden bir şey kaçmaz. Süper gazetecilere katılmak için sürekli Evrenle Yenerin peşinde. Kafasına koyduğunu mutlaka başarır. Ünlülerin adres ve telefonlarını biriktirmeyi sever. Aile sorunlarını arkadaşlarına yansıtmaz. İyi ve güvenilir bir arkadaş (s.7).
SELİN
Yazı yazmaya ve desen çizmeye meraklı. İlerde iletişim fakültesin gitmek amacında. Büyüdüğünde gazeteci ya da televizyon programcısı olmayı planlıyor. Stilistlik de seçmek istediği meslekler arasında. Süper gazetecilere katılmak için elinden geleni yapıyor. Yardımsever ve çalışkan bir kız (s.7).

Selin'in yaşadığı ailevi soruna kayıtsız kalmayan Yener, boşanmış bir aileye sahip olmanın getirdiği tecrübeyle ona destek olur. Babasıyla görüşmeyen Yener, onun eksikliğini duymakla birlikte ona bir öfke duymaz. Bunda annesinin ılımlı tavrı oldukça etkilidir.

İnternetle bilgiye ulaşmak hayatın bir parçası haline gelmiştir ve Yener de gazete hazırlayan biri olarak internetin sunduğu imkânları değerlendirmek de gecikmez. Olayların çözümünde etkili olacak bir metnin çevirisini internet aracılığıyla yapar.

Elif'e içten içe ilgi duyan Evren geçiş döneminde olması itibariyle duygularını açığa vurmakta tedirgin olur. Öte yandan önceleri kızlarla birlikte çalışma düşüncesine tamamen karşıyken Süper Gazete'ye katılan Selin ve Elif'le iyi arkadaşlık kurmuş, karşı cinsi tanımaya başlamıştır. Hatta bir kız kardeşi olduğunu öğrenen ve morali bozulan Selin'e gazetede kullanmak üzere bir konu vermek ister. Bu konu tabii ki ses getirecek heyecanlı bir konu olmalıdır.

Evren bu seride de davranışlarıyla temkinli, ileri görüşlü, araştırmacı bir rol üstlenmiştir. Röportaj bahanesiyle gittikleri Selin'in babasının ofisinde ele geçirdikleri dosya hakkında araştırma yapar ve dosyada adı geçen hastaneye internetten bir ileti gönderir. Yazdığı iletide çoğu sesli harfi ve bazı Türkçe karakterleri kullanmaz. Yazdığı ileti onun da hoşuna gitmez:

> *İçi yine rahat etmedi. Bu yazıyı hastaneden kimse anlamayacaktı, hatta Türk doktor bile olsa. Öyle ya bunca kısaltmadan sonra ne Türkçe kalmıştı ortada, ne de anlam. Çaresiz bu iletiyi tekrar yazarak okunabilir hale getirdi (s.95).*

Bu seride babasının eski bir eşi olduğunu ve ondan bir kızı olduğunu öğrenen Selin üzüntülü günler geçirir. Ablası olduğunu iddia eden Meltem'e mesafeli ve zaman zaman da kırıcı davranır. Ama araştırmacı yapısıyla duyduklarıyla yetinmez ve konunun üzerine gider. Arkadaşlarının desteğiyle ve onlara olan bağlılığı ile zor anları atlatır.

Annesi kapıcı, babası çaycı olan Elif, içinde bulunduğu ekonomik şartların etkisiyle kendisini tehlikeye düşürebilecek bir işe girer. Bunu yaparken de en yakın arkadaşlarına bile yalan söylemek durumunda kalır. Bir önceki kitapta kaldığı apartmanın sakinleriyle iyi anlaşmak için onlara gerçekçilik sınırlarında övgüler yağdıran Elif, bu seride de benzer davranışlar gösterir. Örneğin Selin, yıllar sonra ortaya çıkıp ablası olduğunu söyleyen Meltem'e karşı sert bir tutum içindeyken, Elif Meltem'e yaranmaya çalışır; çünkü onun çalıştığı ajansa girmek ister. Zaten önceki seride belirtildiği gibi ünlülerin telefonunu biriktirme gibi bir alışkanlığı olan Elif'in ajansa girmek istemesi doğaldır.

Elif, Selin'in ablası olduğunu iddia eden Meltem'e DNA testi yapılmasını akıl eder ve Meltem'in gözyaşlarını sildiği mendili alır. Elif bu bilgiyi okulda değil, günümüzde her türlü bilginin hızlı ve görsel kaynağı olan televizyondan edinmiştir.

> *Babasından bir şeyler alacağız. Bir filmde görmüştüm. Bardakta kalan dudak izinden bile DNA anlaşılabiliyor (s.50).*

Elif, dil konusunda da yaşının üstünde bir hassasiyet göstererek Türkçe sözcükler kullanmaya özen gösterir:

- *Benim bilgisunarım yok…*
- *Bilgisunar ne yahu?*
- *İnternet! Sözcüğün Türkçesi bilgisunar ya (s.51).*

Elif yaşam şartlarının sıkıntısını önüne geçen fırsatlarla aşmaya alışmıştır. Hayat ona hazır bir refah sunmasa da o, aklını kullanarak aşar zorlukları. Elif'in iç dünyasını yazar okurla şöyle paylaşır:

> *Sipariş edilen gazeteleri pazar ekleriyle taşımak zor olurdu. Bunun için yanına tekerlekli Pazar arabasını alırdı Elif. Bir tekerleği yamulduğu için çöp kutusunun yanına bırakılmıştı. Elif de güzelce yıkayıp temizlemiş ve gazete taşıma arabası yapmıştı. Varsın tekerleği eğri olsun… Yarış arabası olarak kullanacak değildi ya! (s.130).*

Ailesinin zor şartlarda evi geçindirdiğini bilen Elif, ajansta çalışmayı en çok onlar için ister. Böylece onlara yük olmadan okulu bitirecek ve üniversiteye gidecektir.

> *Elif ayağa kalktı, sırtını dikleştirip adımlarını tek çizgi üzerinde yürür gibi birbiri üstüne atarak Meltem'in gösterdiği kapıya doğru güvenle yürüdü, tıpkı bir manken gibi. Başaracaktı! Ne derlerse yapacak ve rolü kapacaktı (s.82).*

Yaşadığı şartların zorluğu onu çok hırslı biri haline getirmektedir. Öyle ki kazanacağı para bölüşülmesin ya da kimse onu bu işten vazgeçirmeye çalışmasın diye arkadaşlarına haber vermek de istemeyen Elif, kendi vicdanıyla hesaplaşır. İçinde bir huzursuzluk vardır, çünkü ne olursa olsun arkadaşları onun için önemlidir.

Kitaptaki yan karakterler şunlardır:

Yener'in Annesi Seher Hanım: Eşinden boşanmış olan Seher Hanım, kitabın önceki serisinde de yer aldığı için okurun tanıdığı bir karakterdir. Yaşadığı duygusal gerilim davranışlarına zaman zaman yansımakta, bu da oğlu Yener'in dikkatini çekmektedir.

> *İlaçların etkisini annesinden hatırlıyordu. Boşanma sürecinde annesi avuç avuç ilaç alırdı ve kimi zaman ağlama krizleri gülme krizine dönüşürdü (s.23).*

Meltem: Selin'in ablası olduğunu söyleyen Meltem annesinin ajansında çalışmaktadır. Ajansın girdiği çocuk kaçakçılığından habersizdir. İyi niyetli yaklaşımına rağmen Selin'in dostluğunu kazanamaz. Melteme ilişkin açıklayıcı ifadelere yer verilmiştir.

> *...gözlerinin çevresini zombi gibi kapkara boyamasına da ne gerek vardı? Hele giysisi... Simsiyah saçlar, siyah giysiler... Kızın güçlü bakışlarından yansıyan kendinden emin hava, Selin'in içinden korkuyla karışık bir gerginlik yaratmıştı (12).*

Meltem, zaman zaman sokak ağzına kaçan konuşmasının nedenini Almanya'daki Türklerin yaşadığı kültürel çatışmaya bağlar.

Meltem'in Annesi Nalan Schroeder: Selin'in babası Almanya'da okurken tanıdığı bu kadınla kısa bir evlilik yaşamıştır. Çocuk kaçakçılığı yapan Schroeder, kızı Meletem'i de bu işe alet eder. Kitabın sonunda yakalanarak tutuklanır.

Dr Jürgen Z. Müler: Nalan Schroeder'le işbirliği yapan ve sahte rapor çıkaran Alman doktordur. Kitabın sonunda o da çetenin diğer üyeleri gibi yakalanarak tutuklanır.

Elif'in Annesi Sümbül Hanım: Kapıcı olan Sümbül Hanım apartmanın işlerini yetiştirebilmek için çok çalışır. Ek iş yapmasına pek müsaade edilmez. Eğitimli olmasa da çocuklarının iyi bir eğitim almasını ister.

Evren'in Babası: DNA raporu konusunda babasına danışan Evren'in babası hakkında yaptığı şu yorum örnek bir baba-oğul ilişkisine işaret etmektedir.

> *Evren bir an sevgi ve minnetle baktı babasına. Hayatta ne yanlış yaparsa yapsın, babasına söyleyebileceği ve ondan yardım isteyebileceğini düşündü. Babası kızardı elbet, ama Evren babasının onu öldüreceği korkusunu taşımazdı asla. Herkes onun kadar şanslı değildi. Kimi, bu korku yüzünden, yardım*

isteyemez ve içinden çıkılamaz, geri dönüşü olmayan durumlara düşebilirdi (s.118).

Harun: Selin'in, babasına dijital çerçeveyi aldığı yerde çalışan satıcı çocuktur. Sarışın, mavi gözlü yakışıklı bir çocuk olan Harun hem Selin'in hem de daha sonra dükkâna saç kurutma makinesi almaya giden Elif'in dikkatini çeker. Elif, ajansın aradığı yeni yüzler için Harun'a çalışma önerisinde bulur. Bu esnada Harun'un 9. sınıf öğrencisi olduğunu, fakir bir ailenin üyesi olarak okul masraflarını çıkarmak için çalıştığını, ileride genetik mühendisi olmak istediğini öğreniriz.

Murat: Selin'in yaramaz kardeşidir. Ablasıyla hiç anlaşamaz. Ama onun üzülmesine de dayanamaz.

Arif: Elif'in Arif'le ilgili olan yorumu çocukların yaşadığı şartları da göz önüne serer. İlkokul birinci sınıfa giden Arif, komşuların verdiği oyuncaklarla oynar, giysileri giyer. Bazen hırçınlaşır. Elif kardeşi için üzülse de abla kardeş arasında çoğunlukla anlaşmazlık vardır. Elif'in evden çıkabilmek için ajansa giderken yanında Arif'i de götürmesi başına iş açar. Arif onu içeri almak istemeyen kapı görevlisine oyunculuk yeteneğini sergiler ve bayılmış numarası yapar.

Gökhan: Bu seride de itici hareketleriyle dikkat çeken Gökhan, arkadaşlarıyla dalga geçmekten hoşlanır. Ancak vaat ettiği Mega Gazete'yi çıkaramadan Süper Gazete'nin yeni sayısının çıktığını görünce çok bozulur.

3.1.3.1.4. Çevre

Kitapta önceki serilerdeki gibi dar bir çevre kullanılmıştır. Sınıf ortamında arkadaş ilişkilerine yer verilirken, ev ortamında da aile ilişkileri üzerinde durulmuştur. Kaçakçılık yapan şebekenin paravan olarak kullandığı stüdyo da kurgu içinde yer alırken; önceki serilerde işlenen köşk, bu seride de işlenmiştir.

3.1.3.1.5. Dil ve Anlatım

Kitap önceki iki seri gibi üçüncü şahısla anlatılmıştır. Karşılıklı konuşmalara sıkça yer verilmiş, cümleler yeterli uzunlukta tutulmuştur.

Kitapta çevre ve kişi betimlemesine yer verilmiştir:

Geniş salon bir stüdyoya benziyordu. Sağda solda kameralar, spotlar… Bekleyenler için bir köşeye yerleştirilmiş olan modern koltuklar, iki yanında sehpalar… Pencereleri tamamen örten kırmızı perdeler, koltuklarla uyumluydu (s.70).

Yeşil gözlü uzun boylu yakışıklı bir çocuktu (s10).

Gözlüklü, kırmızı yanaklı, şişmanca bir kadın onlara ne istediklerini sordu (s.152).

Kitabın anlatımında söz sanatlarına da başvurulmuştur:

Delikanlı tatlı tatlı gülümsemişti (s.10).

Selin, az önce için kıvılcım gibi düşen gerilimin daha da yayılarak neredeyse her yanını uyuşturmakta olduğunu hissetti (s.12).

Uyurgezer bedenine birden kan hücum etti (s.12).

...sırtında okul çantası değil de kocaman bir kaya parçası taşımış kadar yorgundu (s.14).

Sözcükler beyninde dolanıp duruyordu (s.15).

Heyecanı ağzından fışkırıp yerlere saçılacak sandı (s.16).

Sıcaktan pilleri erimiş bir robot gibi ne yapacağını bilmez bir halde… gözleri siyahlı kızın gözlerine kilitlenmiş, şaşkın şaşkın bakıyordu (s.17).

...dört basamağı da bir zıplayışta baypas yaparak açık kapının önünde duran ablasına ulaştı (s.20).

Sen hem güzel hem şeker gibi kızsın (s.21).

Yiyecek bir şeyler hazırlayıp karnındaki doymak bilmeyen dev canavarı susturduktan sonra Elifi aramayı planlamıştı (s.49).

İyice battık yalan çukuruna. Bir merdiven bulup çıkamazsak yandık. (s.55).

Üçü binadan çıkar çıkmaz, sanki uzun süredir denizin altında havasız kalmışlar da sonunda hayatta kalmalarını sağlayacak ilk nefesi içlerine çekiyorlarmış gibi derin bir soluk aldılar (s. 57).

Selin beni görür görmez sinirli bir kedi gibi tüylerini kabartıveriyor (s.80).

...aslında aşkımız bir sabun köpüğüydü (s.98).

...şimdi geçmişin durduk yerde hortlayıp hayatını kara bir örtü gibi sarıvermesine ne denirdi (s.108).

Üçü de yaşının enerjisini taşımak yerine, yaşlı bir insanın hayatından bezmişliğiyle mutsuz ve yorgun, bir köşede oturuyordu (s.189).

Gelişen teknolojiyle hız kazanan yaşamın insanları daha sabırsız ve tembel bir hale soktuğunu dildeki değişime yansımaktadır. Özellikle çağın en yaygın yazılı iletişim aracı olan telefon mesajları, değişen sözcüklerle yeni bir dil yaratmaktadır. Kitapta mesaj diline de yer verilir:

"Derstym. Birzdn ararm babiş." (s.53).

Yazar, sözcüklerin taşıdığı imayı ve vurguyu farklı karakterler kullanarak gösterir:

Geciktim, kusura bakmayın *arkadaşlar*. (s.57; sitem)

teŞEkKür eDerim! (s.73; heyecan)

Kitapta geçen ikileme ve deyimler şunlardır:

İkilemeler:

Tatlı tatlı (s.10), ballandıra ballandıra (s.11), şaşkın şaşkın (s.17), avaz avaz (s.17), şaşkın şaşkın (s.21), tekrar tekrar (s.23), allak bullak (s.64), kibar kibar (s.83), süklüm püklüm (s.120), ters ters (s.133), hızlı hızlı (s.138), uslu uslu (s.157), bölük pörçük (s.211), ışıl ışıl (s.215).

Deyimler:

Kalbini kırmak (s.9), hayatın altüst olmak (s.9), donakalmak (s.9), içi ürpermek (s.10), ağzı bir karış açık kalmak (s.10), acı çekmek (s.11), boş boş bakmak (s.12), kalp kırmak (s.14), göz atmak (s.15), alıcı gözle incelemek (s.18), baklayı ağızdan çıkarmak (s.18), oyun etmek (s.20), can evinden vurmak (s.27), dilin çözülmek (s.30), kafa şişirmek (s.32), espri patlatmak (s.32), gözden kaçmak (s.32), yüreği daralmak (s.45), aklına esmek (s.47), arkadan iş çevirmek (s.53), ağızdan kaçırmak (s.54), gözüne ilişmek (s.56), göze takılmak (s.56), göz ucuyla bakmak (s.56), dolap çevirmek (s.62), el etmek (s.64), paçayı kurtarmak (s.65), didik didik etmek (s. 65), dır dır etmek (s.66), hapı yutmak (s.69), yüreği sıkışmak (s.72), ayvayı yemek (s.87), yarım kulak dinlemek (s.90), göz ardı etmek (s.91), kara kara düşünmek (s.102), yüreği ağzına gelmek (s.109), sinek gibi avlamak (s.197).

Kötü roldeki kahramanlar üsluplarıyla kendilerini belli eder:

- Hoş geldiniz, benim adım Yener.

- Benimki de Geber! (s.83)

Siz de kimsiniz, manyak mısınız nesiniz?... Defolup gidin! (s.87).

Metinde yazım ve noktalama kurallarına uymayan ifadeler şunlardır:

Kitapta saptanan yazım yanlışları şunlardır:

Selin, babasının oda kapısında dona kaldı (s.9).

Oktay bey bayağı usta bir oyunculuk sergiliyordu (s.10).

A tabi, bunların hepsi uzaktan kumanda ile yönetilebilir (s.11).

Hoşçakal demeden gitmeye hazırlanmıştı ki… (s.17).

Mercan hanım biraz gecikeceğini söyledi (s.21).

…müdür beyin henüz onları yollamak gibi bir niyeti yoktu (s.21).

…işiyle ilgli olup olmadığını düşündü (s.30).

Selin ders çalışmak için biraraya gelmeleri konusunda öneri de bulunduysa da… (s.54).

Sedat Amca fazla sorgulamadan onları Oktay beyin bürosunun bulunduğu binaya ulaştırdı (s.55).

Meltemin bir sahtekar olduğu mektupta yazıyor olmalıydı (s.65).

Operatör doktor Mustafa beyin oğlu doktor Evren… (s.67).

Pizacı geldiiii, pizanız hazır. (s.87).

Aaaa, tabi. (s.98).

…salonun ortasına boşatıverdi (s.112).

Haftalık alış verişimizi bitirdik (s.119).

…kaba olduklarından da habersizdi tabi… (s.119).

Direk çeviri siteleri var internette (s.126).

Bir sürü dile direk çeviri yapan onlarca site var ama hiçbiri Almanca'dan Türkçe'ye çevirmiyor (s.127).

Metni Almanca'dan İngilizce'ye çevirelim (s.127).

Tabii yanlışlıkla Çince'ye çevirmediysen (s.128).

Sedat Amca da geldi Sümbül teyze, merak etme (s.146).

Yener evde yoktu, Evrenler'e gitmişti (s.157).

Selin Yenerler'in binası ile yan bahçenin birleştiği duvara tırmanıp oturdu (s.158).

Elif'le Selin gözgöze geldiler (s.177).

Deyimler kalıplaşmış sözcük gruplarıdır; sözcüklerin yeri değişmez:

…ekmek peynir gibi satarız gazeteyi (s.25).

TDK'nın belirlediği noktalama işaretlerinin kullanımı doğrultusunda saptanan yanlışlar şunlardır:

Babasını tanıdığı kadarıyla, oyunculuk ona uygun bir meslek değildi (s. 10; ile edatından sonra virgül kullanılmaz).

Selin kararsız beklerken, aniden kapı açıldı… (s.12; zarf fiil ekiyle çekimlenen eylemden sonra virgül kullanılmaz).

…Süper Gazeteyi üç arkadaş hazırlıyorlarsa, Selin'i hiç affetmeyecekti (s.32; dilek şart kipiyle çekimlenen eylemden sonra virgül kullanılmaz.)

Saçmalama. Ne ilgisi var şimdi Elif'le. (s.85; soru ifadelerinden sonra soru işareti getirilmelidir.)

Ne evine dönmüş, ne iş yerine gitmişti (s.135; ne…ne bağlacının bağladığı ifadelerde arada virgül kullanılmaz.)

3.1.3.1.6. İleti

Kitapta verilmek istenen iletilerin çoğunlukla konuşma yoluyla aktarıldığı saptanmıştır.

DNA testi için öneride bulunan Elif'e Selin'in verdiği cevap hem yetişkin ve çocuk arasında yaşanan çatışmayı gösterir hem de örtülü ileti oluşturur:

Çocuğuz küçüğüz falan diye olayların dışında tutulmaya çalışılıyoruz ama farkında değiller ki olaylar onların yaşamını olduğu gibi bizim yaşamımızı da etkiliyor! (s.40).

Elif'in girdiği ajans ailelerin çocuklarına müdahale etmesini istememekte, hatta onların çocukların başarısına engel olduğunu düşünmektedir. Her ne kadar çocuk da kendi kararlarını alabilecek bir birey olsa da bu karara ailenin de ortak olması ve desteklemesi gerekir. Nitekim ajansın çocuk kaçakçılığı yapan bir örgüt olması bu düşünceyi destekleyen bir iletidir.

Mavisel Yener'in serüven türünde kaleme aldığı kitabı Dolunay Dedektifleri'ne gönderme yapan yazar, Sedat Amcanın aracılığıyla "iyi bir çocuk kitabı her yaştan insanın beğenisini kazanır ve en yaramaz çocukları bile etkisi altına alır." iletisini vermektedir.

> - *Nedir bu sihirli kitap Sedat amca, söyle, bu iki canavara evde de uygulayalım bu reçeteyi.*
> - *Zaten devamını okumak için ikinizin de kardeşine bu kitaptan alması gerekecek. Çok heyecanlı bir dedektiflik romanı…*
> - *Aaaa, Sedat amca, yoksa sen çocuk kitabı mı okuyorsun?*
> - *Ne var bunda? Bazen hoşlanmadıklarım da oluyor tabii, ama kimi kitaplar o kadar güzel ki elimden bırakamıyorum (s. 156).*

Evren'in annesinin "ilaç bağımlılarını bekleyen son belli" (s.150) şeklindeki konuşması madde bağımlılığına karşı bir uyarıdır. Babası ise arkadaş seçimi ve madde bağımlılığı arasında kurduğu bağlantıyla okura ileti verir:

Gerçek arkadaş, diğerinin yaşam kalitesini yükseltmek isteyendir, düşürmek ya da yok etmek isteyen değil… Bir kereden bir şey olmaz diyen arkadaş değil, en sinsi düşmanınızdır (s.161).

Parktaki Esrar adlı seride işlenen sihir kavramı bu seride belirgin olarak reddedilmekte, sihrin yaşamın ta kendisi olduğu belirtilmektedir.

Bakışları aklına geldiğinde Selin'in içi ürperdi. Bu sihir değil de neydi? (s.10).

…babası gülüşüp şakalaşıyor yaramaz kardeşi hoplayıp zıplayarak objektifin görüş alanını kapamaya çalışıyordu. Sihir denen bir şey varsa işte buydu (s.13).

3.1.3.2. Biçimsel Özellikler

Süper Gazeteciler serisinin üçüncü kitabının fiziksel özelliklerine ilişkin bulgular şunlardır:

• Kitabın kapağında yazarın adı, kabartmalı harflerle kitabın adı, altta sol tarafta da yayınevinin adı ve logosu bulunmaktadır. Resimleyen kişinin adı bu kapakta kitap adının altına yazılmıştır.

• İlk sayfada da kitabın, yazarın ve yayınevinin adı yer almaktadır.

• İkinci sayfada yer alan Süper Gazeteciler-3 ifadesi kitabın seri olduğunu göstermektedir. Bu ifadenin altında yazarın, resimleyenin ve kapak düzenini yapan kişinin adları yer almakta, ardından kitabın hangi yıl kaçıncı baskıyı yaptığı belirtilmektedir. ISBN numarası verilmiş, kitap hakkının yazara ve yayınevine ait olduğu açıklanmıştır. Sayfanın altında renk ayrımı, baskı ve montajın yapıldığı yerler ve yayınevinin yeri belirtilmiştir.

• Üçüncü sayfada büyük puntoyla yazılan kitap adının altında yazar adına, resimleyene ve en altta da yayınevine yer verilmiştir.

• Dördüncü sayfa boş bırakılmıştır.

• Beşinci sayfada kitabın dört kahramanının ellerinde Süper Gazete ile çizilmiş karakalem resimleri yer almaktadır.

• Altıncı sayfadan romanın bittiği iki yüz yirmi ikinci sayfaya kadar kitap numaralandırılmıştır.

• Altıncı sayfada kitapta yer alan bölüm adları ve sayfa numaraları yer almaktadır.

• Yedinci sayfada kitabın dört kahramanının karakalem portreleri ve kişisel özellikleriyle ilgili bilgilendirici birer paragraf yer almaktadır.

• Kitabın sonunda yayınevinin, yazarın diğer kitaplarına ve yazarın öz yaşam öyküsü verilmiştir.

• Kitap 19,30–12 cm. ebadındadır. Kolay taşınabilir olma özelliğine sahiptir. İnce kapaklı olan kitabın adı kabartmalı ve parlak harflerle yazılmıştır.

• 12 puntoyla yazılan yazılar arasında uygun ölçüde boşluk bırakılmıştır. Üst, alt ve kenar boşlukları mevcuttur.

Kitap yapıştırma tekniğiyle ciltlenmiştir. Kitabın sırtında yazar ad, kitap adı ve yayınevi yer almaktadır.

Resim:

Kitabın kapağında kullanılan teknik resimleyen kişinin değişmesiyle biraz farklılık göstermiştir.Resim, kitabın içeriği ve türü ile ilgili bilgi vermektedir. Kitabın iç kısmında sayfa 59, 110, 142 ve 199'da olayları tasvir eden karakalem resimler yer almaktadır.

3.1.4 Süper Gazeteciler–Belalı Davetiye

3.1.4.1. İçerik Özellikleri

Süper Gazeteciler-Belalı Davetiye plan, konu, kahramanlar, çevre, dil anlatım ve ileti unsurlarına göre incelenmiştir.

3.1.4.1.1. Plan

Kitabın serim, düğüm ve çözüm bölümleri belirli bir plan içinde kurgulanmıştır. Kitabın içeriği şöyledir:

Yener'in babası yeniden evlenecektir ve Yener'e de bir düğün davetiyesi gönderir. Bu duruma çok üzülen Yener, annesinin ısrarıyla düğünün yapılacağı otele gider. Babasının yeni eşi bir yazardır ve yeni kitabı İspanyolcaya çevrilmiştir. Yayınevi düğün hediyesi olarak düğünün yapılacağı otelde, konukların konaklama ücretini karşılar.

Yener'in otel tuvaletinde başına gelenler bir dizi ilginç olayı da beraberinde getirir. Kaçakçıların konuşmasına tanık olan Yener, kendini kurtarmak için sağır numarası yapar. Hem tedirgin olduğu hem de merakından bu numarasını sürdürür ve herkese sarsıntıya bağlı bir duyma sorunu yaşadığını söyler. Gerçekten de bu sorunu yaşayan bir arkadaşı vardır ve bir kamera edinerek internet kanalıyla onunla iletişime geçer; işaret dilinde bazı cümlelerin karşılığını öğrenir. Kamerayı aldığı yerde ona bir de oyun cd'si hediye ederler. Özel bir virüs programı yüklenmiş olan cd ile müşterilerin kişisel bilgilerine giren çete elemanlarından bazısı otel personeli olduğu için web kamera sayesinde müşterilerin değerli eşyalarının yerini de tespit edebilmektedir.

Yayınevi adı altında ise eroin kaçakçılığı yapılmaktadır. Bahar'ın niteliksiz kitaplarını basmak istemeleri kitabı okuyanları şaşırtır, ancak işin aslında örnek olarak basılan birkaç kitap dışındakilere eroin yerleştirilecektir.

Yener'i zor durumda bırakmayan arkadaşları otele gelerek olayın çözümünde yardımcı olurlar. Çocukların planıyla işleri bozulan kaçakçıları ve virüslü cd'lerle müşteri hesaplarına giren çeteyi polis kıskıvrak yakalar.

3.1.4.1.2. Konu

Virüs programıyla müşteri hesaplarına giren çetenin ve yayınevi adı altında eroin kaçakçılığı yapanların yakalanmasını konu alan kitabın ilk bölümlerinde bireyin iç çatışmasına ve çocuk-aile ilişkisine yer verilmiştir. İlerleyen bölümlerde ise girift bir hal alan gizemli olaylar ön plana çıkar.

Girdikleri yasadışı işlerle örnek olmayacak tutumlar sergileyen kötü kahramanların yaşadığı çatışma yüzeysel olarak işlenmiştir. Kötü bir üslup ve kaba davranışlar sergileyen bu insanlar arasında yaşanan çatışmalar güçlü olanın sözünü geçirdiği bir alanda çözümsüzdür.

3.1.4.1.3.Kahramanlar

Dört ana kahraman giriş bölümünde tanıtılır.

EVREN
Süper Gazetenin muhabiri
Yener'in ilginç fikirlerini uygulamaya koymakta gecikmez. Bilgisayarı çok hızlı kullanır. Sihirbazlık numaralarından hoşlanır. Gitar çalar, judo dersi alır. Tiyatro ve bilgisayar kolu başkanı. Buluğ çağına girip girmediği konusunda bir süredir annesinin takibinde (s. 7).
YENER
Süper Gazetenin fotoğrafçısı
Arkadaşları arasında ilginç fikirleri ve esprileriyle tanınır. Flüt çalar. Bilgisayar kullanmada ve grafik işlerinde başarılı olduğundan gazetenin düzenlenmesini o yapar. Evren gibi o da sihirbazlık numaralarından hoşlanır. İleride iyi bir gazeteci olmak istiyor (s.9).
ELİF
Meslek konusunda henüz bir kararı yok. Çok meraklı. Gözünden bir şey kaçmaz. Süper gazetecilere katılmak için sürekli Evrenle Yenerin peşinde. Kafasına koyduğunu mutlaka başarır. Ünlülerin adres ve telefonlarını

biriktirmeyi sever. Aile sorunlarını arkadaşlarına yansıtmaz. İyi ve güvenilir bir arkadaş (s.7).

SELİN

Yazı yazmaya ve desen çizmeye meraklı. İlerde iletişim fakültesin gitmek amacında. Büyüdüğünde gazeteci ya da televizyon programcısı olmayı planlıyor. Stilistlik de seçmek istediği meslekler arasında. Süper gazetecilere katılmak için elinden geleni yapıyor. Yardımsever ve çalışkan bir kız (s.7).

Babasının evleneceği haberiyle sarsılan Yener, kitabın ilk bölümlerinde bir iç hesaplaşma-çekişme yaşar; büyümenin verdiği olgunlukla babasız geçen bir çocukluğun acısını dindirir. Bu yüzleşmede annesinin ve arkadaşlarının desteği de etkili olur.

Yener, küçükken annesinin neden çalışmak zorunda olduğunu anlayamaz, okuldan döndüğünde onu evde bulmayı özlerdi. Bu konudaki ısrarları ise annesini üzmekten başka bir işe yaramazdı. Annesiyle babası boşandıktan sonra babasını çok az görmüştü ve maddi olarak onlara bir katkısı olmadığını biliyordu. Bu konuları hiç konuşmamıştı annesiyle. Yener o zamanlar küçüktü; ama işte büyümüştü artık ve yetişkinleri ilgilendiren konularda rahatlıkla konuşabilirlerdi. (s.10).

Yener'in annesi Seher Hanım'ın gözlemiyle ise "Oğlu büyümüştü; yüzündeki çocuk ifadesi gitmiş, gerçeklerle yüzleşebilecek kararlılıkta olgun bir delikanlı havası yerleşmişti sanki." (s.11).

Çağın çocuk tipine uygun olarak Yener de bilgisayar ve bilgisayar oyunlarına oldukça düşkündür. Bunun sonunca yaşadığı sıkıntının farkında olan Yener özeleştiri yaparak kendisi için daha doğru olanı seçer: Sanal kahramanlarla uğraşmak yerine gerçek bir arkadaşla gerçek serüvenlerin peşinden gitmek…

Yener bilgisayar oyunlarını iyi bilirdi. Oyuna kaptırdı mı saatler geçiyor, hiçbir şey yapamadan gün bitiyordu. Oyun oynadığı sıralarda bilgisayar karşısında hep aynı şekilde oturmaktan sırt ağrıları çekerdi. Gözlerini kırpıştırdığında kirpikleri batıyormuş gibi hissettiğinde, annesi onu göz doktoruna götürmüştü. Göz kuruluğunun suçlusu da bilgisayar çıkmıştı. Aslında pek de öyle sayılmazdı, çünkü onun karşısında saatlerce oturmayı seçen Yener'di. Evren'lerin karşısındaki giriş katına taşınmalarından sonra bilgisayar oyunlarını tamamen bırakmıştı. Hele Süper Gazeteyi hazırlamaya başladıktan sonra, zaten oyun oynamaya ayıracak zamanı hiç olmamıştı (s.65).

Evrense bir süredir ilgi duyduğu Elif'e karşı olan hisselerini dile getirmek için daha erken olduğunu düşünür.

Belki bir gün her şey kendiliğinden yoluna girerdi. Bir de bakarsın, her ikisi de bir üniversiteyi bitirip bir işe girer, derken bir hafta sonu yolda yürürken karşılaşabilirlerdi. Evren, Elif'i bir kafeye davet eder, kahvelerini yudumlarken okul anılardan söz ederlerdi. O arada Evren, yıllardır gizlediği duygularını açıklar ve Elif'in tepkisinin ne olacağını görmek için gözlerini gözlerine diker, beklerdi… (s.26).

Selin, kitabın bu serisinde en büyük çatışmayı sınıf arkadaşı Furkan'la yaşar. Furkan'ın televizyon programlarının etkisiyle sergilediği yakışıksız hareketlere önce sinirlenen Selin, daha sonra Furkan'la neden bu davranışlarını onaylamadığı üzerine yaptığı konuşmayla sorunu halleder. Öte yandan babası evlenmekte olan arkadaşı Yener'i de yalnız bırakmaz ve ona destek olur.

Annesi kapıcı olan Elif, yaz tatilinde apartman işlerine yardımcı olur. Bu nedenle arkadaşlarıyla düğünün yapıldığı otele gidemez. Kitabın sonuna doğru bir sürpriz yaparak davete katılır.

Kitaptaki yan karakterler de şunlardır:

Seher Hanım: Yener'in annesi Seher Hanım eski eşinin evlenmesine üzülmekle birlikte bu durumu dramatik bir hale getirip oğlunu üzmekten kaçınır. Bankacı olan Seher Hanım, banka hesaplarına giren çete üyelerinin yakalanmasında etkili olur. Önceki serilerde de oğluna son derece güvenen ve onu destekleyen bir anne olarak gösterilen Seher Hanım Yener'in yorumuna göre oldukça titiz biridir:

Öğüt kapısı açıldı ya kendine iyi bak başlığı altında girebilecek ve günlerdir her fırsatta sıralanan sözcükler yine ardı ardına sıralamıştı: "Temiz giyin, her gün çorap değiştir, gömleğin ütülü olsun, dişlerini fırçalamayı unutma, geç yatma, düğünde sakın içki içme…" ve binlercesi… (s.34).

Bankacı Seher Hanım, çocukların kredi kartı kullanmasını da uygun görmez. "Gençler önce parayı para olarak kullanıp idare etmeyi öğrenmeli, kart 16 yaşından sonra," der (s.64).

Erkan Bey: Yener'in babası Erkan Bey, Yener çok küçükken eşinden ayrılmış, sonraki yıllarda da ailesinden uzakta yaşamıştır. Bir imza gününde, yazar olan Bahar'la tanışmış ve evlenme kararı almışlardır. Düğüne çağırdığı oğluyla ilişkisini düzeltmek isteyen Erkan Bey, yeni eşinin kaprislerine göz yumar. Baba-oğul arasında geçmişin izleri üzerine bir konuşma olmaz.

Bahar: Yener'in babası imza gününde tanıştığı yazar Bahar'la evlenecektir ama onun incelik sahibi olmayan bir kadın olduğunun farkında değildir. Bahar'ın davranışları onun nitelikli bir yazar olamayacağının da ipuçlarını vermektedir. Bahar, karşısındakinin sorunlarıyla sadece yazacağı kitapları düşünerek ilgilenir.

> *"Ayyy ne dağınık bir oda… Annen sana derli toplu olmamayı öğretmemiş galiba." (s.60).*
>
> *Bahar'ın, babasına eliyle "deli mi bu?" diye işaret ettiğini göz ucuyla gördü. (s.61).*
>
> *"Ne tür psikolojik sorunların var yavrum? Diplomam yok ama psikolog sayılırım. Yazarım ben. Karakterleri inceler, analiz ederim. Sonra romanlara yerleştiririm. Belki bir sonraki romanımın kahramanı sen olursun. Ha?" (s.61).*

Furkan: Kitabın ana kahramanı dört arkadaşla aynı sınıfa giden Furkan, Selin'den hoşlanmaktadır ve televizyon programlarının etkisiyle oluşturduğu ideal erkek modeliyle etkileyici biri olacağını sanır. Takındığı kaba tavır yalnız kalmasına neden olur. Babası ulaştırma işi yapmaktadır. Düğünü organize eden firmayla da tanışıklığı olan Furkan'ın babası, kitapların dağıtım işini gerçekleştirecektir. Bu vesileyle Furkan ve babası da otele gelir.

Selin'e "sen benimsin" diyen, onunla arkadaşlık kuran Azmi'ye "O iğrenç ağzında bir daha Selin'in adı çıkmasın yoksa karışmam!" diyerek kavga çıkaran Furkan bu tavrının nedenini Selin'le arasında geçen konuşmada açıklar.Selin'in yanıtı okur için de örtülü ileti niteliğindedir.

> *"Ne kadar kabadayılık yapar, çevrene korku saçarsan kızlar o kadar hayranlık duyar sana."*
>
> *"Hayal kuruyorsun" dedi Selin.*
>
> *"Hayal değil. Bütün filmler, senaryolar böyle. Gazetelerdeki haberlerde bile yazıyor. Kızlar kötü erkeklere âşık olurmuş."*
>
> *"Çok komiksin Furkan. Kompleksli, salak kızlardan söz ediyorsan, git onların arasından bir kız seç kendine."*
>
> *"Ben seni seçmek istiyorum."*
>
> *"O zaman kendi kişiliğini geliştir, başkalarına değer vermeyi öğren."*
>
> *"Bu yaşta bu olgunluğu nerden buluyorsun?"*
>
> *"Bilmem… Belki çok okuduğum, çevremdeki insanların duygularına dikkat ettiğim, yaşamı anlamaya çalıştığım içindir*
>
> *"Dediğini yapacağım." dedi Furkan (s.258).*

Azmi: Azmi ise on dört yaşında, ufak tefek bir çocuktur. Bahar'ın akrabasıdır ve Yener'le arkadaşlık yapar. Çok konuştuğu için önceleri sevilmez. Olaylar geliştikçe onu daha iyi tanıyan Yener, Selin ve Evren'le iyi arkadaş olur.

Bunların dışında paravan bir yayınevi kurarak kaçakçılık yapanlar ve virüs programıyla soygun yapan çete üyeleri de yan karakterleri oluşturur. Bu kişiler iyi-kötü çatışmasıyla konunun gelişmesini sağlar.

3.1.4.1.4. Çevre

Kitapta olayların küçük bir bölümü sınıf ve ev ortamında geçer. Düğünün yapıldığı yer ise turistik bir tatil yerinin otelidir. Çevreye ilişkin unsurlar üzerinde belirgin ölçüde durulmamıştır.

3.1.4.1.5. Dil ve Anlatım

Kitapta önceki serilerde olduğu gibi üçüncü tekil şahıs anlatımı kullanılmıştır. Kişilerin iç sesleri italik yazı karakteriyle gösterilmiştir:

"Pöh! Baharmış! Kara kış dese daha doğru olurdu." diye düşündü Yener.

Kitapta anlatımı zenginleştiren ifadelere de yer verilmiştir:

> *"Anlam veremediği bir kıvılcım yandı içinde, iç organlarını derin bir çizik atarak gelip geçti" (s. 11).*
> *"Huysuzluk hapı mı yuttun oğlum, nedir bu uçuk havalar?" (s.15).*
> *"Yener belki daha uzun süre koltukta düşüncelere boğulmuş bir halde oturacaktı ama kazınan midesi fazlasına izin vermedi" (s. 63).*

Kitapta deyimlere de yer verilmiştir:

Alt üst olmak (s.30), burnundan getirmek (s.34), göz atmak (s.62), ağzı kulaklarına varmak (s.197), laf sokuşturmak (s.204), içi içine sığmamak (s.227).

Kitapta kullanılan ikilemelerse şöyledir:

Satır satır (s.13), zaman zaman (s.13), ters ters (s.18), garip garip (s.19), tek tük (s.22), yavaş yavaş (s.22), kıs kıs (s.23), pis pis (s.24), sıkı sıkı (s.34), ayrı ayrı (s.35), güm güm (s.37), tek tek (s.37), hızlı hızlı (s.51), şaşkın şaşkın (s.69), ters ters (s.180), ağır ağır (s.182), hüngür hüngür (s.187), didik didik (s.188), horul horul (s.194), gizli gizli (s.205),

ufak tefek (s.208), çil çil (s.208), uzun uzun (s.214), gece gündüz (s.216), iri yarı (s.219), mutlu mutlu (s.230).

Arapça kökenli izdivaç sözcüğünün anlamını bilmeyen Selin'e Evren yanıt verir: "Sus işte anlasana, evlendim diyor adam."

İzdivaç sözcüğünün anlamını bilmeyen Selin'in bir kitaptan öğrendiği Latince cümlenin anlamı dipnot olarak belirtilir: "Mea culpa!" (Benim suçum).

Kitapta tespit edilen yazım yanlışları ise şöyledir:

Belediye başkanı Hakkı Güven müthiş bir adam (s.17).

Bilmemneymiş… (s.36).

On dört yaşında olduğunu söylemişti Erkan Enişte (s.38).

Onuonu ele geçirmiş gibiydi (s.43).

Elini kesip bırakalım o zaman. abi sakat bir çocuk için cinayetten yatılmaz be (s. 46).

Kargo direk olarak Nejat Abi'ye yollanırsa zaman kazanırız (s.180).

Polis oradayken hiç biri halaya bir şey söylemeye cesaret edemedi (s.187).

Beş dedi Yeter!(s.216).

Noktalama işaretlerinde de yanlışlar saptanmıştır.

Bağlaçların arasında virgül kullanılmaz:

Hem özlediği, hem nefret ettiği babası! (s.36)

Bir kerecik de, sınav ertelensin (s.14).

Evren bir an şaşırdıysa da, çabuk toparladı (s.18).

Ne otelde, ne de o kentte bir tanıdığı vardı (s.51).

Seher hanım tepsidekileri masanın üzerine dizerken, çok sakindi (s.13).

Akşam yemekte babası soracak olursa, gösterecek birkaç cümlesi olmalıydı… (s.67).

Yener oturduğu yerde iyice büzüştü oturduğu yerde (s.43).

Kitapta argo ve kaba ifadeler çoğunlukla örnek alınmaması gereken kişilerin üslubunu yansıtır:

Nerden aklına geliyor bu aptalca düşünceler (s.18).

İçinden sinirli bir "çüşşşş!" geçirmişti (s.35).

Kızı görüp tavlamak için yanaşmıştır (s.39).

Helâda espri böyle olur gerzek (s.43).

Ne işin var o kazmayla (s.43).

Kör de değilmiş o eşşoğlu… (s.46).

3.1.4.1.6. İleti

Süper Gazeteciler Belalı Davetiye'de iletiler konuşma ve davranış yoluyla okura aktarılmak istenmiştir.

Yener'in, babasının düğününde haylazlık yapmasından korkan Seher Hanım, ne eski eşinin ne de misafirlerin Yener hakkında olumsuz bir yargıya kapılmasını ister. Bunun için oğluna "Sakın orada gereksiz laflar edip kimseyi üzme. Kırıcı konuşmak yerine sessiz durmak daha iyi." (s.34) der.

Dil konusunda zaman zaman hassas bir tutum sergileyen süper gazeteciler, yanlış kullanılan ifadelerde birbirlerini uyarırlar:

"Alo!"
"Yes!"
"Yapma böyle Evren, biz de yes mes dersek Süper Gazete'de açtığımız 'Temiz Türkçemiz' köşesi yalan mı olsun yani?"
"Olmasın tabii, ama sen de yalan mı olsun derken yanlışsın."
"Sen de yanlışsın derken yanlış yaptın."
"Her konuştuğumuzda bir yamuk var. Bir de dikkatliyiz diye övünüyoruz."
Yener yamuk sözcüğüne işaret edecekti ki, vazgeçti (s.73).

Furkan'ın, karşısındaki kişinin görüşlerine önem vermeden sarf ettiği sözler karşısında Selin çok kırılır. Bu durumu onur kırıcı bulur. Zehra hala, "Kendine güvenen, kişilik sahibi insanlar sınırlarını bilir, aşkı da, sevgiyi de…" (s.200) diyerek bu durumun Furkan'ın başkalarına benzemeye çalışmasından kaynaklandığını belirtir. Ayrıca Furkan'ın hareketlerinden yola çıkarak televizyon programlarının, medyanın kişisel gelişimi engelleyerek insan ilişkilerini yıprattığı iletisi de örtülü olarak verilmiştir.

Sınıf arkadaşı Furkan'ın kaba hareketlerinden rahatsız olan Evren, Furkan'ın gülünç duruma düştüğü bir an fotoğrafını çekmek ister, ama Yener'in iyi niyetine kulak verir. İki arkadaşın tavrı, "kötülüğe kötülükle cevap vermek nitelikli bir insana yakışmaz" iletisini içermektedir.

> *Evren cep telefonunu çıkardı.*
> *"Ne yapıyorsun?"*
> *"Furkan'ın bu halinin resmini çekip internete koyayım da görsün."*
> *"Yapma," dedi Yener. "Hoş bir şey değil. Bu kadarını hak etmedi."*
> *"Aslında hak etti ama, haklısın. Bize yakışmaz." (s.234).*

3.1.4.2. Biçimsel Özellikler

Süper Gazeteciler serisinin dördüncü kitabı Belalı Davetiye'nin fiziksel özelliklerine ilişkin bulgular şunlardır:

• Kitabın kapağında yazarın adı, kabartmalı harflerle kitabın adı; kitabın altında sağda kitabı resimleyenin adı, sol tarafta da yayınevinin adı ve logosu bulunmaktadır.

• Kitabın kapağındaki resim, kitapta geçen olaylardan bir sahne canlandırmaktadır. Resim kitabın içeriği ve türü ile ilgili bilgi vermektedir.

• İlk sayfada da kitabın, yazarın ve yayınevinin adı yer almaktadır.

• İkinci sayfada yazarın, resimleyenin, kapak düzeni yapanın adları yer almakta, ardından kitabın hangi yıl kaçıncı baskıyı yaptığı belirtilmektedir. ISBN numarası verilmiş, kitap hakkının yazara ve yayınevine ait olduğu açıklanmıştır. Sayfanın altında renk ayrımı, baskı ve montajın yapıldığı yerler ve yayınevinin yeri belirtilmiştir.

• Üçüncü sayfada Süper Gazeteciler Dizisi-4 ifadesi kitabın seri olduğunu göstermektedir. Büyük puntoyla yazılan kitap adının altında yazar adına, resimleyene ve en altta da yayınevine yer verilmiştir.

• Dördüncü sayfa dört arkadaşın kara kalemle yapılan bir resmi bulunmaktadır. Çocuklar ellerindeki gazete ve çantalarıyla tasvir edilmiştir.

• Beşinci ve altıncı sayfasında kitabın bölümleri sayfa numaralarıyla belirtilmiştir.

• Kitap, altıncı sayfadan romanın bittiği üç yüz birinci sayfaya kadar numaralandırılmıştır.

• Yedinci sayfada kitabın dört kahramanının karakalem portreleri ve kişisel özellikleriyle ilgili bilgilendirici birer paragraf yer almaktadır.

• Kitabın sonunda Süper Gazeteciler serisinin diğer üç kitabının kapak resmine yer verilmiştir.

• Kitap 19,30–12 cm. ebadındadır. Kolay taşınabilir olma özelliğine sahiptir. İnce kapaklı olan kitabın adı kabartmalı ve parlak harflerle yazılmıştır.

• 12 puntoyla yazılan yazılar arasında uygun ölçüde boşluk bırakılmıştır. Üst, alt ve kenar boşlukları mevcuttur.

Kitap yapıştırma tekniğiyle ciltlenmiştir. Kitabın sırtında yazar ad, kitap adı ve yayınevi yer almaktadır.

Resim:

Kitap kapağında kitabın dört kahramanını perili köşke bakarken tasvir eden boyama tekniğiyle yapılmış bir resim yer almakta. Kapak resmi kitabın içeriğini yansıtmaktadır.

Kitapta sayfa 42, 68, 151, 168, 282'de olayları tasvir eden karakalem çalışmalarına yer verilmiştir.

3.2. Mavibulut Macera Serisi

Ayşegül'e Ne Oldu ve Korsan Kitap Çetesi'nden oluşan iki kitaplık seride Bulut ve arkadaşlarının başlarından geçen olaylar anlatılmaktadır.

3.2.1 Ayşegül'e Ne Oldu?

3.2.1.1 İçerik Özellikleri

Ayşegül'e Ne Oldu? adlı kitabın içeriği plan, konu, kahramanlar, çevre, dil anlatım ve ileti unsurlarına göre değerlendirilmiştir.

3.2.1.1.1. Plan

Kitapta serim, düğüm ve çözüm bölümleri uygun geçişlerle birbirine bağlanmaktadır. Kitaptaki bölümler ayrı başlıklandırılmamıştır.

Kitabın içeriği şöyledir:

Bulut, Orhan, Mustafa, Ayşegül ve Aslı dünyayı dolaşmak isterler ve ihtiyaçları olan parayı temin etmek için kendilerine bir yol ararlar. Okul servis şoföründen ve Ayşegül'ün babası Atıf Bey'den istedikleri yardımı alamayınca, markette çalışmak, kitap yazıp satmak, banka soymak gibi fikirler geliştirirler. Bulut, Robin Hood gibi zenginden alıp fakire vermenin mantıklı olacağını düşünür. Tabii parayı verebileceği en iyi fakir de yine kendileri olacaktır. Ne var ki bu tartışmalar sırasında Ayşegül ortadan kaybolur. Polis merkezinde yapılan soruşturmadan bir sonuç alınamaz.

Günler geçmekte, Ayşegül'den haber alınamamaktadır. Bu durum Bulut'u ve arkadaşlarını çok üzer. İnsanların duyarsızlığından bunalan Bulut, Ayşegül'ü aramaya karar verir. Onun okuldan eve dönerken geçtiği yolu takip eder. Sokaklardan bir tanesi çocuklara yasaklanan taş ocaklarına gitmektedir. Bulut yasağa rağmen o sokağa girer ve harabe bir evin önündeyken babasının sesini duyar, korkudan bir araya saklanıverir. Babası, Ayşegül'ün babasıyla yürüyüp bir şeyler konuşmaktadır. Onlar gidince etrafı kolaçan eden Bulut, Ayşegül'ü gördüğü son gün onun elinde tuttuğu bigudiyi bulur. Durumu babasıyla paylaştığında babası Ayşegül'ün kaçırıldığını, kaçıranların fidye istediğini söyler.

Bulut Ayşegül'ün taş ocaklarının yakınlarında bir yerde tutulduğuna inanmaktadır. Oraya gitmek için bir yol arar. Sonunda öğretmenine sosyal gezi olarak taş ocaklarına gitmeyi önerir. Zaten öğretmeni bir süre önce sınıfı bir geziye götürmek istediğini, öğrencilerden gitmek istedikleri yerleri belirtmelerini istemiştir.

Sınıfça taş ocaklarına giden Bulut Ayşegül'ün izine rastlayamayınca hayal kırıklığına uğrar. Ama bu arada taş ocaklarında bir tarihi eser kaçakçılığı yaşandığına dair küçük bir ipucu elde eder. Ayrıca Ayşegül'ün bigudisini bulduğu gün karşılaştığı deliyle tekrar karşılaşır. Deli, zamanında taş ocaklarında yapılan yolsuzluğun tanığıdır.

Ayşegül için çok üzülen Bulut, arkadaşının ailesinin bile durum karşısında sadece bekleyiş içinde olmasından çok rahatsızdır. Durumu babasıyla konuşan Bulut, babasıyla aynı şeyleri düşündüğünü görür ve çok sevinir. Ertesi gün Ayşegül'ü aramaya çıktıklarında evlerinin önünde bir karavan vardır. Karavanın sahibi Suzan ve Charlie adlı iki turisttir ve

lastikleri patladığı için çaresizdirler. Onlara yardım eden Bulut ve babası daha sonra onları eve çağırır ve biraz sohbet ederler. Charlie ve Suzan karavanlarına dönerler.

Bulut ve babası Ayşegül'ün bigudisinin bulunduğu yere gider. Ayşegül'ü ararken karşılarına çıkan gür bıyıklı adam ve arkadaşları onları oldukça tedirgin eder ve birtakım şüpheler yaratır. Durum polise bildirildiğinde polis bunun yeterli bir kanıt oluşturmadığını söyler.

Bulut bir akşam penceren bakarken Ayşegül'ün babası Atıf amcayı görür. Charlie ve Suzan'ın karavanından çıkan Atıf Bey'in yüzü morluklarla kaplıdır. Bulut bu iki turistten şüphelenir. Onların gitme hazırlıklarını engellemelidir. Bunu için arkadaşlarından yardım alır. Yaptıkları plan başarılı olur ve karavanlarının tekerlekleri hasar gören yabancı çift epey zaman kaybeder. Bu sırada gergin anlar yaşayan Suzan çocuklara çıkışırken aniden Türkçe konuşur. Bu durum Bulut'un babasında şüphe uyandırır. Tamir aleti alma bahanesiyle eve gider ve polise haber verir.

Karavanları tamir edilen Charlie ve Suzan yola çıkar. Bulut da babasına Atıf amcanın durumundan söz eder. Baba oğul hemen onun yanına giderler. Atıf amca ise hiçbir şey söyleyemeyeceğini, bir an önce delinin bulunması gerektiğini söyler. Deli diye tabir ettiği kişi, Bulut'un okul gezisinde ve Ayşegül'ü aradığı sırada karşısına çıkan kişidir.

Bulut ve babası taş ocaklarına giden yolda deliyi ararlar, ama bulamazlar. Eve döndüklerinde kapıda arkadaşlarını bulan Bulut, konuşamayan bir adamın etrafta dolaştığını ve dere yoluna doğru gittiğini öğrenir. Hemen onu aramaya koyulur. Aramaları sonucu Ayşegül'ün yerini tespit eder, ancak Ayşegül'ü kaçıranlardan da yakasını zor kurtarır. Tarihi eser kaçakçılığıyla bağlantısı olan adamlar, Charlie ve Suzan'ın polis tarafından yakalandığı haberini alınca kaçmak isterler. Tabii polisten kurtulamazlar.

Kitabın sonunda Ayşegül'ün babası Atıf amcanın Suzan ve Charlie'nin oyununa düştüğü, bu iki yabancının tarihi eser kaçakçısı olduğu ortaya çıkar. Bulut ise Ayşegül'ü kurtardığı için bir kahramandır.

3.2.1.1.2. Konu

Kitabın konusu kaçırılan Ayşegül'ün bulunması ve tarihi eser kaçakçılarının yakalanmasıdır.

Kitabın konusu ve konuyu aktarırken işlenen çatışma unsurları okumayı akıcı kılarken olayların çocuksu bir bakışla aktarılması da konuyu ilgi çekici bir hale getirir. Konuyu geliştiren çatışma unsurları çocuğun algısını aşmayacak ölçüde ve gerçekçidir.

Yetişkin ve çocuk arasında yaşanan çatışmada yazar, yetişkinlerin çocukları anlamayan katı tutumunu ve çocuk dünyasını kavrayamayan yazarları eleştirmektedir.

> *Romanın devamını henüz nasıl getireceğine karar vermemiş. Bana beğenip beğenmediğimi sordu. Çöpten bir çocuğun ilgimi çekmediğini söyledim. Bana çok kızdı. Yazdıklarını okursam, adam olacağımı söyledi. Ben de ona adam değil kadın olacağımı söyledim. Bunun üzerine benim terbiyesiz olduğumu söyledi (s.41).*

Çatışmalar zaman zaman mizahi bir dille aktarılmış; sorunlar çözümlenemez bir şekilde yansıtılmamıştır.

3.2.1.1.3. Kahramanlar

Kitapta olayları aktaran Bulut, kaçırılan Ayşegül, sınıf arkadaşları Aslı, Orhan, Mustafa olayın da çözümünde rolü olan çocuk kahramanlardır. Ayşegül'ün babası Atıf Amca, Bulut'un babası, Deli, Suzan, Charlie'de kitaptaki diğer kişilerdir.

Bulut'un gözlemleriyle birinci tekil şahısla aktarılan kitapta Bulut'un duygu ve düşünceleri, diğer kahramanlara yönelik gözlemleri belirgindir.

Bulut zeki, dürüst, duyarlı bir çocuktur. Çok iyi bir gözlemcidir. Fiziksel özelliğine ilişkin pek bilgi yoktur, sadece ağaca tırmanabilecek kadar zayıf olduğu belirtilmiştir.

> *Dünyayı dolaşma isteği Bulut'un hayal dünyasında çok farklı bir serüven yaratır. Kızılderililer tarafından yakalandıklarını, Kızılderililerin Ayşegül'le Aslı'nın gülmesine dayanamayarak onları serbest bıraktığını hayal eder (s.7-10).*

Arkadaşlarıyla dünyayı dolaşmak isteyen Bulut önce onların güvenini kazanmalıdır. Bu nedenle ihtiyaçları olan küreyi almak için okula pencereden girmeyi kabul etti:

"İşimiz zordu. Kahramanlık böyle günlerde belli olurdu. Güç anlarda arkadaşlarını yarı yolda bırakan biriyle dünyayı nasıl dolaşabilirdi ki insan" (s.14).

Bulut'un iyi bir gözlemci olması ve olaylar arasında bağlantı kurması onu doğru iz üzerine götürür.

> *Tam ayağımın dibinde Ayşegül'ün kaybolmadan önce elinde tuttuğu bigudi duruyordu. Eğilip aldım. Tertemizdi. Yani bu pis ortamdaki her şey gibi çamurlu ve küflü değildi. Bu ne demekti? Bundan çıkan sonuç şuydu: Bigudi buraya yeni bırakılmış olmalıydı. Belki dün akşam…Yani? Yani Ayşegül'ün kaybolduğu akşam (s.71).*

Bulut, Ayşegül'ün kaçırılmasının ardından geçen sürede herkesin normal hayata dönmesini kabul edemez. Ayşegül onun arkadaşıdır ve bir şeyler yapılmalıdır:

> *Her şey bu kadar basit olamaz. Bir gazete haberini izler gibi… Bir kız kayıp, aranıyor, hepsi bu mu? O bir kız değil ki, Ayşegül, benim arkadaşım. Nerede Ayşegül? Neden günler geçip duruyor, Ayşegül bulunmuyor? Neden hayat devam ediyor? Neden derslere girip çıkılıyor? Neden satıcılar hiçbir şey olmamış gibi geçip duruyor? Neden yağmur yağıyor? Neden acıkıyoruz ve yemek yiyoruz? Ayşegül yok, Ayşegül kayıp! Neden herkes her işi bırakıp onu aramıyor… İçimdeki öfke büyüyordu. Gözlerim dolmaya başlayınca düşüncelerimi dağıttım…(s.114).*

Bulut, dünyayı dolaşmak isteyecek kadar cesur olsa da sessizlikten korkar. Ama korktuğunu okura pek belli etmek istemez:

> *"Gecenin bu saatlerinde bizim oraları müthiş sessiz olur ve sakın korktuğumu düşünmeyin ama bu sessizlik beni biraz tedirgin eder… Sessizliği kendimden uzak tutmak isterim yani (s.143)."*

Bulut'un önsezilerine kulak vermesi başarıya ulaşmasında etkili olur:

"…ve önsezileri, yani gece gördüklerim nedense onların gitmelerini biraz geciktirmemiz gerektiğini söylüyor bana" (s.148).

Bulut maceraya düşkündür. İzlediği programlar ve okuduğu kitaplar bunun göstergesidir:

> *Ben televizyonu kurcalayıp film ararım, macera filmi (s. 117).*

Ayşegül ve Aslı, birbirlerine yakın davranış özellikleri olan ve çok iyi geçinen iki arkadaştır. Gerek kendi davranışlarıyla gerek Bulut'un yorumuyla tanıtılırlar.

Aslı ve Ayşegül benden küçüktüler. Ama sanki her şeyi benden daha iyi bilirmiş gibi konuşur dururlardı. Konuşmaları neyse de, siz bir de onların gülme krizlerini görseniz! İkisi birden bir gülmeye başladı mı gelin ki durdurasınız… Dünya yıkılsa kesmezler gülmelerini (s.7).

Banka soymak için kafaya çorap geçirmek gerektiğini düşünen Bulut, Aslı'nın kendi çoraplarıyla hemen tanınacağını düşünür:

Aslı'nın ayaklarına baktık. Sarı üzerine kırmızı benekli çoraplarını bilmeyen yoktu mahallede Aslı deyince akla önce kırmızı benekli çorapları gelirdi (s.34).

Aslı'nın öyle her şeyi pat diye söyleme alışkanlığı vardır. İnsana hazırlanma fırsatı bile vermez (s.60).

Ayşegül'ün disiplinli yaşantısını Bulut şöyle yorumlar:

Hatta, hepimize yasak olan şeyler Ayşegül'e iki kere yasaktı. Ayşegül'ün annesi de babası da yasaklar koymaya bayılırdı. Aslında işin tuhaf olanı şuydu ki, Ayşegül de yasaklara uymaya bayılırdı. Yani tam birbirlerini bulmuşlardı… Ayşegül malına düşkün biriydi. Hiçbir zaman kalemini kaybetmez, silgisini düşürmez, çantasını yere koyup üstüne oturmazdı (s.72).

Bulut'un sınıf arkadaşı Orhan'ın tipik özellikleri Bulut'un yorumuyla aktarılır:

Şu Orhan her zaman güç anlarda çözüm buluverir (s.14).
Orhan en büyüğümüzdü (s.14).
Orhan ve Mustafa ağaca tırmanamayacak kadar şişmandılar (s.15).

Bulut'un yorumuyla Mustafa okura şöyle yansıtılmaktadır:

Mustafa koşarak geldi. Parlak bir fikri olduğunda Mustafa koşarak gelirdi (s.19).

...Mustafa her şeyin baş sebebi olan gazete parçasını açmış dudaklarını kıpırdata kıpırdatarak okuyordu. Mustafa bir şey okurken hep dudaklarını kıpırdatırdı. Onlar ailecek böyleydi. Babası kitap okurken değil sokakta yürürken bile dudaklarını kıpırdatırdı (s.37).

Mustafa'nın bir şeyler okuması, hele yüksek sesle okuması sık rastladığımız bir şey değildi (s.38).

Yan karakterler ise şöyledir:

Bulut'un Babası: Bulut babasıyla örnek bir ilişki içerisindedir. Onu üzecek davranışlarda bulunmaz. "Babam benim, aslan arkadaşım!" (s.116) ifadesi de onun babasıyla kurduğu ilişkiyi yansıtmaktadır.

Bulut iyi bir gözlemci olarak babasını okura şöyle tanıtır:

> *" Zaten babam da pek konuşmaya yatkın değildir. Canının çok sıkıldığı alçak sesle bir türkü mırıldanmasından anlaşılıyordu. Babam öyledir, çok sıkılınca bir türkü mırıldanır" (s.76).*
>
> *"Babamın huyudur, bazen anlar da anlamazlıktan gelir. Şakalarını bile öyle ciddi yapar ki, insan ilk anda gerçek zanneder" (s.118).*
>
> *"Annem sözünün arkasını getirmedi. Ama taş ocaklarına gitmemize karşı çıkması işime yaradı, çünkü o karşı çıktığı için babam şiddetle benim yanımda yer aldı."(s.118).*

Bulut'un babası Ayşegül'ü ararken karşılarına çıkan kötü adamların ağzından laf almak için oyunculuk yeteneğini kullanır. Adamlar oyuna gelir. Bulut babasıyla bir kez daha gurur duyar:

> *Babamın harika tiyatroculuğu sayesinde iki şey başarmıştık: Bir, sopa yemekten kurtulmuştuk. İki, adamların Ayşegül'ü de, Atıf Amca'yı da bildikleri ortaya çıkmıştı (s.133).*

Bulut'un Annesi: Bulut, babasına nazaran annesiyle daha mesafelidir. Annesinden yana genelde şikâyetçi bir bakışa sahiptir ve bunu okura da yansıtır:

"Eğer söylemeyi anneme bırakırsam annem babama aktarırken en korkunç sözcükleri seçecekti" (s. 98).

"Annem amaçsız dolaşmaktan pek hoşlanmazdı. Onun için gezmek mutlaka birilerine oturmaya gitmek demekti" (s.120).

> *Babamın en sık kullandığı sözlerden biridir "haklısın". "Benim en sık kullandığım, ama asla duymadığım bir sözdür" der anneme. Annem bunun üzerine bile ona "haklısın" demez "nankör!" der. (s.97).*

Atıf Amca: Ayşegül'ün babası olan Atıf amca, sessiz bir adamdır.

> *"Atıf Amcayı çok az tanırdık. Çünkü çok az konuşurdu. Yüzünde hep bir gülümseme olurdu. Ama şöyle sesli bir kahkaha attığı duyulmamıştı (s.28)."*

Komiser: Ayşegül kaçırılınca çocukları çağıran karakolun komiseri komik bir adamdır. Komikliği biraz da cehaletinden kaynaklanır.

> *Komiser söylediklerimi durmadan tekrarlıyordu (s.51).*
> *Komiseri sevmiştim. Filmlerdeki gibi konuşuyordu, sesinde babacan bir ton vardı (s.55).*

Deli: Zamanında maden ocağında çalışmıştır ve buradaki yolsuzluklardan haberdardır. Gözünü korkutmak için dili kaçakçılar tarafından kesilir. O da deli numarası yaparak bölgede yaşamını sürdürür. Topallayarak yürür. Ayşegül'ün yerini bilir ve Bulut'a yardım etmeye çalışır.

3.2.1.1.3. Çevre

Olaylar okul, sınıf, taş ocağı ve evde geçmektedir. Okul ve sınıf, arkadaşlar arası iletişimin çok yönlü olarak yansıtılmasını sağlar.

Romandaki olaylar belirli bir çevrede geçmektedir. Çocukların ev ortamında aile, okulda arkadaşlık ilişkileri işlenmiştir. Bunun haricinde karakol, taş ocakları, Ayşegül'ün kapatıldığı yer, Suzan ve Charlie'nin karavanı da olayların geçtiği çevrenin küçük parçalarıdır.

Kitap genel anlamda orta halli ve kültürlü bir çevreyi kapsarken ansızın anlatıma giren fakir sokaklar ve insanlar yaşamın başka bir yüzünü göstermektedir:

> *"İlk kez geldiğim bu yerlerde bizim sokaktakinden çok farklı bir hayat sürüyordu. Yerler çöp doluydu. Evler daha çok tek katlıydı ama her an yıkılacakmış gibi duruyordu. Evlerin arasında çocuklar koşturuyordu." (s.162).*

3.2.1.1.4. Dil ve Anlatım

Kitap birinci tekil şahısla yazılmış, karşılıklı konuşmalara sıkça yer verilmiştir. Zaman zaman okura hitap edilmesi ve soru sorulması samimi bir dil oluşturur.

"Evet, söyleyin bakalım. Ne yapardınız şimdi siz olsaydınız?" (s.146).

Kitapta çevre ve kişi betimlemelerine yer verilmiştir:

“İki sokağın birleştiği yerde bulunan terk edilmiş evin eğri büğrü duran tahta kapısından içeri girip saklandım.” (s. 69).

“İnsan ve hayvan pisliklerinin kokusu zaten dayanılmazdı. Soğuk bir rutubet kokusu ise hepsini bastıracak güçteydi. Yerimden doğrulunca bir iki kurbağa cup diye bir birikintinin içine atladı. Hemen ayağımın dibinde duran mavi bigudiyi işte tam o anda far ettim” (s.70).

“Yanakları çukurlaşmış, gözlerinin akları kırmızı damarlarla kaplı ve dişleri sapsarı, eski giysili bir yaşlı adam tam arkamda durmuş bana bakıyordu” (s.96).

“Hırpani kılıklı bir adama bağırıyordu.” (s. 105).

“Bahçe kapısında dışarı çıktığımızda bizi sarışın mavi gözlü bir adam karşıladı… Karavan yan yatmıştı. İçinde güler yüzlü, kocaman dişli bir kadın oturuyordu… Başını sağa sola çeviriyordu ve yüzünde endişeli bir gerginlik vardı.”(s.122).

“Hesap soran sesin sahibi siyah gür bıyıklı bir adamdı” (s.125).

“Evlerden yansımaya başlayan akşam ışıltısının pırıltısı gözlerinden yansıyordu.” (s.137)

“Ay tostoparlak haliyle zaman zaman seyrek bulut kümelerinin arasına girip çıkıyordu. Karşıki evlerin çatıları, balkonlar, her şey yerli yerinde…” (s.142).

“Kalın tahtalardan yapılmış bir masanın üzerinde insan biçiminde, ama kolu bacağı olmayan bir taş heykel vardı” (s.176).

Kitapta yer alan çeşitli söz sanatları şunlardır:

Kalbimin güm güm edişi sanki beni yerimden zıplatacak gibiydi (s.69).

Zaten onun gofret yeme tarzını hiç beğenmemişimdir. Isıracağına uzun uzun dondurma gibi yalar. Tahtası çıkınca da (gofretin içindeki beyaz şeye tahta der) hızla yer bitirir (s.89).

Taş yükleyen kamyonların homurtuları bulunduğum yere kadar ulaşıyordu (s.95).

…boyumdan biraz daha yüksek bir tünelin ağzı sanki az sonra beni yutacak olan dev bir yaratığın ağzına benziyordu (s.101).

Artık kullanılmayan eski bir ocağın içine girdik. Burası büyük bir mağara gibiydi (s.101).

Kalbim yerinden fırlayacak gibiydi (s.116).

Sanki dağ kocaman bir pastaymış da, bir kenarından iri bir fare yemiş gibiydi (s.126).

Ay sanki hiçbir şey olmamış gibi tostoparlak çıkmış ortalığa, gündüz gibi aydınlatıyordu (s.140).

Gecenin sessizliğini yırtan bir motor sesiyle yerimden fırladım (s.144).

Ayın önünden bulutlar sanki koşarak geçiyordu. Ayın üzerindeki lekeler ne kadar da yakındılar. Bir dürbünle bakılsa, sanki astronotların ayak izleri bile görülecek gibiydi (144).

Ay, önünü kapayan bulutları iki yana ayırıp ışınlarını yeniden göndermeye başladığında tanıdım Atıf amcanın morluklarla kaplı acınacak hale gelmiş yüzünü (s.145).

Suzan yay gibi döndü (s.155).

Toprak yolun engebeleri üzerinde keçi gibi sekerek ilerliyordu (s.164).

Çalıların arasından şimşek gibi kayıyor ceylan gibi sekiyordum. Kalbim yerinden çıkacak gibi çarpıyordu (s.169).

Çalıların dikenleri saçlarımın arasından sanki kafa derimi yüzüyormuş gibi sıyırıp geçti (s.170).

Sessizliğin içinde adamın körük gibi kalıp inen ciğerlerinin sesinden başka bir şey duyulmuyordu (s.172).

Buz gibi terin sırtımdan süzüldüğünü hissettim (s.172).

Kulaklarım yelken gibi açılmıştı ve sessin nerden geldiğini anlamaya çalışıyordum. (s.175).

Ellerimi de yere koyup koyun gibi emeklemeye başladım (s.175).

Hıdır'ın sesi beni kayaya yapıştıracak kadar canhıraş bir tonda çıktı (s.178).

Tabii artık kâbus bitti (s.184).

Kitapta sözcükler anlam ilişkisi kurulacak şekilde kullanılmıştır:

"Evet, fidye. Yani para. Ayşegül'ü serbest bırakmak için." (s. 75)

"Sosyolog insan topluluklarının yaşayışını inceler. Toplumsal davranış biçimlerini, bunların nedenlerini filan…" (s.125).

Kitapta ikilemelere yer verilmiştir:

Kızgın kızgın (s.8), çoluk çocuk (s.44), hayran hayran (s. 67), güm güm (s. 69), hızlı hızlı (s.117), kös kös (s.134), avaz avaz (s.141), hüngür hüngür (s.167).

Kitapta deyimlere yer verilmiştir:

Deli olmak (s.22), bir çuval inciri berbat etmek (s.31), surat asmak (s.32), soğuk duş etkisi yapmak (s.50), aklından uçup gitmek (s.53), pat diye söylemek (s.81), avaz avaz bağırmak (s.82),dik dik bakmak (s.84), göz göze gelmek (s.97), soğuk soğuk konuşmak (s.97), için ürpermesi (s.101), hayal kırıklığına uğramak (s.105;134), ekmek parası kazanmak (s.105), perişan olmak (s.113), kalbin yerinden fırlaması (s.116), kulaklarına inanamamak (s.129; 134), boş vermek (s.143), burnunu sokmak (s.147), sinek gibi avlamak (s.171), soluk soluğa kalmak (s.178), deli numarasına yatmak (s.183).

Yer yer kullanılan yansıma sözcükler ve konuşma dili de anlatımı renklendirirken sözcük türetme yöntemine de örnek olmaktadır:

Hımmlamamız bitince Cevdet Bey'i izleyerek yürüdük(s.100).

Eeesi beesi bu kadar, dedi Aslı (s.41).

…iki kurbağa cup diye bir birikintinin içine atladı (s.70).

Bu adamlara böyle pattadanak sorulur mu? (s.129).

Bu sese birden hışırtılı bir ayak sesi eklendi (s.128).

Gerçekten de çıt bile çıkmıyordum (s.175).

Biz diiildik abi (s. 130).

Köpeeenizi mi kaybettiniz? (s.132).

Ulaa polis! (178).

Kitapta argo sözcüklere yer verilmemiştir. Argo konuşmanın sosyal yaşantıyla bağlantısı kurulmuştur:

"Yoksulluk, dedi babam.

"Biz yürürken…birbirlerine yüksek sesle küfrediyorlardı, ama çevrelerindeki yetişkinler onlara kızmıyordu. Birkaçının elinde üzerine toz şeker serpilmiş ıslak ekmek dilimleri vardı" (s.162).

Kitapta mesaj, kriko, diyalog, plan, sosyolog gibi Türkçenin söz varlığına girmiş yabancı sözcükler kullanılmışsa da bu sözcükler anlatım içerisinde anlamlarını sezdirmektedir.

Kitabın dili hakkında değinilmesi gereken bir diğer husussa jest ve mimiklerle yapılan anlatımdır. Bu anlatım görsel okumanın dile olan etkisini göstermektedir.

> *Yüzüme baktı. "Onu bütün polis arıyor zaten," der gibiydi. Ben de ona, "Olsun, biz de arasak bir zararı mı olur?" der gibi baktım. O da bana, "Tabii bir zararı olmaz ama sen kendini ne sanıyorsun ki," der gibi bakınca ben de altta kalmadım ve ona, "Zaten seninle de konuşulmaz ki, herhalde bildiğimiz bazı şeyler var da ona göre konuşuyoruz," der gibi baktım. Aslı da bunun altında kalır mı? Bana "Ne biliyorsan söylesen de insanı böyle kudurtmasan olmaz mı?" der gibi baktı. Sonra da avaz avaz bağırarak "Hem neden böyle kaş göz işaretleriyle sessiz film oynar gibi konuşuyoruz? Adam gibi söylesene ne söyleyeceksen!" dedi" (s.82).*

Dil, toplumu oluşturan bireylerin sadece anlaşma aracı değildir. Onların davranışları, düşünceleri, bakışları, hatta gülüşleri bile o dilin parçasıdır. Bulut, bu konuyu okurla tartışmak ister:

> *Kadına gülümsedim, Türkçe olarak tabii, çünkü İngilizce olarak gülümsemeyi bilmiyorum. Gülümsemenin Türkçesi İngilizcesi olur muymuş demeyin, olur. Turistin birinin gülümsemesine dikkatle bakın, onun Türkçe bir gülümseme olmadığını hemen anlarsınız (s.121).*

Noktalama işaretlerinde görülen belli başlı hatalar şöyledir:

Sıkıntıyla, Ayşegül'ün evine giderken izlediği yolu izlemeye başladım. ("ile" edatından sonra virgül konmaz.)

Bir yandan ekmeklerimizi yerken, bir yandan da Ayşegül' konuşmaya başladık. (Metin içinde zarf-fiil ekleriyle oluşturulmuş kelimelerden sonra virgül konmaz, www.tdk.gov.tr)

Orhan da, Mustafa da ciddi yüzle yorumlar yapıyor, ama sanki böyle bir olayla karşılaşmaktan dolayı gizli bir mutluluk duyuyorlardı. (Metin içinde tekrarlı bağlaçlardan önce ve sonra virgül konmaz- www.tdk.gov.tr)

Bir dürbünle bakılsa, sanki astronotların ayak izleri bile görülecek gibiydi (Şart ekinden sonra virgül konmaz, www.tdk.gov.tr)

3.2.1.1.6. İleti

Ayşegül'e Ne Oldu? adlı roman pek çok örtülü ileti içermektedir. Özellikle çocuk kahramanların birbirleriyle ve aileleriyle olan iletişimleri okuru doğruya yönlendirirken içindeki mizahi ifadeler de iletiyi didaktik bir üsluptan kurtarmaktadır.

Kitap beş arkadaşın dünyayı dolaşma fikriyle başlar. Serüven ruhlu bu çocuklar alışılmış olanı değil, zor ve mücadele gerektireni tercih ederler. Kitabın çocuklara verdiği ilk ileti, meraklı ve araştırmacı olmaya yöneliktir. Bu isteklerini gerçekleştirmek için ortaya attıkları fikirler ise farklı iletiler oluşturur.

Dünyayı dolaşmak için paraya ihtiyaç duyan çocuklar Robin Hood olmayı düşünürler. Ama yasadışı iş yapmak doğru değildir. Kitap yazıp satmak isterler. Bulut kitap yazmak için öncelikle iyi bir okur olunması gerektiğini düşünür.

Kitap yazma konusunda çocuklara akıl veren, eskiden çok okuyan ama şimdi pahalı oldukları gerekçesiyle kitap almayan yetişkinler de örtülü şekilde eleştirilir. Ayşegül kaçırıldıktan sonra karakola çağırılan çocukların anlattığı hikâyeyi, daha önce Robin Hood'u hiç okumadığı için anlayamayan komiser de komik duruma düşer. Yazar, okuma konusunda eleştirilen, azarlanan çocukların tarafına geçerek aslında bu noktada örnek davranış göstermeyen yetişkinleri eleştirmiş; değişimin direktiflerle değil, kişinin kendisiyle başlayacağını anlatmıştır.

Toplumun oluşturduğu kadın erkek rolünün günümüzde yavaş yavaş değişmeye başladığına dair iletiler cinsiyet çatışmasıyla ortaya çıkar. Kızların sadece ev işi yaptığını ve kocalarına bağımlı olduğunu düşünen erkeler karşısında Aslı, Ayşegül ve Aynur abla

oldukça tepkilidir ve onlar kendi rollerini belirlemek de kararlıdır. Bu da günümüzde yapılanan sosyal dengeye yönelik bir ileti oluşturmaktadır.

Bulut'un babası oğluyla kurduğu ilişkide örnek bir görüntü sergiler; kavga çıkabilecek bir olayı kendi avantajına dönüştürebilir. Şiddete ortak olmak çözüm getirmez, sorunu dilin gücüyle çözmek daha erdemli ve zekice bir harekettir.

Ayşegül'ün kaçırılmasının ardından duyarsız kalan insanlar Bulut'u çok üzer. Babası oğlunun üzüldüğünü fark eder ve "Bazen asla çözemeyeceğini sandığın sorunlarla karşılaşırsın. Bu sorunları çözmenin senin işin olmadığını düşünürüsün… Senin işin değildir aslında, ama olaylar öyle gelişir ki, sen de sorumluluk hissedersin ve kendini işin tam ortasında buluverirsin…"der. Burada 'çevrede yaşadığımız olaylara birileri duyarsız kalsa da biz doğru olanı ve elimizden geleni yapmalıyız; 'bana dokunmayan yılan bin yaşasın' dememeli, insanlık görevimizi yerine getirmeliyiz' iletisi verilmektedir. Nitekim serüven romanlarında çevrede yaşanan kötü olaylara kayıtsız kalmayan, çözüm arayan çocuklar anlatılmaktadır.

Bulut sınıfça gittiği kömür ocaklarında tarihi eser kaçakçılığı yaşandığını öğrenir. Bulut, toplumsal duyarsızlaşmanın ve tarihi değerleri yitirmenin ne kadar acı olduğu bir kez daha anlarken okura da bu konuda gizli bir ileti verilmektedir.

Kitabın sonunda tarihi eser kaçakçılarının yakalanması ve hapsedilmesiyle uygunsuz davranışlarda bulunanlar cezalandırılış olur.

3.2.1.2. Biçimsel Özellikler

Ayşegül'e Ne Oldu adlı kitabın fiziksel özelliklerine ilişkin bulgular şunlardır:

• Kitabın kapağında yazarın ve kitabın adı; sağ üst köşede yayınevinin adı ve kitabın macera serisi olduğu belirtilmiştir.

• İlk sayfada da kitabın, yazarın, yayınevinin adı ve kitabın kaçıncı baskı olduğu belirtilmiştir.

• İkinci sayfada yer alan künye bilgilerinde sırasıyla ISBN numarası, yazar adı, kitabın baskı adeti, yayın evi iletişim bilgileri, resimleyen kişinin adı yer almaktadır

• Kitap 3. sayfadan itibaren 232. sayfaya kadar numaralandırılmıştır.

• Kolay taşınabilir olma özelliğine sahiptir. 14 puntoyla yazılan yazılar arasında uygun ölçüde boşluk bırakılmıştır. Üst, alt ve kenar boşlukları mevcuttur.

Kitap yapıştırma tekniğiyle ciltlenmiştir. Kitabın sırtında yazar ad, kitap adı ve yayınevi yer almaktadır.

Resim:

Kapakta kitap kahramanlarından Ayşegül'ün bir resmi ve arka planda şüpheli görüntüsüyle bir adam yer almaktadır. İç kısımda görsel unsurlara yer verilmemiştir.

3.2.2. Korsan Kitap Çetesi

3.2.2.1. İçerik Özellikleri

Korsan Kitap Çetesi adlı kitabın içeriği plan, konu, kahramanlar, çevre, dil anlatım ve ileti unsurlarına göre değerlendirilmiştir.

3.2.2.1.1. Plan

Yirmi sekiz bölümden oluşan kitapta bölümler başlıklandırılmamıştır. Serim, düğüm ve çözüm bölümleri birbiriyle bağlantılı olarak gelişir.

Kitabın içeriği şöyledir:

Bulut'un sınıf arkadaşı Mustafa'nın üst sınıftan arkadaşları olan Erol ve Necdet pazarda kitap satmak ister. Ancak aşağı mahallenin belalı çocukları olan Barlas ve arkadaşları da orada kitap satmaktadır ve başkasının satmasına izin vermezler. Bu nedenle Erol ve Necdet'e verdikleri tepki Mustafa'nın, dolayısıyla diğer çocukların da moralini bozar. Ortada yapılan bir haksızlık vardır ve bu sorun halledilmelidir.

Bu arada Erol ve Necdet'in kitap satışının Barlas ve arkadaşlarının satışından oldukça düşük olması Bulut'un dikkatini çeker. Babasıyla yaptığı bir konuşmada korsan kitabın ne olduğunu, nasıl basıldığını, neden bir sorun teşkil ettiğini öğrenir.

Barlar ve Erol bir ideaya girer. En çok kitap satan grup pazarda çalışmaya devam edecektir. Okulda bir kampanya düzenlenir ve herkes okuduğu kitapları Erol'a verir.

Pazarda en çok Erol'un kitabı satılır. Barlas'ın kitaplarını aldığı korsan matbaaya düzenlenen operasyonda suçlular yakalanır.

3.2.2.1.2. Konu

Kitabın konusu korsan kitap basan bir şebekenin yasal yollarla yayımlanan kitapları satmak isteyen çocuklara engel olmaya çalışması üzerine gelişen olaylar sonucu yakalanmasıdır.

Bir çocuk kitabının temel hedeflerinden biri çocuklara okuma alışkanlığı kazandırmaktır. Nitelikli bir çocuk kitabı okuru eleştirel düşünmeye yönlendirirken gündelik hayatın sorunlarını çatışma unsurlarını kullanarak gözler önüne serer ve bu sorunun çözümünde çocukları edilgen kılmaz.

"Bir hakkı izinsiz olarak kullanmak" anlamına gelen korsan, okuma alışkanlığı kazandırmaya çalışılan çocukların bütünüyle algılaması gereken bir sözcüktür.

Korsan Kitap Çetesi, çocukları kitabın dünyasında gezdirirken bu dünyanın arka planında yaşanan ve okurların her gün sokaklarda önünden geçtiği bir sorunu da imler. Böylece okur, kitabın yayımlanma sürecine de dahil olur.

3.2.2.1.3. Kahramanlar

Kitabın ana kahramanı Bulut'tur. Bulut'un en iyi arkadaşları Aslı ve Ayşegül, bu seride de olayların gelişiminde etkin kahramanlardır. Erol, Necdet, Barlas, Bulut'un anne ve babası da kitapta işlenen kahramanlardır. Bulut'un bulduğu ve ona arkadaş olan Korsan da hayvan sevgisini kazandıracak ölçüde kitapta yer almıştır.

Bulut oldukça cesur, araştırmayı seven, arkadaşları için kendini tehlikeye atabilen bir çocuktur. Okuduğu kitaplar hayal dünyasını ve karakterini şekillendirsene de, kitap kahramanları kadar cesur olmadığı itiraf edecek kadar "cesur"dur. Haksızlıklara tahammül edemez. Aşağıda Bulut'u tanımaya yarayan ifadeler yer almaktadır.

> *Birkaç kez okuduğum macera kitaplarımın sırtları iyice soluklaşmış, hatta sırt kartonu bükülüp havaya kalkmıştı. Birini raftan çekip aldım. Onlar ne kadar çok seviyordum. En çok da uzak deniz yolculuklarından söz edenleri… Dünyanın bilinmeyen yerlerinde geçen heyecan dolu maceralar… Okurken hep kendimi kitaptaki kahramanların yerine koyuyordum. Ne kadar cesur ve ne kadar çevik olurdu kitaptaki kahramanlar. Ben cesur muydum? Bir gün babama sormuştum ve bana "Tabii benim oğlum hiçbir şeyden korkmaz demişti. Doğru muydu? Hayır. Aslında kendimi hiç de cesur saymazdım. Korktuğum şeyler vardı. Örneğin köpekler. Hepsinden değil, ama bazı*

köpeklerden korkuyordum. Ayrıca geceleyin bir mezarlıktan asla geçemezdim. Ha, bir de dövüşmekten pek hoşlandığım söylenemez (s.14).

Birden sinirlendiğimi hissettim. Haksızlıktı bu ve yapılabilecek bir şeyin olmaması beni hırçınlaştırıyordu (s.15).

Maceraya düşkün olan Bulut, olaylar gizemli bir hal alırken ipucu peşine düşer. "Sesimde otoriter bir hava vardı. Kendimi bir polis müfettişi gibi hissediyordum." diyen Bulut, araştırmacı kişiliğiyle ve ayrıntıları gözden kaçırmayarak sorunların üzerine gider.

"Zaten ben her şeyi babasına şikâyet eden biri olmak istemiyordum" (s.16).

Bulut'un en iyi arkadaşlarından biri olan Aslı'yı davranışları ve diğer kahramanların yorumlarıyla tanıyabiliriz.

Şu Aslı bazen insanı çıldırtır. Aslında her zaman doğruları söylemesiyle anılır. Hatta bazen hiç gerekmediği halde de doğruları söyler ki, bu da başımı, daha doğrusu başımızı sık sık belaya sokar. Aslı böyledir işte, sonunu düşünmeden atılır, sözünü de sakınmaz (s.23).

Şu Aslı! Beni hep şaşırtır. Aklımdan geçenleri benden önce ve hiçbir hazırlık cümlesi falan kırmadan pat diye söyleyiverirdi işte (s.73).

Aslı'nın ilginç bir özelliği vardır. Çok korktuğu ya da çok endişelendiği zamanlarda, korku ve endişesini aşırı rahat davranarak gizlemeye çalışırdı…(s.85).

Uzun saçlarıyla gurur duyan Ayşegül, bir önceki kitapta anlatılan kaçırılma olayı sırasında bitlendiği için saçlarını kısacık kestirmek zorunda kalır. Bulut, bu gizli bilgiyi Aslı'dan öğrenir.

Korsan kitap satan Barlas'la samimiyeti dolayısıyla arkadaşlarının tepkisini alan Ayşegül, sorunun çözümünde ve Erol'un iş sahibi olmasında önemli rol oynar.

Ayşegül, kişinin kararları arkasında durup doğruları yüksek sesle söylemesinden yanadır. Barlas böyle davranmadığı için onunla görüşmeyi bırakır.

Erol ve Necdet'in alt sınıftan arkadaşı olan Mustafa, bu iki arkadaşının korsan kitap satanların tehditlerine maruz kalmasına dayanamaz ve onlara yardım etmek ister.

Ergenliğe yaklaşan çocuklarda karşı cinse karşı bir ilgi oluşabilir. Bulut'un sınıf arkadaşı olan Mustafa'nın Ayşegül'e olan ilgisini Bulut'un şu yorumundan çıkarabiliriz.

... Mustafa büyük bir kolaylıkla bırak şimdi Aslı'yı diyebilir. Hatta beni bile bırak şimdi Bulut'u diyerek bir kenara itebilir... Ama benim tanıdığım Mustafa asla ve hiçbir koşulda "Bırak şimdi Ayşegül'ü" diyemez. (s.14).

"Mustafa genellikle az konuşur ve pek fazla bir şeyi dert etmez (s.15)."

Erol ve Necdet, Mustafa'nın üst sınıftan arkadaşlarıdır. Dersten sonra istasyonun girişinde kitap satarak hem okul masraflarını çıkarmaya hem de evlerine para götürmeye çalışan iki çocuktur.

Her zaman acele karar veren ve oldukça atılgan olan Erol bile duraksadı (s.91).

Kişinin kendisiyle çatışması ve doğrulardan vazgeçmesi çatışmayı daha karmaşık bir hale getirir. Güçlünün yanında olmak isteyen Necdet, yapmaması gereken davranışlar göstererek arkadaşlarına ihanet eder. Bu durum içindeki öfkeyi büyütür. Aynı şekilde Barlas da Necdet'in etkisinde kalarak gerçeği görmezden gelir. Bunun sonunda her ikisinin de arkadaşlarıyla iletişimi bozulur.

Necdet, önceleri Erol'la birlikte kitap satarken güçlü görünen tarafta yer almak ister ve Barlas'la işbirliği yapar. Barlas'la girilen ideaya karşın Erol'a verilen kitapları yok etmeye çalışır. Bulut'un bu olayı ortaya çıkarmasıyla arkadaşlarının sevgisini kaybeder.

Barlas, pek sevilmeyen aşağı mahalledendir. Aşağı mahallenin çocukları gelene geçene sataşmalarıyla tanınır. Kitabın diğer kahramanlarına göre yaşça büyüktür. Kaba davranışlarıyla dikkat çeker.

Babasına daha yakın olan Bulut'un gözlemleriyle okur, Bulut'un anne ve babasını da tanır.

Babam öyledir. Her şeyi sorup sıkıştırmaz. Bekler. Benim anlatmamı bekler. Oysa annem öyle değildir. Didik didik sorgular. Birkaç şey söylersiniz; o birkaç şeyden yeni sorular üretir onları da sorar. O kadar sorar ki ne zaman duracağını bilemezsiniz. Sonunda ya yorulur, ya da yeni sorular türetmekten sıkılır da öyle durur (s.40).

Şu annem... Mutlaka kimin kim olduğunu öğrenmek ister. Yeni bir isimden söz etmeye göreyim. Hemen annesinin kim olduğunu babasının ne iş yaptığını sorar. Oysa ben genellikle bu soruların yanıtlarını bilmem. O zaman da bana çıkışır (s. 44).

Annem evin, özellikle de yerlerin pislenmesine tahammül edemez. Babam da ben de bunu bildiğimiz için yıkandıktan sonra banyo küvetinden çıkmadan iyice kurulanırız (s.63).

Bulut'un şu yorumu ise bir çocuğun ailesinden beklentisini imlemektedir:

> *Konuşmayı düşündüğüm kişi babamdı, çünkü babam beni sonuna kadar dinlerdi. Annemse daha anlatmaya başlarken bağırmaya başlar, bana ne anlatacağımı unutturdu (s.78).*

Kitapta bir diğer kahramanı da Korsan'dır. Korsan, Bulut'un köpeğidir. Oldukça titiz olan Bulut'un annesi bile Korsan'ı kabullenir, çünkü çok akıllı ve şirin bir köpektir. En zor durumlarda bile Bulut'un yanından ayrılmaz.

> *Evin yolunu bildiği için Korsan hep önder gider, sanki yanlış bir yola girmemi önlemek ister gibi ikide bir geriye dönüp bakar (s.109).*

3.2.2.1.4. Çevre

Korsan Kitap Çetesi'nde olaylar belirli bir bölgede (okul, bahçe, sınıf, pazar alanı, matbaa, ev, park ve kitapların saklı olduğu bodrum kat) gelişir. Çevre dar bir alanı kapsasa da anlatım evreninin genişliği, çevrenin kültürel özelliklerinin yansıtılmasını ve bunun insan davranışları üzerindeki etkisinin aktarımına imkân tanır.

3.2.2.1.5. Dil ve Anlatım

Birinci tekil şahısla aktarılan kitapta oldukça yalın bir dil kullanılmıştır. Bir çocuk kitabında güncel sözcüklere yer verilmeli, anlamı bilinmeyebilecek sözcüklerin anlamı sezdirilmelidir. Korsan Kitap Çetesi'nin anahtar sözcüğü, çocukların algılama biçimi göz önünde tutularak açıklanır.

"Bütün bunları babama anlattım. Gülümsedi, "korsandır" dedi.

"Kim korsandır? Barlas mı?"

"Hayır kitaplar…"

Gözümün önüne define adasındaki korsanlar geldi. Bir gözü bantla kapatılmış, ya da bir eli kanca biçiminde korsanlar…

"Benim bildiğim korsanlar insandır" dedim. "Kitap korsan olur mu?"

"Doğru dedi babam. Ama kitabın da korsanı var artık. Yazarından ve yayımcısından izinsiz olarak gizlice basılıp satılan kitaplar…" (s.50).

Kitabın benzetme yoluyla kurulan cümleleri anlatımı tekdüzelikten kurtarmakta; okumayı akıcı hale getirmektedir.

"Bu kez her ikisinin de iki yanında onlarında kollarına girmiş bulunan geniş bir kız zinciri oluşmuştu. Bu zincir, çok geniş bir tırmığın çimenleri taraması gibi bahçede dolaşan herkesi tarıyor ve duvar diplerine doğru savuruyordu (s.3)."

"Etli butlu tumturaklı bir soruyla karşılık vermektir (s.16)."

"Sokağın iki yanındaki evlerden uzanan çamaşır iplerinde tek tük çamaşırlar asılıydı. Tek bir sokak lambası sokağın en uzak köşesindeki duvarından aşağı sarkarak ince ve sarı ışığını ıslak gecenin bir parçası yapmak için dirençli bir çaba gösteriyor gibiydi. Işığın kaldırıma saklandığı duvar dibinde ise uzun bir totem gibi dimdik ve kımıltısız gölgesiyle Barlas bize bakıyordu (s. 34)."

"…ışığın sarktığı binanın ardına yürüyüp karanlığın içinde kayboldu (s.38)."

"Erosla çok zengin bir sofraya oturmuş, sofra birdenbire önünden yok olmuş gibi şaşkındı… Bir yandan da yeni küfür demetleri uzun şiirler gibi dar sokağa yayılıyordu (s.38)."

"Filmlerde silahlarına davranmadan önce birbirini uzun uzun süzen kovboylar gibi bakışmaya başladık (s. 46).

İyi bir gözlemci olan Bulut'un benzetmelerle kurduğu şu cümle karakterleri tanıma açısından da aydınlatıcıdır:

> *"Bizim tertemiz yıkanmış ayaklarımızın banyo sonrası ıslaklığına bile tahammül edemeyen annem şimdi ayakkabılığa doğru süzülerek akan çiş ırmağına doğru giderek irileşmiş olan gözlerini dikmişti. Köpeğin ise umurunda bile değildi ne yaptığı. İki yanağına birer örtü gibi salınan kulaklarının arasından boncuk gözleriyle anneme bakıyordu (s.66)."*
>
> *"…Aslı birden hüngür hüngür ağlamaya başladı. Sümükleri ağzının iki yanından aktı, yanaklarından ırmak gibi akan gözyaşları da onlara karıştı. Açık ağzında kurabiye parçalarından oluşan bir sergi vardı. (s.88)."*
>
> *"Akşamın alacakaranlığı akşamların üstüne kül rengi bir çarşaf gibi örtülüyor, içimde tarif edemediğim bir keder kocaman bir yumruk gibi boğazıma yükseliyordu (s.177).*
>
> *"Karton koliler hamur gibi dağılmış, içindeki kitaplar karnabahar gibi kabarmıştı (s.190)."*

Kitapta deyimlere de yer verilmiştir:

Sevinç yaratmak (s.3), sabrın taşması (s.5), dört gözle beklemek (s.7), kulaklarına inanamamak (s.22), vız gelmek (s.25), kafa karıştırmak (s.40), bir temiz dövmek (s.40), tepeden tırnağa süzmek (s.182), gözgöze gelmek (s.193), gözlerini dikmek (s.223), can atıyorum (s.134).

Anlamı pekiştiren ikilemelerse şunlardır:

Hayran hayran (s.11), sarmaş dolaş (s.33), ışıl ışıl (s.33), ağır ağır (s.37), car car (38), uzun uzun (s.61), şımarık şımarık (s.68), katıla katıla (s.68), ufak tefek (s.78), boğuk boğuk (s.82), gümbür gümbür (s.86), katur kutur (s.86), uzun uzun (s.112), fıldır fıldır (s.114), diken diken (s.133), hızlı hızlı (s.93), sık sık (s.94), ağır ağır (s.107), hüngür hüngür (s.229).

Kitapta saptanan yazım yanlışları şöyledir:

...Barlas ise dik duruşunu bozmamıştı, Ağır ağır konuşmaya başladı (s.38).

Barlas bizden büyüklü (s. 40).

Mustafa öteki masayı uçuntan kaldırmış biraz daha yaklaştırmaya çalışıyordu (s.44).

Barlas ve arkadaşları kucaklarında kitap kolileriyie karşımıza dikildiklerinde... (s.46).

Ayten Teyzeyi de tanıyordum (s.60).

3.2.2.1.6. İleti

Korsan Kitap Çetesi'nde kahramanların davranışları ve konuşmaları yoluyla verilen iletiler şunlardır:

- Korsan kitap yasadışı yollarla basılır. Nitelikli bir okur korsan kitap almamalıdır.
- Arkadaşlarımıza zor zamanlarında destek olmalıyız.
- İnsanlarla sorunlarımızı şiddete başvurmadan çözmeliyiz.
- Önyargılı davranmadan karşımızdakini dinlemeliyiz.
- Hatalarımızı kabullenmeyi bilirsek doğrulara ulaşabilir ve gerçek dostlar ediniriz.
- Okumak kişinin çevresinde yaşadığı olayları daha iyi algılamasını sağlar.

• Hayvanları sevmeli ve korumalıyız. Hayvanların da iyi bir dost olduklarını unutmamalıyız.

3.2.1.2. Biçimsel Özellikler

Korsan Kitap Çetesi adlı kitabın biçimsel özelliklerine ilişkin bulgular şöyledir:

• Kitabın kapağında yazarın ve kitabın adı; sağ üst köşede yayınevinin adı ve kitabın macera serisi olduğu belirtilmiştir.

• İlk sayfada da kitabın, yazarın, yayınevinin adı ve kitabın kaçıncı baskı olduğu belirtilmiştir.

• İkinci sayfada yer alan künye bilgilerinde sırasıyla ISBN numarası, yazar adı, kitabın baskı adeti, yayın evi iletişim bilgileri, resimleyen kişinin adı yer almaktadır

• Kitap 3. sayfadan itibaren 232. sayfaya kadar numaralandırılmıştır. .

• 14×20 cm olan kitap kolay taşınabilir olma özelliğine sahiptir. 14 puntoyla yazılan yazılar arasında uygun ölçüde boşluk bırakılmıştır. Üst, alt ve kenar boşlukları mevcuttur.

Karton kapaklı kitap yapıştırma tekniğiyle ciltlenmiştir. Kitabın sırtında yazar adı, kitap adı ve yayınevi yer almaktadır. Kitap biçimsel özellikleriyle okumaya elverişlidir ve taşınabilir özelliğine sahiptir.

Resim:

Kitabın kapağında Bulut ve köpeği Korsan, metinle bağlantılı bir olayda tasvir edilmiştir. Kitap içinde görsel unsurlara yer verilmemiştir.

3.3. Dolunay Dedektifleri

Mavisel Yener'in Dolunay Dedektifleri dört kitaptan oluşmaktadır ve beş kahramanın başından geçen olayları konu alır. Serinin başlıkları şunlardır:

Dolunay Dedektifleri-İz Peşinde

Dolunay Dedektifleri-Dehşet Mektuplar

Dolunay Dedektifleri-Mumya Dükkânı

Dolunay Dedektifleri Korkunç Satranç

3.3.1 Dolunay Dedektifleri-İz Peşinde

3.3.1.1. İçerik Özellikleri

Dolunay Dedektifleri-İz Peşinde adlı kitabın içeriği plan, konu, kahramanlar, çevre, dil anlatım ve ileti başlıkları altında incelenmiştir.

3.3.1.1.1. Plan

Kitapta olayların tutarlı bir biçimde sıralandığı görülmektedir. Serim, düğüm ve çözüm bölümlerinin şaşırtıcı unsurlarla birbirine bağlandığı kitabın içeriği şöyledir:

Birce, teyzesi ve kuzenlerini ziyarete Kaş'a gider. Teyzesi eşini kaybettikten uzun bir süre sonra Martı Dalış Okulu'nun yöneticisi Tom'la evlenmiştir.

Birce, kuzenleri Oğuz ve Bilgecan'dan kaldıklara yere ilişkin anlatılan bir söylentiyi duyunca tedirgin olur. Dolunayda ilginç şeylerin yaşandığını iddia eden birileri vardır. Birce ayrıca kuzenlerinin sınıf arkadaşı Ada'yla da tanışır ve iyi arkadaş olurlar. Kuzenleriyle Ada'nın evine gittiklerinde Birce burada ilk defa dağlardaki kaya mezarlarını görür.

> *"Milattan önce yapılmış bu mezarlar. İnsanlar kolayca ulaşamasınlar diye dağların tepelerindeki kayalıklara oyulmuşlar, her biri tapınak biçiminde. Son yıllarda bu tapınaklarla ilgili çıkan söylentiler yüzünden herkesin huzuru kaçmış! Mezarların içinden ışıklar geliyor çünkü…" (s.33).*

Polis merkezinde çalışan ve kaçakçılık şebekesi üzerine araştırma yapan Fahri Kozalak ve Fırat Sarıgil yolda bir ceset gördüklerini sanıp arabadan inerler. Ceset sandıkları şeyin bir kukla olduğunu anladıklarında ise çok geçtir. Çünkü biri arabaya binip kaya mezarlarının haritasını ve içinde kimlik kartıyla para olan çantayı çalmıştır. Kaya mezarlarına gizlenmiş şişeleri bulmak için haritaya ihtiyaçları vardır. Mezarların içine girdiklerinde birinin onları takip ettiğini düşünürler. Etrafta kötü bir koku vardır.

Öte yandan çocuklar anneleri ve Tom'un evde olmamasını fırsat bilip Tom'un çalışma odasındakini bilgisayarı karıştırırlar ve karşılarına gizli bölmelerin olduğu bir görüntü çıkar. Bu görüntü içerisinde hareket eden biri vardır. Derken bilgisayar kilitlenir.

Ertesi gün Oğuz, Birce, Bilgecan ve Ada hep birlikte bodrum kata inerler. Geçen girişlerinde karanlık olduğu için hiçbir şey görmemişlerdir ama bu sefer görürler ve hayrete düşerler. Çünkü bilgisayardaki görüntü bodrum katın kamera çekimidir. Etrafta bir sürü dosya vardır. Etrafı kolaçan eden çocuklar "gizlidir" yazılı bir dosya görürler. Dosyada "Uçak Batığıyla İlgili Değerlendirme Raporlarıdır" yazılıdır.

Çocuklar odanın sonundaki demir parmaklıklı kapıyı aralayıp karanlığa daldıklarında ışık yanar ve onlar ilerledikçe ışıklar parça parça yanmaya devam eder. Bu uzun tünel boyunca duvarda çeşitli figürler gören çocuklar tünelin sonunda bir kaya mezarının içinde bulurlar kendilerini. Karşılarına çıkan bir adamsa "arhista dulia" diye bağırarak kaçar.

Ada, babası Fahri Kozalak'a gördüklerini anlatır. Emekli bir gazeteci olan Fahri Kozalak, kızının anlattıkları karşısında hayrete düşer ve kendisinin de mezarlarla ilgili bir iş üzerinde olduğunu söyler.

Polis Merkezinde İçişleri Bakanlığından gelen bir yetkiliyle yapılan toplantıda İkinci Dünya Savaşı sırasında İngiliz üssüne ilaç götüren ve denize düşen bir uçaktan paraşütle kurtulan pilotun Polis Merkeziyle işbirliği yaptığı açıklanır. Merkezden Fırat Sarıgil ise dışarı bilgi sızdıran bir köstebektir. Fırat Sarıgil görevinde alınarak tutuklanır.

Yapılan operasyonlardan sonra deniz altındaki batıktan aldıkları şişeleri Meis Adası'na oradan da başka ülkelere götüren kaçakçılar yakalanır. Şişelerde bağımlılık yapan madde elde etmek için kullanılan kobra zehiri vardır.

Uçaktan paraşütle atlayarak kurtulan kişi ise Tom'dur. Çocuklar Tom'un da polislerle işbirliği içinde olduğunu öğrenince çok şaşırırlar.

Komiser ve Tom, kaya mezarlarında, etraf daha aydınlık olduğu için özellikle dolunay zamanı yaptıkları çalışmayı ve kaçakçılık olayını anlatır. Merkezdekiler bilmeden olaya karışan bu meraklı çocuklara "Dolunay Dedektifleri" adını takar.

3.3.1.1.2. Konu

Kitabın konusu batık bir uçaktaki kobra zehirini yurt dışına kaçıran şebekenin yakalanmasıdır. Maddi çıkarları doğrultusunda yasadışı bir çalışma sürdürenlerin cezalandırıldığı kitapta konunun aktarımında çatışma unsurlarına yer verilmiştir.

3.3.1.1.3. Kahramanlar

Bir çocuk kitabında kahramanların fiziksel ve ruhsal portreleri güçlü bir biçimde çizilmelidir. Masal ve masalımsı türlerin dışındaki kitaplarda, kahramanların özellikleri gerçek ya da gerçeğe yakın olmalı; abartıdan kaçınılmalıdır.

Kitabın giriş bölümünde kahramanlar birer paragrafla tanıtılmıştır:

> *BİRCE: On iki yaşında, İzmir'de yaşıyor. Terazi burcu. Gizemli serüvenler peşinde koşmayı ve kitap okumayı seviyor. Heyecanlı ve duygusal. Sarı düz saçlarını genellikle at kuyruğu yapıyor.*
>
> *ECE: Sekiz yaşında. Yüzü ablası Birce'ye benziyor. Altıncı hissi çok kuvvetli. Çok yaratıcı. Muziplik yapmaya bayılıyor. Cep telefonunda çok hızlı mesaj yazabiliyor.*
>
> *OĞUZ: On yaşında. Sabırsızlığı nedeniyle zaman zaman zor duruma düşebiliyor. Teyzesinin kızları Birce ve Ece'yi, bir de ablası Bilgecan'ı kızdırmaktan hoşlanıyor. Futbolu seviyor. Girişken, hareketli ve şakacı.*
>
> *BİLGECAN: On iki yaşında, Kaş'ta yaşıyor. Simsiyah gür saçlarına değişik modeller yapmaktan hoşlanıyor. Çabuk karar veriyor, aceleci. Yüzmeyi ve dans etmeyi seviyor. Neşeli, cana yakın, yüzünden gülümseme hiç eksilmiyor.*
>
> *ADA: On iki yaşında. Kaş'ta yaşıyor. Birce gibi terazi burcu. Kimi zaman inatçılık yapıyor. Düş kurmayı, müzik dinlemeyi, kitap okumayı seviyor. Kıvırcık sarı saçlı, mavi gözlü. En iyi arkadaşı Bilgecan (s.5).*

Yazarın yaptığı bu yüzeysel açıklama, kahramanla özdeşim kurmak isteyecek çocuğun duygusal ihtiyaçlarını eksik bırakır. Bir serüven romanında her ne kadar olay ön planda olsa da karakter tahlillerine yer verilmeli, kahramanlar davranışları ve konuşmalarıyla örnek model oluşturmalıdır. Tabii örnek model oluştururken abartıdan kaçınmalı, 'mükemmel insan'ı bulmaya çalışmamalıdır.

Serüven kitaplarında olayı başlatan merak duygusu kuralların da çiğnenmesine neden olur. Tatil için teyzesine giden Birce, çocukların girmesi yasak olan bodrum kata inmek isteyen kuzenlerinin teklifine kayıtsız kalmaz. Bilgecan'ın "ama birimiz ödleklik yaparsa yanarız!" demesi üzerine "Üçümüz de ödlek değiliz, bunu başarabiliriz." der. Birce, serinin başka bir kitabında (Dolunay Dedektifleri-Dehşet Mektuplar) işlenen "genetik yolla bilgi aktarımı" konusuna da değinir. "Hücreler aracılığıyla bilgi nakli yapılabilse, eniştemdeki bütün bilgiler bize aşılanabilse… Organ nakli, yapay beyin, yapay organ oluyor da, bu

neden olamazmış?" (s.50). Araştırma yapmayı seven Birce yanında taşıdığı elektronik sözlük sayesinde yabancı sözcüklerin karşılığını öğrenir.

Ece karakteri serinin bu kitabında dolaylı olarak yer alır. Altıncı hissinin güçlü olduğu belirtilen Ece, gördüğü rüyalarla bu özelliğini destekler. Sekiz yaşında olmasına rağmen cep telefonunda hızlı mesaj yazması, üstelik de yazıyla yeni tanışılan bir yaş döneminde sesli harfleri de kullanmaması hem gerçekçi hem de olumlu bir vasıf değildir. Ece, teyzesine giden ablasına gönderdiği cep telefonu mesajlarıyla kurguya dahil olur.

Bilgecan ve Oğuz ise kitabın giriş bölümünde belirtilen özelliklerin dışında yeterli ölçüde işlenmemiştir. İki kardeş arasında zaman zaman ufak anlaşmazlıklar çıkar. Üvey babaları Tom ile aralarında mesafeli bir iletişim vardır. Bu durumun çocuklar üzerinde belirgin bir etkisi yoktur.

Ada, Bilgecan'ın en iyi arkadaşıdır. Meraklı, şakacı ve dostane bir yapısı vardır. Babası Fahri Kozalak emekli gazetecidir ve gizli serviste çalışmaktadır. Kaya mezarlarında yapılan gizli işleri araştırırken kızının da arkadaşlarıyla bu mezarlara ilişkin bir şeyler gördüğünü duyunca durumu polis merkezine bildirir. Olaylar çözüldüğünde polis merkezindekiler çocuklara "Dolunay Dedektifleri" adını verir.

> *Yardımcı karakterlerden Tom, kitabın girişinde İngiliz asıllı, sevecen biri olarak tanıtılır. Kasabaya yerleştikten sonra Martı Dalış Okulu'nda yönetici olmuştur. Oğuz'un yorumuyla Tom'un farklı bir yüzünü görür oku: "Sen onu tanımıyorsun. Bodruma girmemizi yasakladığı gibi, o yokken çalışma odasına girmemiz de yasaktır! Bunlara uyduğumuz sürece iyi biridir; ama sözünden çıkarsak çok ters biri olur!" (s.50)*

Tom ve çocuklar arasında korumacı bir duyguyla gelişmiş otoriter yaptırımın, baba ya da bir arkadaş yaklaşımıyla yumuşatılmaması aile kavramını eksiltir. Ancak kurgu içinde bu durumun üzerinde durulmaz. Aile ilişkilerinden ziyade yaşanan gizemli olay ön plandadır.

Kitabın ilerleyen bölümünde Tom'un İkinci Dünya savaşında ilaç taşıyan uçağın pilotu olduğu, batıktaki ilaçları gizlice alan şebekenin yakalanması için Polis Merkeziyle işbirliği içinde olduğu anlaşılır. Tom'un çok yaşlı olduğuna değinilse de İkinci Dünya Savaşı'nın yaşandığı tarih düşünülürse Tom'un yaşı kitabın kurgusunda zaman kavramını zayıflatmıştır.

Ada'nın babası Fahri Kozalak'la birlikte Polis Merkezinde çalışan Fırat Sarıgil ise ilaç kaçakçılığı yapan şebekeyle gizli işbirliğine girdiği için kitabın sonunda tutuklanır.

3.3.1.1.4. Çevre

Kitapta olaylar Kaş'ta geçmektedir. Mekân olarak ev, dalış okulu, bodrum kat, kaya mezarları kullanılmıştır. Bölgenin tarihi dokusuna da değinilirken kaya mezarları betimlenmiştir.

Birce'nin ziyarete gittiği yer, yüksek duvarlarla çevrilmiş, büyük bahçeli bir ev olarak tasvir edilirken daha sonra şato olarak adlandırılır. Teyzesi İpek Hanım ve eşi Tom "virane haldeki bu şatoyu elden geçirmiş, şatonun odalarını birlikte döşemişlerdi."

3.3.1.1.5. Dil ve Anlatım

Üçüncü tekil şahısla aktarılan kitapta karşılıklı konuşmalara sıkça yer verilmiştir. Çevre ve kişi betimleri ise anlatımı zenginleştirir.

Kitapta geçen çevre ve kişi betimlemeleri şöyledir:

Caddenin sağındaki toprak yoldan inip arabayı demir bahçe kapısının önüne park ettiler. Sütunlara sarılı allı morlu sarmaşıkların süslediği patikadan eve doğru yöneldiler (s.9).

Pencere demirlerine kuş desenleri işlenmiş geniş balkonlu yapı, büyük olasılıkla o sahil kasabasının en büyük eviydi. Üç katlı gizemli bir şatoyu andırıyordu (s.9).

Ada kemerli burnu, kubbe gibi çıkıntılı alnı, kıvırcık sarı saçları, dikkat çekecek kadar sivri çenesiyle değişik bir tipti (s.22).

Yaklaştıkça bu bedenin uzun siyah saçlı etek giymiş bir kadına ait olduğunu ayrımsadı… İçi pamukla doldurulmuş kocaman bir kuklaya kareli kumaştan kırmızı bir etek ve beyaz bir gömlek giydirilmişti. Geniş yüzüne keçeli kalemle kaş göz bile boyanmıştı (s.40).

Girişi kemerli tavanı basık mezar odasının içi çok da büyük değildi (s.45).

Tombul parmaklı, saçsız, kalın kenarlı gözlüğü olan bu adam hepsiyle el sıkıştıktan sonra sakin ama otoriter bir sesle konuşmaya başladı (s.88).

Kamaradan saçı sakalına karışmış kırmızı burunlu bir adam çıktı (s.88).

Söz sanatları kitabın anlatımını akıcı kılar:

Ece içini dolduran karanlık düşüncelerden kurtulmak istercesine koşuyordu (s.7).

Tom'un yüzü kireç gibiydi (s.15).

Çenesi düşük serçelere takıldı Birce'nin gözü (s.10).

Kadifeden dikilmiş bir pelerin gibi duran perdeler bile eskiden kalma gibiydi (s.12).

Soğukkanlılığı güneşte hemen eriyiveren buzlar gibi yok olmuştu (s.17).

Soluğunu dumanı üfler gibi üfledi (s.17).

Bilinenle bilinmeyen arasında köprü oluşturan anahtar inadı bıraktı (s.28).

(Dağlar) kasabayı korumak ister gibi üç yanı sarmışlar (s.32).

Adanın evinde dağ manzaralı pencereden ilk defa dağlardaki kaya mezarlarını göre Birce onları kuş yuvasına benzetir:

Yamaçtaki kayalara oyulmuş yüzlerce kuş yuvası görüyorum (s.32).

Bilgecan ışığı görmüş, maviliği, kıpırdamadan oturan bir harekete benzetmişti. Dağda kocaman bir gölge alaylı tavrıyla gülümsüyor gibi geldi…(s.36).

Annesi aydınlık gülümsemesiyle baktı (s.37).

Fırat Sarıgil'in bakışları ufukla kaynaşan uçsuz bucaksız denize tutunuyordu (s.40).

Gün tükenmek üzereydi, güneşin ardında bıraktığı renk yumuşacık bir pembeye boyamıştı gökyüzünü (s.42).

Dağın ardından doğan kınalı ay, gökevinde gitgide yükseldi (s.42).

Bodruma girdiklerinde korkunun buz gibi soluğu enselerindeydi (s. 51).

Yürekleri yabani atlar gibi koşturuyor, ayakları altında çıtırdayan taşlar bile onları ürkütüyordu (s.56).

Denizdeki ada ve yarımadalar dama taşı gibi görünüyordu (s.58).

Adam gök gürültüsü gibi bir kahkaha patlattı (s.81).

Evin penceresinden dağın testere gibi çentikli tepeleri görülebiliyordu (s.100).

Kitapta deyimlere de yer verilmiştir:

Gözü takılmak (s.10), iple çekmek (s.10), içi içine sığmamak (s.11), kendini toparlamak (s.11), elden geçirmek (s.11), burnunu sokmak (s.23), dikkatini vermek (s.26), soluğunu tutmak (s.39).

İkilemelerse şunlardır:

Katıla katıla (s.34), harıl harıl (s.72), al al (s.73), sıkı fıkı (s.74), öbek öbek (s.86), yavaş yavaş (s.87).

3.3.1.1.6. İleti

Birce ve Tom arasında geçen şu konuşma sanat eserlerinin kişiye göre değişen anlamlar taşıdığını, kalıplarla sınırlandırılamayacağını iletmektedir.

> *"Şu beyaz olan güvercin mi yoksa bulut mu, anlayamadım."*
> *"Ben yalnızca rüyalarımı renklendiriyorum. Sen nasıl görüyorsan onu yapmışımdır!" (s.13).*

Kaçakçılık yapanlarla işbirliği yapan Fırat Sarıgil, haksız elde edilecek kazancın bedelini mesleğini ve özgürlüğünü kaybederek öder. Yasadışı çalışmanın kişiye zararı örtülü ileti olarak işlenmiştir.

3.3.1.2. Biçimsel Özellikler

Kitabın biçimsel özelliklerine ilişkin bulgular şöyledir:

• Kitabın kapağında yazarın ve kitabın adı; sağ alt köşede yayınevinin sol alt köşede ise serinin adına (İz Peşinde) yer verilmiştir.

• İkinci sayfada kitabın sertifika numarası, ISBN, basım yıl ve yayınevi bilgilerine yer verilmiştir. Üçüncü sayfada yazarın adıyla birlikte kitabın adı ve türü; kitabın içeriğiyle bağlantılı bir görsele yer verilmiştir.

• Kitap 5. sayfadan itibaren 133. sayfaya kadar numaralandırılmıştır; arka kapağın iç kısmında yazarın özgeçmişine yer verilmiştir.

• Kitap kolay taşınabilir olma özelliğine sahiptir. Boyutu 19-10,5'tir. 12 puntoyla yazılan yazılar arasında uygun ölçüde boşluk bırakılmıştır. Üst, alt ve kenar boşlukları mevcuttur.

Kitap yapıştırma tekniğiyle ciltlenmiştir. Kitabın sırtında yazar ad, kitap adı ve yayınevi yer almaktadır.

Resim:

Kitabın kapağında içerikle bağlantılı olarak batık uçağın resmi yer almaktadır. Sayfa 7, 9, 26, 52, 58, 66, 81, 98, 104'te kahramanları içerikle bağlantılı olarak tasvir eden resimlere yer verilmiştir.

3.3.2. Dolunay Dedektifleri-Dehşet Mektuplar

3.3.2.1. İçerik Özellikleri

Kitabın içerik özelliklerinde plan, konu, kahramanlar, çevre, dil anlatım ve kazandırmaya çalıştığı iletiler incelenmiştir.

3.3.2.1.1. Plan

Kitapta olayların tutarlı bir plan dahilinde aktarıldığı saptanmıştır. Serim, düğüm ve çözüm bölümleri arasında ipuçlarıyla bağlantılı kurulan kitabın içeriği şöyledir:

Birce'nin eski kitaplar satan bir kitapçıdan aldığı kitabın arasında üzerinde kabartmalı harfler olan birtakım kâğıtlar çıkar. Annesinin görmeyenlerin kullandığı bir çeşit yazı olarak açıklayıp üzerinde durmadığı bu olay Birce'nin aklını karıştırır.

Bilgecan ve Ada Yaratıcı Düşünce Tasarım Yarışması'na katılmak ister. Müdür Yardımcısı ilk başta bu konuya sıcak bakmaz. Çocuklar öğretmenlerinin desteğini alarak okulda kampanya başlatırlar. Düzenledikleri kermesle çalışmaya ekonomik destek sunarlar. Okuldan pek çok öğrenci ilginç projeler geliştirir.

Ece anne ve babasıyla Bergama'ya ninesinin yanına gider. Amacı bir soyağacı oluşturmaktır. Böylece kişisel tarihini öğrenecektir. Ninesinden ayrıca Bergama'yla ilgili bilgi alır. Bölgede yapılacak baraj çalışması, tarihi sular altına gömecektir. Hem baraj yapılıp hem de tarihin zarar görmesini engellemenin bir yolu olmalıdır. Ece tanıdıklarıyla

Allianoi denilen tarihi bölgeye gider ve buradaki arkeolojik çalışmaları izler. Hazırladığı Allianoi'yi koruma projesiyle bilim kampına gitmeye hak kazanır.

Bilgecan ve Ada'nın okulundaysa proje yarışmasına belediye başkanı da katılır. Bilgecan ve Ada'nın sınıf arkadaşları Jutta'nın da yardımıyla depremin şiddetini azaltmak için geliştirdikleri proje herkesi çok etkiler ve yapılan oylamada bilim kampına gitmeye hak kazanırlar. Veli öğretmen de onlara eşlik edecektir.

İzmir'de düzenlenen bilim kampında Bilgecan, Ada ve Ece bir araya gelir. Kampta tanıştıkları Portekiz asıllı Gago görmediği için kabartmalı harfleri okuma bilgisine sahiptir. Birce'nin bulduğu kâğıtları okumaya çalışır. Bu, 1941 yılında Almanca yazılmış bir mektuptur. Mektubun çevirisinde babası Alman olan Jutta yardım edecektir. Çocuklar daha sonra Breyl alfabesi ile ilgili bilgi edinir. Yurt dışında pek çok yerde yiyeceklerin üzerinde, asansörde, kamuya açık alanlarda bu alfabe de kullanılmaktadır.

Kampa katılan öğrenciler Sokrates programıyla yurt dışına kısa süreli olarak dil öğrenmeye gönderilir. İspanya'ya giden Bilgecan, Ece, Ada, Jutta ve Gago İngilizce sınıfına gider. Gezilerde Serdar onlara rehberlik yapacaktır.

Gizemli mektupları okuyan Gago ve çeviren Jutta büyük şaşkınlık yaşar. Barcelona'dan gönderilen gizli mektupların içeriğinde genetik alanında yapılan birtakım çalışmalardan söz edilmektedir. İmza Bay Brickel'e aittir.

Çocuklar rehberleri Serdar'dan kendilerini mektuptaki adrese götürmeleri ister. Gittikleri yerde Bayan Brickel yaşamaktadır, ama o an için evde değildir.

Büyük bir akvaryumu gezmeye gittiklerinde kurs görevlilerinden sert görünümlü Pau'yu yanında küçük bir çocukla görürler. Kimsesiz olan bu küçük çocuğa ilgi gösterdiği için Pau Ece'nin sevgisini kazanır. Şaşırtıcı olansa Pau'nun akşamüstü çocuğu bıraktıktan sonra çok yaşlı bir kadın olan Bayan Brickel'in alışverişini yapacak olmasıdır. Bunu öğrenen Serdar Pau'dan çocuklar için bir görüşme talebinde bulunur.

Yaşlı kadının evine giden çocuklar umdukları bilgiye ulaşamazlar. Bayan Brickel'in babasına ait olan mektuplar, onun İstanbul'dan bir arkadaşıyla arasındaki gizli bilgileri içermektedir. Konu hakkında konuşmak istemeyen yaşlı kadın çocukların elinden mektupları da alır.

Picasso'nun kaldığı evi ziyaret eden çocuklar Picasso hakkında pek çok şey öğrenir. Ece etrafı gezerken gördüğü aynada hayal âlemine dalar. Bu dünyadan Ece'ye seslenen kişilerin 1881 yılında doğmak gibi bir ortak noktaları vardır. Hayalleriyle değiştirdikleri dünyaya iz bırakan bu insanlardan biri Picasso, diğeri Mustafa Kemal Atatürk'tür.

Bay Brickel hakkında araştırma yapan Birce onun "Genler Aracılığıyla Bilgi Aktarımı" konulu bir çalışma yaptığını, bu çalışmada Ali Kılıç adlı bir Türk'ün de yer aldığını öğrenir. Ancak çalışma hakkında bilgi yoktur.

Dil okuluna gelen görevliler rehber Serdar'la görüşmek ister. Serdar'a Casa Mila'da gözlem altında tutulan eve neden çocukları götürdüğünü sorarlar. Pau'da polislerle birliktedir. On beş yıl önce dışişleri bakanlığında göreve girmiş ve bu konuyu araştırmak üzere görevlendirilmiştir. Bayan Brictel'in yanına çalışmaya girmesi rastlantı değildir.

Çocuklar ve görevliler birlikte Bayan Brictel'in evine gider. Bayan Brictel babasının DNA çalışmalarından haberdardır. İnsanlık için müthiş bir buluş olan DNA şifresinin nesillere aktarımı, her bebeğin önceki kuşakların öğrenilmiş bilgileriyle doğmasını sağlamaktadır. Bu durumun insanlığın da sonu olacağını düşünen Bay Brictel buluşun yok edilmesini ister. Bayan Brictel'in tek mirasçısı olan yeğeni şifrenin diğer yarısının yer aldığı mektupları aramaktadır. Amacı bu işten para kazanmak olan adam yıllarca Bayan Brictel'i da kandırmış, Bay Brictel'in Ali Kılıç'ın ölümüne sebep olduğunu söylemiştir.

Bayan Brictel'in evini yıllarca gözlem altına tutan polisler kendi çalışanlarını da buraya hizmetçi, yardımcı gibi görevlerle yerleştirmiştir.

Şifrelerin yer aldığı mektubu çocukların odasından alıp yerine sahtesini bırakan polisler gerçek mektubu yaktıklarını sanırken aslında sahtesini yakarlar. Böylelikle gerçek mektup çocuklarda kalır.

Eve dönen çocuklar mektubu havaalanında bir çöp kutusuna bırakır. Böylelikle yaşam tüm olağanüstülüğüyle devam eder.

3.3.2.1.2. Konu

Kitapta işlenen konu DNA şifresinin nesillere aktarımı üzerine yapılan çalışmanın kötü amaçlar için kullanılmasının engellenmesidir.

Düzenlenen proje yarışmasına katılmak isteyen Bilgecan ve Ada attıkları ilk adımda hayal kırıklığına uğrar. Konuyu geliştiren çatışma unsurları içinde çocuklar Müdür yardımcısı Sıla Hanım'la anlaşmazlığa düşer; çevreden aldıkları yardım ve gösterdikleri azimle başarılı olurlar.

Konuyu oluşturan sorunun çözümünde abartılmış merak ve rastlantısallık gibi konuyu zayıflatan unsurlar saptansa da konunun birbiriyle bağlantılı olaylar içinde mantık sınırlarını zorlamayacak ölçüde geliştirildiği söylenebilir. Çocukların gelişim dönemlerine uygun bir kurgu ile sonuç bölümünde çatışma, zıtlık ve problemlere çözüm bulunmuştur.

3.3.2.1.3. Kahramanlar

Önceki seride olduğu gibi kitabın giriş kısmında dört ana kahraman tanıtılır:

> *BİRCE: On iki yaşında, İzmir'de yaşıyor. Terazi burcu. Gizemli serüvenler peşinde koşmayı ve kitap okumayı seviyor. Heyecanlı ve duygusal. Sarı düz saçlarını genellikle at kuyruğu yapıyor.*
>
> *ECE: Sekiz yaşında. Yüzü ablası Birce'ye benziyor. Altıncı hissi çok kuvvetli. Çok yaratıcı. Muziplik yapmaya bayılıyor. Cep telefonunda çok hızlı mesaj yazabiliyor.*
>
> *OĞUZ: On yaşında. Sabırsızlığı nedeniyle zaman zaman zor duruma düşebiliyor. Teyzesinin kızları Birce ve Ece'yi, bir de ablası Bilgecan'ı kızdırmaktan hoşlanıyor. Futbolu seviyor. Girişken, hareketli ve şakacı.*
>
> *BİLGECAN: On iki yaşında, Kaş'ta yaşıyor. Simsiyah gür saçlarına değişik modeller yapmaktan hoşlanıyor. Çabuk karar veriyor, aceleci. Yüzmeyi ve dans etmeyi seviyor. Neşeli, cana yakın, yüzünden gülümseme hiç eksilmiyor.*
>
> *ADA: On iki yaşında. Kaş'ta yaşıyor. Birce gibi terazi burcu. Kimi zaman inatçılık yapıyor. Düş kurmayı, müzik dinlemeyi, kitap okumayı seviyor. Kıvırcık sarı saçlı, mavi gözlü. En iyi arkadaşı Bilgecan (s.5).*

Rahatsızlığı dolayısıyla proje yarışmasına ve bilim kampına katılamayan Birce, eski bir kitabın arasında bulduğu kâğıtlarla kitabın kurgusuna etki eder. Ayrıca, İspanya'ya giden arkadaşlarına internetten yaptığı araştırmalarla destek olur. Babasının "Merakı yenmenin bir yolu vardır; merak etmemek!" sözüne aldırmadan merak eder, araştırır. Ona göre üretmenin en önemli yolu merak etmektir.

Ece ise ailesiyle gittiği gezide Allianoi'yi hakkında bilgi edinir. Sular altında kalma riski taşıyan bu bölgede yapılan kazı çalışmalarını gören Ece, bölgeyi koruma projesiyle bilim kapına gitmeye hak kazanır. Hayal dünyası zengin, neşeli, konuşkan biridir.

Bilgecan, deprem konusunda geliştirdiği projeyle dikkat çeker. Oldukça inatçıdır, zorluklar karşısında yılmaz. Arkadaşlarıyla yapıcı diyaloglar kurmaktan hoşlanır. Duygusaldır. Sert mizaçlı biri sandığı Pau'nun bir çocuğa yardım ettiğini görünce önyargının yanlışlığı görür.

Bilgecan'ın en iyi arkadaşı olan Ada, proje yarışmasında onunla birlikte çalışır. Oldukça inatçı biridir. İspanya'daki dil okuluna giden grubun arasındadır. Esprili ve soğukkanlıdır.

Kitaptaki yan karakterler şunlardır:

Gago: Çocukların bilim kampında tanıştığı İspanyol asıllı Gago gözleri görmese de her şeyi çok iyi algılar. Okumayı çok sevdiği için kültürel birikimi ile insanları etkiler. Breyl alfabesini bildiği için gizemli mektupların okunmasında yardımcı olur.

Jutta: Annesi Türk babası Alman olan Jutta, Birce ve Ada'nın projesinde yardımcı olur ve bu sayede bilim kampına gider.

Veli Öğretmen: Çocukların proje yarışmasına hazırlanmalarında yardımcı olan Veli öğretmen örnek biridir. Okul idaresinden karşı yönde görüşler alsa da o doğru bildiğini yapar. Neticede ortaya çok başarılı bir çalışma çıkar.

Sıla Öğretmen: Katı kuralları olan, dinlemekten hoşlanmayan, başkalarının görüşlerine pek önem vermeyen müdür yardımcısı, çocukların başarısı karşısında klasik bir tören konuşması yapmaktan öteye gidemez. Sıla öğretmen bu tavrıyla okulda pek sevilmeyen biridir.

Aşağıdaki cümleler Sıla Öğretmenin gösterdiği katı tutuma örnektir:

> *"Hayır olmaz! Başka işiniz yok mu sizin? Katılamayız bu yarışmaya! Dergilerle oyalanacağınıza derslerinize çalışın da sınıfınızı geçin önce!" (s.11)*
>
> *"Üstelik çocuklar araştırma yapacağız diye her şeyi karıştırmaya başlarlardı. Okulda yıllardır yepyeni, pırıl pırıl duran kitaplar eskiyecekti! Kütüphaneyi kilitlemek iyi bir fikir olabilirdi." (s.22).*

Bayan Bricktel:Bay Bricktel'in kızıdır. Yıllarca babasının Ali Kılıç'ın ölümünde etkili olduğu düşüncesiyle yaşamıştır. Babasının çalışmalarından haberdardır. Genetik alanında atılan bu büyük adımın uygulanması halinde ne gibi tehlikeler barındırdığını bilmektedir. Solgun yüzlü, ince yapılı, beyaz saçlıdır.

Pau: İspanya'daki dil okulunda çalışan Pau aslında polis merkezinde görevlidir. Bu görevinden dolayı sert bir görünüşü olsa da yardım etmeyi sever. Bayan Briktel'in evine görevi gereği girebilmiş ve onun yardımcısı olmuştur. Bilgecan önceleri ondan hoşlanmaz, "Sevimsiz yüzü, peynir kokusuyla karşıma dikildiğinde kocaman elleriyle enseme bir tane vuracak zannediyorum." (s.103) der. Ama sonra onun iyi biri olduğunu anlar.

Lamia Nine: Ece'nin ninesidir. Bergama'da yaşamaktadır. Yaşlı ve unutkandır. "Ben aynada gördüğümün kim olduğunu düşünüyorum bazen." diyerek esprili bir ifadeyle kendini anlatır. "Babam Bergama'da pamuk işçiliği yapardı. Bin dokuz yüz on ikide Rumeli'den gelmişler. Ben beş yaşındaydım hayal meyal hatırlıyorum buraya göçüşümüzü. Anne tarafım Boşnak." (s.34).

Belediye Başkanı: İçi gülen mavi gözleri, sevecen bir ses tonu vardır. Öğrencilerin düzenlediği kermese katılarak destek olur. Deprem projesine özellikle ilgi gösterir, çünkü bir süre önce Yunanistan'da yaşanan depremde akrabalarını kaybetmiştir.

Haluk: Arkeoloji bölümünde öğrencidir. Yaz aylarında çevirmenlik ve rehberlik yapar. "Siyah gözlerinin içinde pırıltılar saklayan bir gençtir." (s.62).

Magdalena: İspanya'daki dil okulunun temizlik baş sorumlusudur. Şili'de doğmuş bir İspanyol. İri kalçalı, gökyüzü genişliğindeki kucağı, sert bilekleri, anaç anaç pırıldayan simsiyah gözleri, sevimli tavırlarıyla dil okulun en yaşlı çalışanıdır. Türkleri sever.

3.3.2.1.4. Çevre

Türkiye'de başlayan serüven İspanya'daki dil okulunda devam eder. Olayların geçtiği çevrenin tarihi dokusuna da değinilir.

Proje çalışması için Bergama'ya giden Ece, ziyaret ettiği ninesinden bölgeyle ilgili bilgi alır:

> *İlya'nın iki yana yardığı antik kentte bir zamanlar yaban keçileri, boz ayılar, ceylanlar dolaşırdı. İlya'nın berrak suyuna inenler yemin edenlerdi burada bir kentin yattığına. Sonra kazıp şehri ortaya çıkardıklarında "ah anacım keşke görseydin" demiştim. (s.40).*

İspanya'ya dil okuluna giden çocuklar Barcelona'da gezerler, müzelere giderler.

Barcelona'nın en işlek caddesi olan Ramblas, gece günüdz her an capcanlıydı. Katalunya meydanından başlayıp limana kadar uzanıyordu. Sabah saatlerinden itibaren dolmaya başlayan Ramblas'da sokak satıcıları çoktu.

Hep birlikte denize doğru yürürken Ramblas'ı nedense İzmir'in Kemeraltı çarşısına benzetti Ece. Kemeraltı da denizle son bulur, sokak satıcıları bir şeyler satmaya çalışır, rüzgâr oradaki gibi denizden eserdi. Rablas'da Kemeraltı'ndan farklı olarak akrobatlar, gitaristler, ressamlar, canlı heykeller, şarkıcılar, dansçılar vardı (s.104).

3.3.2.1.5. Dil ve Anlatım

Kitap, üçüncü tekil şahısla anlatılmıştır. Çoğunlukla kısa ve diyaloga dayalı cümleler kullanılmış; anlatımı zenginleştirmek için betimlemeye başvurulmuştur.

Esmer, kısa boylu, yuvarlak yüzlü, ince bıyıklı, sivri burunlu, kel ve miyop biri olan güvenlik görevlisi, Serdar'ı şöyle bir süzüp "Brickel mi?" dedi (96).

Kitapta kullanılan sanatlı anlatım da konuyu ilgi çekici kılar:

Ürperdi, sırtından rüzgâr geçmişti sanki (s.7).

Evlerinin karşısındaki hayaletimsi binayı görmemek için geceleri iyice kapatırdı perdeleri (s.8).

Çetin kürsüye çıkıp tavus kuşu gibi kabardı (s.13).

Nine, konserve kutularındaki menekşelere, arsız sardunyalara, fesleğenlere, ot içindeki güleç bahçesine sevgiyle baktı (s.32).

Müzeyyen sildi onu iki gün önce, eli yüzü açıldı halının (s.39).

Güneş okul bahçesini kucaklarken, ağaçların çiçek uçlarında gülümseyen bahar, yüreklere akıyordu (s.46).

İnsanların konuştukları dili anlayamamak sahipsiz seslerin sokaklarda dolaşması gibi gelmişti (s.86).

Yeni bir kente gelmek, farklı bir ülkeye gelmek, yeni bir insanı tanımak gibiydi… Hep gülümseyerek bakan bir insana benziyordu bu kent (s.86).

Odaya davetsiz giren ışın demeti yüreğini ağzına getirdi (s.89).

Eğilip bükülen bir canavarın görüntüsüne benzeyen rengârenk bir çatısı vardı (s.94).

Anlık bir gülümseme yüzüne konup gitti (s.115).

Kitapta yer alan deyimlerse şunlardır:

Ayaklarına kara sular inmek (s.46), pes etmek (s.87), küçük dilini yutmak (s.94), beyninden vurulmuşa dönmek (s.98), gözleri parlamak (s.118), üzerine ağırlık çökmek (s.123).

Kitapta az da olsa ikilemelere yer verilmiştir:

Boy boy (s.19), renk renk (s.19), pırıl pırıl (s.22), anaç anaç (s.101), hayal meyal (s.122).

Kitapta yazım yanlışları saptanmıştır:

Sarı düz saçlarını genelde at kuyruğu yapıyor (s.5).

Olup biteni Veli öğretmenden öğrenen müdür Hakkı Bey, izni çoktan vermişti bile (s.18).

Gelenler arasında ilçenin belediye başkanı Civan Kavalalı da vardı (s.19).

Evet, sende kalacağiz (s.40).

3.3.2.1.6. İleti

Dolunay Dedektifleri Dehşet Mektuplar'ın anlatımında çoğunlukla örtülü, yer yer de doğrudan iletiye yer verilmiştir. En belirgin iletiler "birlikten kuvvet doğar" ve "kötülük kişiye asla fayda sağlamaz" düşüncelerini desteklemektedir.

Kitapta saptanan iletiler şunlardır:

Buluşlar insanların merakıyla ortaya çıkar (s.10).

Yaşamda rastlantı diye bir şey yoktur (s.10).

Farklılıklar birlikte çalışmamayı gerektirmez (s.24).

Başarmanın bir adımı da önyargılardan kurtulmaktır (s.24).

Güç koşullarda yaşamak başarılı olmaya engel değildir. Önemli olan dezavanajı avantaja dönüştürebilmektir (s.28).

Önemli buluşlar defalarca yapılan tekrarlarla deneme yanılma yoluyla bulunur. Hata yapmaktan korkmamak gerekir.

Uygarlık doğaya ve yaşama yanıtlar aramaktır (s.42).

Herkesin yaşam öyküsü önemlidir. Bir sokağınki bile (s.36).

Yaratıcı düşünmek öğrenme sürecinin en önemli kazanımlarındandır.

İnsanların birbirlerine duygularını anlamak için aynı dili konuşmaları gerekmez.

Ece İspanya'da bir müzeyi gezerken bir an hayal dünyasına dalar ve aynaya yansıyan Mustafa Kemal Atatürk'le konuşur. Atatürk'ün: "Kendine güven. Yaşam bizim için bir deney alanı. Ben yaptığım her işi ciddiye alırım." cümlesi de ileti niteliği taşımaktadır.

3.3.2.2. Biçimsel Özellikler

Kitabın biçimsel özelliklerine ilişkin bulgular şunlardır:

• Kitabın kapağında yazarın ve kitabın adı; sağ alt köşede yayınevinin adı ve kitabın baskı sayısı belirtilmiştir.

• İkinci sayfada kitabın sertifika numarası, ISBN, basım yıl ve yayınevi bilgilerine yer verilmiştir. Üçüncü sayfada yazarın adıyla birlikte kitabın adı yer almakta ve "Dolunay Dedektifleri-2" açıklamasının altında kitabın türü yazmaktadır.

• Kitap 5. sayfadan itibaren 164. sayfaya kadar numaralandırılmıştır.

• Kolay taşınabilir olma özelliğine sahiptir. Boyut 19-10,5. 12 puntoyla yazılan yazılar arasında uygun ölçüde boşluk bırakılmıştır. Üst, alt ve kenar boşlukları mevcuttur.

Kitap yapıştırma tekniğiyle ciltlenmiştir. Kitabın sırtında yazar ad, kitap adı ve yayınevi yer almaktadır.

Resim:

Kitabın kapağında içerikle bağlantılı olarak DNA zincirine ve dolunaylı bir gecede gizemli görüntüsüyle dikkat çeken dört kuleli bir yapıya yer verilmiştir. Sayfa 7, 11, 30, 46, 60, 79, 83, 87, 93, 98, 115, 122, 130, 157'de kahramanları içerikle bağlantılı olarak tasvir eden resimlere yer verilmiştir.

3.3.3. Dolunay Dedektifleri-Mumya Dükkânı

3.3.3.1. İçerik Özellikleri

Dolunay Dedektifleri Mumya Dükkânı adlı kitabın içerik özellikleri plan, konu, kahramanlar, çevre, dil anlatım ve ileti başlıkları altında incelenmiştir.

3.3.3.1.1. Plan

Kitapta serim, düğüm ve çözüm bölümleri arasında uygun ilişkilendirme yapılmıştır. Kitabın içeriği şöyledir:

Mardin'de yaşayan gümüş ustası Bedo Armutçu ortadan kaybolur. Polis aramalara devam ederken Dolunay Dedektifleri kitabını okuyan Fırat, kitabın yazarına bir e-posta göndererek kitabın kahramanlarından yardım ister.

Dolunay Dedektifleri'nden Ada, amcası Doktor Hasan'ın Mardin'de yaşaması münasebetiyle ailesinden gidiş iznini alır. Bu sayede Birce, Ece, Oğuz ve Bilgecan da yolculuğa katılır.

Çocuklar Bedo Armutçu'yu bulmaya yönelik ipucu ararlar. Çok geçmeden Bedo Dayı'nın bilgisayar kullandığı ve bir web sitesi üzerinden mallarını "Mumya Gümüşçülük" adıyla pazarladığı ortaya çıkar. Armutçu'nun elektronik posta yazışmalarına giren çocuklar kuşkulu iki adrese Bedo Armutçu kimliğiyle iletiler gönderirler. Ardından arama motorunu çalıştırdıklarında iki Bedo Armutçu çıkar karşılarına. Bunlardan biri, mezar soyma ve kaçakçılık suçuyla yargılanıp hüküm giymiştir.

Emniyet, çocukların internetten yaptığı yazışmalardan habersiz değildir. Bununla birlikte Bedo Armutçu'nun kaçırılmasında parmağı olanlar da çocukların adımlarını takip etmektedir. Bu sırada Armutçu'nun gümüş dükkânına birileri girer.

Olaylar gelişirken Doktor Hasan da'Kırım-Kongo kanamalı ateş' benzeri bir hastalığın belirtileriyle gelen hastalarla uğraşmaktadır. Bu hastalık keneler tarafından taşınan bir virüsle ortaya çıkar (s.133). Önlemler, ilaçlar yetersiz kalır. Kent karantinaya alınır. Heyetler gelir, araştırmalar başlar. 'Biyoterör' (İnsan, hayvan ve bitkilere biyolojik silahlarla yapılan saldırı) kavramı üzerinde durulur.

Mağara duvarlarındaki figürlere benzer dövmesi olan bir adam Doktor Hasan'ın ve Şeyhmus Bey'in gezilerinde ortaya çıkar.

"Lapis Lazuri" (değerli bir taş) ile mumya yazıtları kaçakçılığına adı karışan Gabriel ve ekibi, Bedo Armutçu'yu da ellerinde tutmaktadırlar. Öncelikli görevleri o değerli taşı Suriyeli Esat'ın adamlarından Mimar Davut'a pazarlamaktır. Kaçakçılığın kaynağında ise bir Amerikalı vardır. İşler umdukları gibi gitmez ve yakayı ele verirler. Bedo Armutçu da Emniyet adına çalışan şebeke elemanı tarafından salgın hastalığa yakalanmış şekilde serbest bırakılır. Ensesi dövmeli adam, onu hastane odasına değin izler ve öldürmeye kalkışır, ancak Ece'nin sezgisi sayesinde polislerce kıskıvrak yakalanır.

3.3.3.1.2. Konu

Kitabın konusu değerli taş kaçakçılığı yapan şebekenin yakalanmasıdır.

Romanda kurgunun biçimlenmesini sağlayan çatışma unsurlarına yer verilirken toplumda kabul gören ya da görmeyen, karşı çıkılan tutum ve davranışların sezdirilmesine yardımcı olunmuştur. Bir çocuk kitabı vasıtasıyla "çocuk kurmaca metinler yardımıyla aktif eleştiriler yapabilme, önyargısız olma, düş kurarak farklı yollardan gitme, esnek düşünebilme, araştırma sırasında duyguları denetleyerek paylaşabilme gibi pek çok yetiyi geliştirebilmelidir. Aşırı duygusallığa, karamsarlığa kapılmadan kurgulanan olaylarda kaderci bir yaklaşıma düşmeden sorunların çözümü üzerinde okurun düşünmesi sağlanmalıdır. Kitapta bir ince barsak alerjisi olarak tanımlanan çölyak hastalığı Fırat için çözümsüz bir sorun olarak tasvir edilmemiştir. Bu alerjiye buğday, arpa, yulaf, çavdar gibi tahılların içindeki glutene ince bağırsağın ömür boyu sürecek bir hassasiyet göstermesi neden olur. Fırat yiyecek konusunda önceleri sıkıntı çekse de,hastalığının bilincindedir ve kendisi gibi bu hastalığı taşıyanların internet üzerindeki paylaşımlarını takip eder. Doktor Hasan'ın ön ayak olmasıyla çölyak hastalarının yiyebileceği türden gıdaların temini sağlanır.

Kitapta konuyu geliştiren sorunlar bir çözüme bağlanarak

3.3.3.1.3. Kahramanlar

Kitabın beş ana kahramanı 5. Sayfada önceki iki seride olduğu gibi tanıtılır.

BİRCE: On iki yaşında, İzmir'de yaşıyor. Terazi burcu. Gizemli serüvenler peşinde koşmayı ve kitap okumayı seviyor. Heyecanlı ve duygusal. Sarı düz saçlarını genellikle at kuyruğu yapıyor.

ECE: Sekiz yaşında. Yüzü ablası Birce'ye benziyor. Altıncı hissi çok kuvvetli. Çok yaratıcı. Muziplik yapmaya bayılıyor. Cep telefonunda çok hızlı mesaj yazabiliyor.

OĞUZ: On yaşında. Sabırsızlığı nedeniyle zaman zaman zor duruma düşebiliyor. Teyzesinin kızları Birce ve Ece'yi, bir de ablası Bilgecan'ı kızdırmaktan hoşlanıyor. Futbolu seviyor. Girişken, hareketli ve şakacı.

BİLGECAN: On iki yaşında, Kaş'ta yaşıyor. Simsiyah gür saçlarına değişik modeller yapmaktan hoşlanıyor. Çabuk karar veriyor, aceleci. Yüzmeyi ve dans etmeyi seviyor. Neşeli, cana yakın, yüzünden gülümseme hiç eksilmiyor.

ADA: On iki yaşında. Kaş'ta yaşıyor. Birce gibi terazi burcu. Kimi zaman inatçılık yapıyor. Düş kurmayı, müzik dinlemeyi, kitap okumayı seviyor. Kıvırcık sarı saçlı, mavi gözlü. En iyi arkadaşı Bilgecan (s.5).

Mardin'de yaşayan Fırat'ın Dolunay Dedektiflerinin yazarına ulaşarak kaçırılan dayısını bulmaları için kitabın kahramanlarına ulaşmak istemesi gerçek ve kurguyu birleştirir.

Mardin'e giden beş kahramanın olayın çözümündeki etkileri Bedo Armutçu'nun internetteki sitesine gelen postaları incelemeleri ve gelen iletilerden şüpheli bulduklarına yanıt vermeleri ile gerçekleşir. Bu yönteme başvurmak Fırat'ın aklına gelmemiştir ve bu bilgiyi de polislere anlatma gereği duymamıştır. Önce bu durumu doğru bulmayan Fırat Oğuzla çatışır ama sorunu çözmek için iletileri okumayı kabul eder.

Ece, önsezileri güçlü biri olarak tasvir edilmiştir. Gördüğü rüyalar da bir ipucu niteliği taşır.

Oğuz da oldukça dikkatli bir çocuktur. Yaptıkları bir gezide kendilerini takip eden adamın boynundaki dövmeyi bir mağarada görmüştür. Aynı adam salgın hastalığa yakalanarak hastaneye giden Bedo Armutçu'yu öldürmek ister.

Fırat ve yazar arasında geçen yazışmadan Fırat'ın on iki yaşında olduğunu ve Mardin'de yaşadığını öğreniriz. Okumayı seven Fırat bir kazada annesini ve ağabeyini kaybetmiştir. Dayısının ortadan kaybolmasından çok büyük üzüntü duyar ve okuduğu kitabın yazarıyla iletişime geçerek yardım ister. Dost canlısı, iyi bir çocuktur. Dolunay Dedektifleri'yle arkadaş olur.

Şeyhmus Bey Fırat'ın babasıdır. Saçlarına kır düşmüş, soluk benizli, zayıf ama dinç görünümlü biridir (s.39). Öğretmenlikten emekli olmuştur. Oğlunun üzülmesine dayanamaz. Kitap kahramanlarıyla iletişime geçilebileceğine inanmasa da oğlunun morali düzelsin diye bir şey demez. Sonuçta imkânsız diye bir şeyin olmadığını görür.

Bedo Armutçu Mardinli gümüş ustasıdır. Mumyalama tekniğini bilir. Tarihi eserlerin birebir örneğini yapabilir. Gençliğinde mezar odalarındaki duvar kabartmalarını kopyalamak için mezarda geceleyen Armutçu, bir gün bir turistin kendisini mumya sanıp korkması üzerine gümüş dükkânına "Mumya" adını vermiştir. Kufi adı verilen eski el yazılarını okuyabilir. Elindeki eski eserleri satmayacağını söyleyince Gabriel isimli kaçakçı tarafından kaçırılır. Kitabın sonunda Fırat, Dolunay Dedektiflerine yazdığı bir mektupta Armutçu'nun bir kalp krizi nedeniyle öldüğünü belirtir.

Ada'nın amcası Doktor Hasan, otuz yaşlarında, Ada'nınki gibi sarı kıvırcık saçlı fakat onun tersine iri yapılı biriydi (s.36). Oldukça içten, yardımsever biri olan Doktor Hasan, Fırat'ın dayısının bulunmasında da elinden gelen yardımı yapar. Öncelikle küçük bir yer olan yaşadığı yerde Şeyhmus Beyin kim olduğunu araştırır. Ortak tanıdıkların da olması ile olumlu sonuçlar alınca çocukların Mardin'e gelmesinde bir sakınca olmadığını bildirir.

Gabriel kitabın kötü kahramanıdır. Sinirlenince daha da iri bir görüntüye ulaşır. Arapçayla karışık bir Türkçeyle konuşur. Tarihi eser ve değerli taş kaçakçılığı yapmaktadır. Kısacık bacaklı göbekli Mihail, siyah giyince daha da esmer görünen Murad ve Suriyeli Doktor Esat da kaçakçılık işindedir. Bu karakterler oldukça yüzeysel işlenmiştir.

3.3.3.1.4. Çevre

Mardin'de geçen olaylar aktarılırken şehrin fiziki ve tarihi dokusuna da değinilir. Bölgenin Eski Mardin ve Yeni Mardin olarak ayrıldığı belirtilir. Çocuklar uçak havaalanına inince önce hayal kırıklığına uğrar:

Göz alabildiğine uzanan, ucu bucağı belirsiz sarıya boyalı ovadan başka bir şey yoktu (s.35).

Şehrin tarihi dokusu çocukları etkilemekte gecikmez:

"...Kentin büyüleyici güzelliğiyle sessizliğe büründüler. Zamanı geriye sarmış, bir ortaçağ masalının içine girmişlerdi çoktan." (s.37).

"Mezopatamya ovası denize dönüşüyordu sanki. Suriye'den göz kırpan ışıklar karşı kıyı olmuştu bile. Ovayı çevreleyen irili ufaklı köyler de iskeleler gibi uzanıyordu kıyıda.

"'Burası bizim düş denizimizdir' dedi Fırat. 'Gece gelir, sabaha değin su masalları anlatır Mardin'e, sonra kimseler görmeden çekip gider... Ova olur." (s.66).

"Evlerin arasında bulunan, sokakları birbirine bağlayan "abbara" denilen tüneller ürkütücü gelmişti (s.46).

Kayaların içine oyulmuş mağara evleri, köyün altındaki zindanları, subenti,tiyatrosu ile Mezopotamya'nın efesi diyorlardı buraya (s.95).

3.3.3.1.5. Dil ve Anlatım

> *Çocuk kitaplarının çocuğa göre olmasını belirleyen en önemli değişken kitabın dili ve anlatımıdır (Sever, 2003: 136).*

Kitapta diğer serilerle eş olarak üçüncü şahıs anlatımına başvurulmuştur. Diyaloglar oldukça sık kullanılırken, günümüzün yaygın iletişimi elektronik posta örneklerine de yer verilmiştir.

Kimden: ada@komail.com

Kime: doktorhasan@mynet.com

Bilgi: 2 Ağustos 2007, Perşembe, saat: 19.16

Konu: cvp: Bilgi için (s.21)

Sanal iletişimin dilde oluşturduğu yabancılaşma sözcüklere yansırken kimisi dil konusunda duyarlı davranarak Türkçe sözcükleri kullanmaya özen gösterir. Nitelikli bir çocuk kitabında kullanılan dilin Türkçenin imkânlarını sunacak düzeyde olması gerekir.

Bazıları bilgisunar üzerinden sipariş veriyorlardı. Artık dayımda elektronik postalara bakabilmeyi öğrenmişti.

Bunu polise söyledin mi Fırat?
Neyi?
Dayının web sayfası olduğunu (s.47).

Betimleme en yalın biçimiyle sözcüklerle resim çizme işidir. Varlıkların niteliklerini, bu varlıkların duyularımız üzerinde uyandırdıkları izlenimleri belirtmektir. Betimleme nesnelerin, varlıkların, belirgin özelliklerini tanıtıp göz önünde canlandırmaktır. Bu anlatımda okuyucunun çeşitli duyularına seslenilerek anlatılan varlıkla ilgili izlenim kazanılması amaçlanır. Bu amacın gerçekleşmesi için titiz bir gözlem gerekir. Gözlem sırasında ayırt edici özelliklerin anlatılmasına özen gösterilir. Betimlemede asıl olan görselliktir. Bu nedenle renk ve biçim ayrıntılarına büyük yer verilir. Betimlemeyle birlikte kişileştirme, benzetme gibi söz sanatlarından yararlanmak anlatımı zenginleştirir.

Kitapta görsel unsurların betimlendiği; edebi bir anlatımla zenginleştirdiği ifadelere yer verilmiştir:

> *Avludaki sütunların çiçek figürlü oymaları, kapı ve pencereleri çevreleyen taşlara dantel gibi işlenmiş beyaz güvercinler... Odaların kemerli giriş kapılarındaki motifler, yüksek tavanların süslemeleri...” (s.39).*
>
> *...Camlı dolabın içindeki fincanlar, kayık tabaklar, gümüş buhurdanlıklar, geçmiş güzel günlerin birer kişisiymiş gibi gururla gülümsüyorlardı (s.45).*

Balta girmemiş ormanları anımsatan çamlığa baktı (s.7).

Beyni binlerce parçaya ayrılıp uzaya dağılıyor, sonra yeniden bir araya geliyordu (s.8).

Uçup gidecek bir düşte kaybolmaktan korkuyordu (s.11).

Günün ilk ışıkları Mezopotamya ovasına gizem döşerken, Fırat rengi solmuş perdenin arkasından, çizgi gibi görünen Suriye’ye bakıyordu (s.25).

Kalın, yüksek sarımsı duvarlarla çevrili evin büyük terasındaki divana oturduklarında…(s.39).

Mezopotamya manzarasına tepeden bakan evin terasında türlü seslerle nakışlanmış görkemli duvarlar, güvercinlerin yarenlikleri, nereden geldiği belli olmayan tütsü kokusu, yelkenleri gülücükten, halatları düşlerden bir masal gemisine bindirmişti hepsini (s.42).

Okuduğu sözcükler algısına uğramayıp kayıp gitmişti boşluğa (s.54)

...göğsüne kadar uzanan kırçıllı sakalı, karga burnu, kemerinin üzerinden fırlayan göbeği ve gözlüğüyle garip görünüşlü biriydi (s.101).

On bin yıllık geçmişi avuçlarında ısıttılar (s.107).

Bunlar yazının kokusunu aldılar bence (s.118).

Kitapta bazı sözcüklerin anlamları kurgu içinde ya da dipnot şeklinde açıklanmıştır. Kufi yazısı için "gönye, pergel gibi araçlarla çizilerek yazılan bir yazı, Arap harflerinin geometrik yazılış biçimi." (s.64); karantina içinse "bulaşıcı hastalığı olan bazı hayvan ya da insanları bir süreliğine kimseyle görüştürmemek ve hastalığın yayılmasını engellemek" (s.88) açıklaması yapılmıştır.

Sembusek, IP numarası ve biyoterör sözcüklerinin anlamı ve e-posta olarak gelen gelen İngilizce metnin çevirisi ise dipnot şeklinde açıklanır (s. 74; 76;80; 134).

Kitapta deyimlere de yer verilmiştir:

Sık boğaz etmek (s.39), iç çekmek (s.43), samanlıkta iğne aramak (s.73), burnunun direği sızlamak (s.135).

Kitapta yer verilen ikilemelerse şunlardır:

Usul usul (s.54), yavaş yavaş (s.55), sarsıla sarsıla (s.57), geri geri (s.57), rahat rahat (s.69), acı acı (s.71). abuk sabuk (s.71), tek tek (s.73), basa basa (s.100), bol bol (s.107), zaman zaman (s.110), ikişer ikişer (s.111), iri yarı (s.117), apar topar (s.112), ağır ağır(s.112), allak bullak (s.122).

Kitapta argo sözcükler kültürel düzeyi yansıtacak ölçüde kullanılmamıştır:

Neden o salak kanarya sarısı çantanı aldın (s.35).

Kimseye yamuk yapmadım (s.103).

Çocuk kitaplarında titizlikle kurulması gereken dilin örnek nitelikte, yazım yanlışlarından arınmış olması gerekir. Kitapta saptanan yazım yanlışlarına şu örnekler verilebilir:

Burası geçmişin biraraya gelmesiyle oluşmuş bir tabloya benziyordu (s.45).

Hem korkuyorsun, hem de aşağı bakıcan diye tepeme çıktın (s.34).

Böyle abuk subuk ilanlar okumasak (s.71)

Hasankeyf'deyiz (s.109).

Şeyhmus Amca'ya soralım (s.116).

3.3.3.1.6. İleti

Mumya Dükkânı, özünde çözümü imkânsız görülen sorunlar karşısında her zaman bir şansımızın olduğunu ve deneyerek başarıya ulaşılacağını göstermektedir.

Kitaptaki diğer bir ileti ise kötülüğün cezalandırılmasıyla teşvik edilen doğruluktur. Ayrıca birbirini tanımayan insanların da zor anlarda birbirilerine yardımcı olması gerektiği üzerinde durulmuştur.

3.3.3.2. Biçimsel Özellikler

Kitabın biçimsel özelliklerine ilişkin bulgular şunlardır:

• Kitabın kapağında yazarın ve kitabın adı; sağ alt köşede yayınevinin adı ve kitabın baskı sayısı belirtilmiştir.

• İkinci sayfada kitabın sertifika numarası, ISBN, basım yıl ve yayınevi bilgilerine yer verilmiştir. Üçüncü sayfada yazarın adıyla birlikte kitabın adı yer almakta ve "Dolunay Dedektifleri-3" açıklamasının altında kitabın türü yazmaktadır.

• Kitap 5. sayfadan itibaren 175. sayfaya kadar numaralandırılmıştır.

• Kolay taşınabilir olma özelliğine sahiptir. Boyut 19-10,5. 12 puntoyla yazılan yazılar arasında uygun ölçüde boşluk bırakılmıştır. Üst, alt ve kenar boşlukları mevcuttur.

Kitap yapıştırma tekniğiyle ciltlenmiştir. Kitabın sırtında yazar ad, kitap adı ve yayınevi yer almaktadır.

Resim:

Kapak resminde dolunay figürüyle kitapta geçen bir olay tasvir edilirken iç kısımda sayfa 13, 38, 45, 61, 68, 100, 111, 122, 169'da kahramanların bölüm içeriğiyle bağlantılı siyah-beyaz tasvirlerine yer verilmiştir.

3.3.4 Dolunay Dedektifleri-Korkunç Satranç

3.3.4.1. İçerik Özellikleri

Kitabın içerik özellikleri plan, konu, kahramanlar, çevre, dil ve anlatım ve iletiler alt başlıklarıyla incelenmiştir.

3.3.4.1.1. Plan

Serim, düğüm ve çözüm bölümleri birbiriyle bağlantılı şekilde kurgulanan kitap, kahramanlardan birinin satranç oynamasıyla ilişkili olarak bu adı almıştır. Olaylara karşı atılan adımları satranç hamlelerine benzetebiliriz. Kitabın içeriği ise şöyledir:

Ada ve babası Fahri Kozalak Van'a gider. Sivil polis olan Fahri Kozalak bir uyuşturucu şebekesinin peşindedir. Eline geçen ses kayıtlarını Van polis merkezindeki polis şefi arkadaşına götürür. Ada ise annesinin kuzeninde kalır. Nimet hanımın oğlu Kanat Van Kütüphanesinden "Eski Deneyler" adını taşıyan bir kitap almıştır.

Ada, Nimet Hanım, Kanat ve Güngör Bey Akdamar adasına gitmek için bir tekneye biner. Kaptanın oğlu Kenan Akdamar adasının hikâyesini anlatır. Hikâyeye göre ada, adını Tamara adında bir hükümdar kızını seven çobanın Van gölünde ölürken"Ah Tamara" demesinden almaktadır. Ah Tamara, zamanla Akdamar'a dönmüştür.

Akdamar adasına inince manastırı ziyaret eden konuklara Kenan bir söylentiden bahseder.

> *"Zamanın kralı burayı 915'te yaptırmaya başlamış. Benzeri yapılmasın diye mimarın kolunu kesmiş, derler. Bakın bu duvarlarda en güzel taş işçiliğini görüyorsunuz, ne kadar çok bitki ve hayvan motifi olduğuna dikkat edin. Burası dört yapraklı yonca biçiminde inşa edilmiştir, taş duvarlarda günlük olaylar ve av sahnelerinin bulunduğu kabartmaları da görüyorsunuz; bakın işte şurada da Van Gölü canavarı resmedilmiş. Şimdi manastırın rengi kırmızıya çalıyor ama ışığa göre bazen sarı bazen de gri görünüyor. Yapıldığı taşın özelliğidir bu." (s.38).*

Ada manastır gezisi sırasında bir gölge görür ve çok korkar. Herkes adanın okuduğu kitapların etkisi de kaldığını düşünür. Geri dönecekleri sırada kanat, fotoğraf makinesini içerde unuttuğunu fak eder. Makineyi aramaya gittiklerinde Kenan içerde birilerinin konuştuğunun görür. Kenan'ı fark eden adamlar onu yakalar.

Fahri Kozalak'ın çete üyelerinin konuşmalarında duyduğu 23892U şifre; Bilgecan'a Tod Puku adlı kişiden gelen gizemli e-posta; belgesel çekme bahanesiyle gelen kaçakçıların yanlış adımları, polis merkezindekilerin doğru iz üzerinde olması sayesinde çözülen olaylar sonunda suçlular tutuklanır.

Olayın çözümü bir araya gelen kahramanların yaptığı konuşmada açıklanır:

"Manastırın altındaki odayı iletişim ve çalışma için kullanıyorlarmış. Göle dalıp gizli gizli uranyum yatağı arıyorlarmış. Emniyetin dikkatini çekmemek için belgesel bahanesini bulmuşlar. Amaçları gölün dibindeki zengin uranyum yataklarına ulaşmak ve haritasını çıkarmak.

"…artık son yıllarda maden ocaklarından çıkarılan uranyum, nükleer santrallerin yakıt ihtiyacının sadece yarısını karşılıyor… Bu stoklar da hızla erimekte. Bu nedenle uranyum araştırıcıları tüm dünyada uranyum arıyorlar." (s.185).

3.3.4.1.2. Konu

Belgesel çekimi için izin alan, ama Van gölünde yasadışı yollarla uranyum yatağı arayan şebekenin yakalanmasını konu alan kitapta çatışma unsurlarına pek başvurulmadan ipuçlarının takibi ve düğümlerin çözümüne bağlı bir kurgulama yapılmıştır. Giriş bölümünde heyecan unsurlarıyla şekillendirilen ipuçları konuyu ilgi çekici kılar.

3.3.4.1.3. Kahramanlar

Kitabın giriş bölümünde ana kahramanlar birer paragrafla tanıtılmıştır:

BİRCE: On iki yaşında, İzmir'de yaşıyor. Terazi burcu. Gizemli serüvenler peşinde koşmayı ve kitap okumayı seviyor. Heyecanlı ve duygusal. Sarı düz saçlarını genellikle at kuyruğu yapıyor.

ECE: Sekiz yaşında. Yüzü ablası Birce'ye benziyor. Altıncı hissi çok kuvvetli. Çok yaratıcı. Muziplik yapmaya bayılıyor. Cep telefonunda çok hızlı mesaj yazabiliyor.

OĞUZ: On yaşında. Sabırsızlığı nedeniyle zaman zaman zor duruma düşebiliyor. Teyzesinin kızları Birce ve Ece'yi, bir de ablası Bilgecan'ı kızdırmaktan hoşlanıyor. Futbolu seviyor. Girişken, hareketli ve şakacı.

BİLGECAN: On iki yaşında, Kaş'ta yaşıyor. Simsiyah gür saçlarına değişik modeller yapmaktan hoşlanıyor. Çabuk karar veriyor, aceleci. Yüzmeyi ve dans etmeyi seviyor. Neşeli, cana yakın, yüzünden gülümseme hiç eksilmiyor.

ADA: On iki yaşında. Kaş'ta yaşıyor. Birce gibi terazi burcu. Kimi zaman inatçılık yapıyor. Düş kurmayı, müzik dinlemeyi, kitap okumayı seviyor. Kıvırcık sarı saçlı, mavi gözlü. En iyi arkadaşı Bilgecan (s.5).

Kitabın girişinde tanıtılan kahramanlar, konuşma ve davranışlarıyla da olumsuz örnek oluşturacak bir görüntü sergilemezler.

Ada, babası Fahri Kozalak'la gittiği Van gezisinde çevreye karşı oldukça ilgili davranır. Öğrenmeyi, araştırmayı seven Ada, karşılaştığı bir sorun karşısında arkadaşlarından destek alarak sorunu çözmeye çalışır. İletişim kurmayı sever, sıcakkanlıdır.

Birce, cep telefonuyla yazışmaktan hoşlanır. Arkadaşlarına yardım etmeyi sever. Burç yorumlarını takip eder:

"Bugün terazi burçları için şaşırtıcı olaylar var diye yazıyor falında. Meraktan öldüm burada." (s.166).

Oğuz,sivil polis Fahri Kozalak'ın dinlediği telefon konuşmasında edindiği şifreyi çözmeye çalışır. Sayıları farklı bloklar haline yazan Oğuz, 238'in uranyumun simgesi olduğunu öğrenir.

"Verilen şifre Uranyum elementinin şifresi. 238 uranyumun atom ağırlığı, 98 atom numarası." (s.180).

Kitaptaki yan karakterlere ilişkin bulgularsa şöyledir:

Fahri Kozalak, iyi bir sivil polistir; dikkatli ve zeki bir insandır. "Her hikayenin anlatana göre değiştiğini çok iyi bilirdi." (s.15) yorumundan onun söylenenlere göre değil kendi gözlem ve araştırmalarına göre hareket ettiği sonucuna varılmaktadır.

Nimet Hanım, Ada'nın annesinin Van'da öğretmenlik yapan kuzenidir. Gür siyah saçları vardır. Fahri Kozalak'ın çeteyi yakalamak için çalıştığı zamanlarda Ada'ya göz kulak olur; ona çevreyi tanıtır.

Kanat, Nimet Hanım'ın oğludur. On yaşındadır. Kitap okumayı, araştırmayı sever. Her iki elini kullanarak çok güzel yazabilir. Kütüphaneden aldığı kitap sayesinde sorunun çözümünde etkili olur. Kıvırcık saçları ve iri kahverengi gözleri vardır.

"Yaşına göre daha iri görünen Kanat, tuhaf bir çocuktu. Sağ ve sol eliyle aynı güzellikte yazabilirdi. Okuduğunu hemen ezberleyebilir, adını bir kez duyduğu birini bir daha asla unutmazdı. Satrançta il birincisi olmuştu. Özellikle heyecanlandığında kekeleyerek konuşmaya başlardı. Aslında Kanat'ın bunu pek de dert ettiği yoktu." (s.17).

"Kanat, çok şakacı biriydi; ciddi bir yüzle yaptığı şakaları gerçeklerden ayırt etmek her zaman kolay değildi." (s.17).

Kenan, on yaşındadır ve Van'da yaşamaktadır. Babası kaptan olan Kenan, yaşadığı yerin kültürel ve tarihi değerlerini çok iyi tanır. Gelen konuklara bu konuda oldukça yararlı bilgiler verir.

İlhan gür, kısa boylu, tıknaz polis şefidir. Van gölünde yasa dışı yollarla uranyum arayan çeteyle işbirliği yaptığı için tutuklanır.

Işılay Kavlak, istihbarat şubesinde polistir. Kızıl kıvırcık saçları vardır. Oldukça dikkatlidir. Çetenin yakalanmasında etkili olur.

Veli, bilgisayar programları konusunda ustadır. Bilgisayara gönderdiği ücretsiz kimi uygulamalar ile sisteme sızan casus programcıklar hazırlar.

Feza Koray, şifre çözücüdür. Fahri Kozalak'ın çağırması üzerine Van'a gelir.

Güldare Cabbarov, Azerbaycan asıllıdır ve kaçakçılarla birlikte çalışmaktadır. Yüzeysel olarak işlenen Güldare Cabborav, olay sonunda tutuklanır.

3.3.4.1.4. Çevre

Van ve İstanbul'da geçen olayların içinde çevrenin fiziksel ve kültürel yapısına yer yer değinilmiştir. Aramat Oteli, Van çarşısındaki Rus pazarı, manastır, Akdamar adası, Ortaköy olayların geçtiği yerlerdir. Çevreyi tanıtıcı cümlelere şu örnekleri verebiliriz:

Gevaş'a doğru yol alırken evlerin rengârenk çinko çatıları dikkatini çekti Ada'nın. Toprak damlar ve ahırların olduğu küçük köylerden geçtiler (s.120).

"Ada ve Kanat manastırın dış duvarlarını incelemeye başladı.Duvar kabartmalarında ne çok insan yüzü var, dedi kanat… Şuradaki iki koruyucu meleğin arasında duran Kral Gagik." (s. 153).

"Tod Puku, kumpircilerin, gözlemecilerin önündeki yoldan sahile indi. Kafeler canlanmamıştı daha; takıcılar tezgâhlarını açmamış, garsonlar müşteriyi yandaki kafeye kaptırmamak için hareketlenmemişlerdi. Ortaköy sabah mahmurluğunu atmamıştı" (s.171).

3.3.4.1.5. Dil Ve Anlatım

Olaylar üçüncü tekil şahısla aktarılırken anlatımı zenginleştiren betimleyici ifadelere, sanatlı söyleyişlere, deyim ve ikilemelere yer verilmiş; anlamı bilinmeyen sözcükler kurgu içinde açıklanmıştır.

Bir çocuk kitabında yabancı sözcüklere, hedef kitlenin algı düzeyini aşan kavramlara yer verilmemelidir. Kullanılan sözcüklerse açıklayıcı anlatımla aydınlatılmalıdır. Kitapta geçen kriptograf sözcüğü şu şekilde açıklanmıştır:

"Bak canım kısaca şifre bilimi diyebiliriz… önemli bilgiler içeren sayı, sembol ve harf dizilerinin gizeminin ortaya çıkarılması kriptografların işidir." (s.111).

Kitapta betimleyici anlatıma yer verilmiştir:

Öğle güneşi, Van Gölü'nün üzerinde keskin bir dönüş yaparak piste doğru alçalan uçağın kanatlarını ışıldattı (s.8).

Çoğunluğu yeni ve gelişigüzel yapılan binalardan oluşan bir betonlaşma burada da onları karşılamıştı (s.9).

Köhne görünüşlü otelde uzun boylu, simsiyah bıyıklı otel müdürü karşıladı onları (s.10).

Bunaltı odanın tavanından, griye boyanmış bir sürü boru geçiyordu. Devasa bir masa, beş sandalye ve gri, çelik dosya dolapları vardı (s.11).

Yanında bir seksen boylarında, seksen-seksen beş kilo civarında, kır saçlı ince bıyıklı bir adam var. (s.14).

Bembeyaz tüylü, uzun kuyruklu, biri mavi diğeri kehribar gözlü bir Van kedisiydi. (s.20).

Gördüğü kadifemsi sonsuz maviliğine hayranlıkla bakıyordu. Etraf bir yağlıboya kadar güzel ve sessizdi (s.25).

Kalın bıyıklı, koyu mavi güneş gözlüğü takmış, iri yarı, esmer adam yanıtladı (s.26).

O sırada gölün kenarında, sarı saçlı çıkık alnı üzerin düşmüş, yassı burunlu, etli dudaklı bir oğlan çocuğu gördüler (s.26).

Esmer teniyle altın gibi parlayan saçları birbirine zıttı (s.27).

Rüzgar Ada'nın sarı saçlarını savuruyordu. Gölün mavisi, gözlerinde ışık olup dışarı yansıyordu (s.28).

Sıradağlarla kuşatılmış bu gölde yolculuk etmek onu heyecanlandırmıştı. Bu denli büyük bir gölü ilk kez görüyordu (s.28).

Sınırsız mavilikle bütünleşen, doruklarında kar ve bulutlar olan dağlar, düşle gerçek arası bir görüntü oluşturuyordu. Doruklardan aşağılara indikçe eriyen kar, çamurdan çizgiler oluşturmuştu (s.29).

Bunun yanıtı, mavi saplı çakısını kemerine bağlamaya çalışan sarı saçlı çocuktan geldi (s.29).

Kanat siyah, kıvırcık saçlarında elini gezdirerek konuştu (s.32).

Çıktıkları dar ve taşlık sahil, kayalık bir duvar ile deniz arasına sıkışmış gibiydi (s.37).

Ağaçlar ayrı bir dil konuşuyordu, her ot ayrı bir türkü söylüyordu. Yaprakların hışırtıları fısıldaşmalar gibiydi (s.37).

Ayaklarındaki altışar parmak pençe gibi yırtıcıydı. Birden durdu, yay gibi gerildi… Sesi yılan tıslamasına dönmüştü (s.71).

Oldukça bakımsızdı, gözlerinin çevresinde mor halkalar vardı. Buruşuk, yeşil pantolonuyla uyumlu bir ceket giymişti (s.81).

Kadının iri kara gözleri sır doluydu (s.126).

Kitapta söz sanatlarına da başvurulmuştur:

Kıvırcık saçları yine isyankâr günlerindeydi (s.19).

İçindeki sıkıntı rüzgâra savrulan kağıt parçaları gibi yok olmuştu (s.25).

Çığlığı boğazında takılıp kalmıştı (s.41).

Çıkıntılı alnının altında çelik gibi parlayan gözleri sanki mağaranın gözünü dikmiş bakan bir hayvanınki gibi göründü çocuğa (s.50).

Feza Koray'ın gözlerinin içi gülüyordu (s.108).

Uzaklarda bir kuşun eşit aralıklarla yinelediği, karanlığın iç çekişi gibi ötüşü dinledi (s.113).

Bir anda otobüs öksürürü gibi yaptı (s.120).

Boynu hindi gibi uzamıştı sanki (s.132).

Çocuklar hepinizin boynuna alkıştan bir çelenk takıyorum (s.189).

Kitapta yer alan deyimler şunlardır:

İçi rahat etmek (s.9), fırça atmak (s.22), göbeği çatlamak (s.22), gözleri fal taşı gibi açılmak (s.46), kulak kabartmak (s.47), dik dik bakmak (s.50), kestirip atmak (s.69), içi içine sığmamak (s.73), göz ucuyla bakmak (s.75), samanlıkta iğne aramak (s.78), iç çekmek (s.80), tüyleri diken diken olmak (s.90), suçüstü enselemek (s.119), göz kulak olmak (s.132), ödü kopmak (s.132), dudak bükmek (s.134), burnunu sokmak (s.136), dalga geçmek (s.136), konunun üstüne basmak (s.137), in cin top oynuyor (s.138), göz atmak (s.158), burun buruna gelmek (s.158), kulak kesilmek (s.165), hapı yutmak (s.165).

Kitapta yer alan ikilemelerse şunlardır:

Tek tek (s.14), parça parça (s.15), sabah sabah (s.22), şaşkın şaşkın (s.42), zangır zangır (s.55), derin derin (s.56), ters ters (s.69), kesik kesik (s.90), uzun uzun (s.104), ince ince (s.105), ağlaya ağlaya(s.136), hınzır hınzır (s. 178).

Kitapta argo ifadeler de kullanılmıştır:

"Benim mangırları ödemezlerse polise ihbar ederim" (s.17).

"Aptal saçlar, diye kızdı." (s.19).

Kitapta yazım ve noktalama işaretlerinde yanlışlar saptanmıştır:

Nimet Teyzem onda kalamazsam kırılacağını söyledi (s.13).

Yarasa operasyonunu aydınlatacak bilgiler bunda saklı (s.16).

Martuğu ve Kavuttan tattı ilkin Ada (s.62).

Bize pekçok bilgi verdi (s.66).

...Fransa gibi batı Avrupa ülkelerine sattıkları belirtilen çete, dokuz aylık takip sonucu çökertildi (s.68).

…nükleer santralların yakıt ihtiyacının sadece yarısını karşılıyor (s.185).

Metin içinde zarf-fiil ekleriyle oluşturulmuş kelimelerden sonra virgül konmaz:

Bunu öğrenen babası kızını kilitleyip, bir meşale yakarak kayığa binmiş (s.35).

Metin içinde tekrarlı bağlaçlardan önce ve sonra virgül konmaz:

Gölge öylesine iriydi ki, neredeyse koridoru tamamen dolduruyordu (s. 41).

Hem suçlu, hem güçlü (s.132).

Tamlamaların arasına virgül konmaz:

…sana gönderilen elektronik postanın Tod Puku, adında birine ait olduğunu saptadı (s.79).

3.3.4.1.5. İleti

Kitapta dolaylı olarak yardımlaşmanın önemi ve kanunlara uymayanların cezalandıracağı iletisi verilirken, doğrudan ileti cümleleri de saptanmıştır.

Van'da karşılaştıkları Marks&Spencer mağazası Ada'nın babası Fahri Kozalak'ın şu yorumu yapmasına neden olur:

"Sömürgeleşmek… Uluslararası sermaye… Dünyanın her yerinde aynı mağaza zincirlerini görmeye başladık. Oysa yöresel bir şeyler görmek istiyor insanın canı değil mi?" (s.9).

Ada bu cümledeki uluslararası sermaye kavramını anlayamaz. Bu noktada daha açıklayıcı ve hedef kitlenin anlayabileceği bir ifadeye yer verilmeliydi.

Bir başka ileti ise tarihi zenginlikleri hor kullananlara yöneliktir:

"Gelen ziyaretçilerin manastırın duvarına isimlerini kazıdıkları dikkatini çekti; ne yanlış bir şey bu, diye düşündü." (s.41).

Ada sözcüklerin Türkçe karşılığını kullanarak dil konusundaki hassasiyetini gösterir:

"Bilgisunar yoktur herhalde sizin köyde…"
"O ne ki?"
"Hani internet dedikleri, ben Türkçesini söyledim." (s.45).

Aşağıdaki cümlelerde ise başarıya ulaşmak için yapılması gerekenlere ilişkin uyarılar vurgulanmıştır:

"Bir nal çivisi kaybolursa nal kaybolur. Bir nal kaybolursa at kaybolur. Bir at kaybolursa süvari kaybolur, bir süvari kaybolursa savaş kaybedilir" (s.70).

"İnsanın aklına ilk gelen her zaman en doğrusu olmayabilir." (s.81).

"Yol yürürken oluşur" (s.82).

"Cevizin kabuğunu kırmazsan onunu yalnızca kabuktan oluştuğunu düşünürsün, özüne inmek için kabuğu aşmak gerekir" (s.115).

"Akıntıya karşı kürek çekmenin tek şartı sakin ve kararlı olabilmektir" (s.190).

3.3.4.2. Biçimsel Özellikler

Kitabın biçimsel özelliklerine ilişkin bulgular şunlardır:

• Kitabın kapağında yazarın ve kitabın adı; sağ alt köşede yayınevinin adı ve kitabın baskı sayısı belirtilmiştir.

• İkinci sayfada kitabın sertifika numarası, ISBN, basım yıl ve yayınevi bilgilerine yer verilmiştir. Üçüncü sayfada yazarın adıyla birlikte kitabın adı ve kitabın türü yer almakta.

• Kitap 5. sayfadan itibaren 190. sayfaya kadar numaralandırılmıştır.

• Kolay taşınabilir olma özelliğine sahiptir. Boyut 19-10,5; 12 puntoyla yazılan yazılar arasında uygun ölçüde boşluk bırakılmıştır. Üst, alt ve kenar boşlukları mevcuttur.

Kitap yapıştırma tekniğiyle ciltlenmiştir; biçimsel özellikleriyle okumaya elverişlidir.

Resim:

Kapak resminde dolunay figürüyle içerikle bağlantılı olarak Akdamar Adası ve dalgıç tasviri yer almış; iç kısımda sayfa 13, 22, 30, 44, 68, 84, 102, 128, 148, 170, 180, 182'de bölüm içeriğiyle bağlantılı siyah-beyaz görsellere yer verilmiştir.

BÖLÜM IV

SONUÇ VE ÖNERİLER

4.1. Sonuç

Çocuklar için yazmak, çocuk yazınına yönelik yayınevleri kurmak, bu alanda verilen eserleri çocukların gelişim seviyelerine ve ihtiyaçlarına göre sınıflayarak değerlendirmek son yıllarda Türkiye'de de eserlerin nicelik ve niteliğinde artışı sağlamıştır. Özellikle serüven türünde verilen eselerin sayısında artış gözlenmektedir. Araştırmanın bu bölümünde araştırmaya dahil edilen üç seri, toplam on kitabın çocuk edebiyatının temel niteliklerine uygunluğu değerlendirilmiştir. Buna göre incelenen kitaplarda:

1- Ekonomik çıkarlar doğrultusunda yapılan yasadışı işler konu alınmış; suça ortak olan insanların yakalanarak cezalandırılmasıyla sonuçlanan süreç çatışma unsurlarıyla geliştirilmiştir. Konuyu geliştiren çatışma unsurları bireyin kendi içinde ve çevresiyle yaşadığı problemleri yansıtırken bu sorunlar çözümlenemez bir hal gibi değil, uygun davranışlar ve iletişimle bireyi geliştirebilecek bir durum olarak yansıtılmıştır.

2- Gerçeği birebir yansıtması beklenmeyen serüven romanlarında görülen abartılmış merak ve rastlantısallık gibi konuyu zayıflatıcı unsurlara da rastlanmıştır.

3- Model alınacak ve alınmayacak karakterler kesin bir çizgiyle ayrılmış; ana kahramanlar kendi yaş gruplarına uygun ve örnek davranışlar sergileyerek okurun özdeşim kurabileceği bir profil sergilemiştir. Karakterlerin gerek konuşmaları gerek davranışlarıyla tanınması sağlanmıştır.

4- Genelde yakın çevre işlenmiş; çevrenin fiziksel özellikleri üzerinde durulmuştur.

5- Birleşik cümlelere ve karşılıklı konuşmalara, deyim ve ikilemelere sıkça yer verilmiş; anlatımda betimleme, benzetme, kişileştirme gibi yöntemlere başvurulmuş. Anlatım akıcı ve hedef kitlenin seviyesine uygundur.

6- İletiler çoğunlukla örtülüdür ve hedef kitlenin algılayabileceği düzeydedir.

7- Çocukların sosyal ya da psikolojik gelişimini olumsuz yönde etkileyecek bir iletiye rastlanmamıştır.

8- Rahat taşınabilir ve okunabilir olma özelliği ile çocuk kitaplarında aranan özelliklere uygundur. Kitap içinde kullanılan resimler görsel beğeni oluşturacak ve kitabın içeriğini yansıtacak düzeydedir.

4.2. Öneriler

1- Polisiye-macera türünün özelliği gereği her eserde mutlaka bir suçlunun olması ve eserin sonunda kimliği açıklanan suçluyu, okuyucunun belirlemeye çalışması; öğrencinin sıralama, sınıflama, sorgulama, ilişki kurma, eleştirme, tahmin etme, analiz-sentez yapma ve değerlendirme gibi zihinsel becerilerini geliştirmesine yardımcı olabilir. Bununla birlikte çocukların yaşlarından büyük bir sorumluluk ve beceri göstererek aydınlattıkları olaylarda tesadüf unsurları ve abartılmış gerçeklik kurguyu zayıflatmaktadır. Her kitabın yaşamın gerçekleriyle birebir örtüşmesi beklenmese de nitelikli bir çocuk kitabında karmaşık bir olay örgüsündense yalın, çocukların kendi aralarında yaşadıkları bir serüven kurgusu daha ilgi çekici ve yararlı olabilir.

2- Çocuk kitaplarında iyi ve kötü arasında kesin bir sınır çizmektense hataların düzeltilebileceğini gösteren bir kurgu yararlı olacaktır.

3- Serüven romanlarında ipuçlarına ve heyecanı diri tutmaya yönelik bir kurgu ön plandadır. Kitaplarda iyi ve kötü arasındaki çatışmanın yanında işlenen bireyin iç çatışması ve onun çevreyle, toplumsal kurallarla yaşadığı çatışmanın daha belirgin ölçüde işlenmesi okur için yararlı olacaktır.

4- Nitelikli bir çocuk kitabının dil özellikleriyle de kusursuz olması; dilin imkânlarını çocuklara hissettirmesi gerekir. İncelenen kitaplarda yazım ve noktalama işaretlerinde yanlışlar saptanmıştır. Bu yanlışların yeni yapılacak baskılarda düzeltilmesi gerekir.

5- Çalışma sonuçları incelenen kitapların çocuklarda okuma alışkanlığı ve zevki oluşturacak nitelikte olduğunu göstermektedir. Serüven romanları üzerine yapılacak çalışmaların artması da bu türdeki eserlerin niteliğini yükseltecektir.

6- Çalışma sonuçları, incelenen kitaplarda kişinin iç çatışması, çocuk-aile çatışması gibi unsurlarla zenginleştirilen konuların dil zevki oluşturacak bir anlatımla aktarıldığını ortaya koymaktadır. Kitapların ilköğretim okullarında okutulması ve ebeveynlere tavsiye edilmesi çocukların gelişimine katkıda bulunması ve ebeveynlerin çocukları daha iyi anlamasını sağlaması açısından önem taşımaktadır.

KAYNAKÇA

Adalı, Oya. *Anlamak ve Anlatmak,* Pan Yayıncılık, İstanbul 2003.

Adıgüzel, Muhammet Sani. *Türkçe Öğretim Yöntemleri*, Yeryüzü Yayınevi, İstanbul 2004.

Aytaş, Gıyasettin ve Yalçın Alemdar. *Çocuk Edebiyatı*, Akçağ Yayınları, Ankara 2002.

Çakır, Hasan. *Öykü Sanatı,* Çizgi Yayınevi, Konya 2002.

Dilidüzgün, Selahattin. *Çağdaş Çocuk Yazını***,** Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 1996.

Dilidüzgün, Selahattin. *İletişim Odaklı Türkçe Derslerinde Çocuk Kitapları.* Morpa Kültür Yayınları, İstanbul 2003.

Erdoğan, Fatih. "Macera ve Çocuklar", Radikal Kitap Dergisi, sayı 29, 2001, 16-17.

Geçgel, Hulusi. *Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı*, Anı Yayıncılık, Ankara 2002.

Göğüş, Beşir vd. *Yazın Terimleri Sözlüğü.* Dil Derneği Yayınları, Ankara 1998.

Güleç, Havise; Geçgel, Hulusi. *Çocuk Edebiyatı*, Kök Yayıncılık, Ankara 2006.

Güleryüz, Hasan. *Yaratıcı Çocuk Edebiyatı*, Pegem A Yayıncılık, Ankara 2002.

İçözü, Nur. "Her Kitap Bir Serüven", Radikal Kitap Dergisi, sayı: 25, 2001, 2-3.

Kavcar, Cahit. *Edebiyat ve Eğitim*, Engin Yayınevi, Ankara 1999.

Kaya, İsmail. "Çocuk Kitabı Resimlerinde Klişe Yaklaşımlar", Çoluk Çocuk Dergisi, sayı: 11, 2003, 23-24.

Kıbrıs, İbrahim. *Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı*, Anı Yayıncılık, Ankara 2001.

Kıbrıs, İbrahim. *Uygulamalı Çocuk Edebiyatı***,** Eylül Kitap ve Yayınevi, Ankara 2002.

Korkmaz, Zeynep. *Gramer Terimleri Sözlüğü*, Türk Dil Kurumu, Ankara 1993.

Nas, Recep. *Örneklerle Çocuk Edebiyatı,* Ezgi Kitabevi, Bursa 2002.

Neydim, Necdet. *Çocuk Edebiyatı*. Bu Yayınevi, İstanbul 2003.

Oğuzkan, Ferhan. *Çocuk Edebiyatı*, Anı Yayıncılık, Ankara 2001.

Özdemir, Emin. *Yazınsal Türler*, Ümit Yayıncılık, Ankara 1994.

Özdemir, Emin. *Eleştirel Okuma,* Bilgi Yayınevi, Ankara 2002.

Püsküllüoğlu, Ali. *Türkçedeki Yabancı Sözcükler Sözlüğü*, Arkadaş Yayınevi, Ankara 2001.

Sever, Sedat. *Çocuk ve Edebiyat,* Kök Yayıncılık, Ankara 2003.

Şimşek, Tacettin. *Çocuk Edebiyatı***.** Rengarenk Yayınları, Ankara 2002.

Şirin, Mustafa Ruhi. *Çocuk Edebiyatı Kültürü*, Kök Yayıncılık, Ankara 2001.

Şirin, Mustafa Ruhi. *Çocuk Edebiyatına Eleştirel Bir Bakış*, Kök Yayıncılık, Ankara 2007.

Temizyürek, Fahri. "Türkçe Öğretiminde Çocuk Edebiyatının Önemi", Türklük Bilimi Araştırmaları Türkçenin Öğretimi Özel Sayısı, Sayı 13, 2003, s.161-167.

Yavuz, Kudret Eren. *Duygusal Zekâ Gelişimi***,** Özel Ceceli Eğitim Hizmetleri, Ankara 2002.

Yavuzer, Haluk. *Çocuk Psikolojisi*, Remzi Kitabevi, İstanbul 2007.

Yurttaş, Hüseyin. "Çocuk ve Kitap". Varlık Dergisi, sayı: 1055, 1995, 5-6.

Çalışmada İncelenen Kitaplar:

Akal, Aytül. *Süper Gazeteciler-1*, Uçanbalık Yayınları, İstanbul 2000.

Akal, Aytül. *Süper Gazeteciler -Parktaki Esrar*, Uçanbalık Yayınları, İstanbul 2001.

Akal, Aytül. *Süper Gazeteciler-Likörlü Çikolata*, Uçanbalık Yayınları, İstanbul 2007.

Akal, Aytül. *Süper Gazeteciler-Belalı Davetiye*, Uçanbalık Yayınları, İstanbul 2009.

Erdoğan, Fatih. *Ayşegül'e Ne Oldu?,* Mavibulut Yayınları, İstanbul 2001.

Erdoğan, Fatih. *Kayıp Korsan Çetesi,* Mavibulut Yayınları, İstanbul 2001.

Yener, Mavisel. *Dolunay Dedektifleri–İz Peşinde*, Bilgi Yayınları, İstanbul 2007.

Yener, Mavisel. *Dolunay Dedektifleri–Dehşet Mektuplar*, Bilgi Yayınları, İstanbul 2007.

Yener, Mavisel. *Dolunay Dedektifleri–Mumya Dükkânı*, Bilgi Yayınları, İstanbul 2008.

Yener, Mavisel. *Dolunay Dedektifleri-Korkunç Satranç*, Bilgi Yayınları, İstanbul 2009.

Ek-1

Serüven Romanları Üzerine Söyleşi: Mavisel Yener-Aytül Akal

1-Çocuk yazını ve yayınının içinde yer alan bir yazar olarak bu alanda ülkemizdeki gelişmeleri nasıl değerlendiriyorsunuz? Beklentileriniz nedir?

M.Y.: Gelişmeler elbette sevindirici. Resimlemesiyle, kurgusuyla, editörlük çalışmalarıyla iyi kitap diyebileceğimiz kitapların çoğaldığını görüyoruz. Ancak, geniş bir bakış açısından değerlendirirsem dil yanlışlarının, kurgu bozukluklarının, yazınsal yetersizliğin cirit attığı bir tür çocuk yazını da var Türkiye'de. Ahlak kitabına dönüşmüş didaktik ürünlerin kazanç kavgasıyla pazara çığ gibi girdiğini görmek üzücü. Çocuk yazınında sanatsal niteliği olmayan, estetik kaygısı olmayan ürünlerin yayımlanmasını çocuk, yazar ve yayınevi adına kayıp olarak görüyorum. Üstelik bu düzeysiz ürünlerle 21.yy çocuğunun merakını artırmak, okuma ilgisi uyandırmak da olası değil. Bu nedenle aile ve eğitimcilerin çocuk kitapları konusunda duyarlı olması gerekliliğinin altını çiziyorum. Beklentim, bu konuda herkesin bilinçlenmesi, iyi ve kötü kitabın ayrımının artık yapılabilmesi. Bazen öğretmenler, aileler,"Bir liraya da kitap var, sizinkiler niçin bu fiyatlarda değil?" diye sorduklarında daha epey yol almamız gerektiğini üzülerek fark ediyorum.

A.A.:1990'dan itibaren, Türk çocuk ve gençlik yayınının büyük bir ivme kazandığını ve çıtanın her geçen gün daha yukarıya taşındığını gözlemliyorum. Bu olumlu değişimde yabancı yayınların yakından takip ediliyor olması kadar, 90'dan itibaren yazarlarımızın-çizerlerimizin çocuk ve gençlik edebiyatı alanında özgün yaratıcı yapıtlar ortaya koyması ve yayıncıların da bu alanın önemini kabullenmesi etkendir.

1991'de ilk masal kitabım Geceyi Sevmeyen Çocuk piyasa koşullarında hayretle karşılanan bir formda (64 sayfa renkli resimli ve sert ciltli kapak) yayımlandığında, beklentim buydu. O günlere ulaştık...

2- Değişen iletişim ve yaşam modeliyle şekillenen çocuk tipini nasıl yorumluyorsunuz? Sizce çocukların kitaptan beklentisi nedir?

M.Y.: Tek çocuk tipinden söz etmek doğru olmaz. "Hangi Çocuk?" sorusu her zaman karşımızdadır. Kentte yaşayan, iletişim olanaklarından yararlanan çocuklardan söz ediyorsak, onlar da kendi aralarında farklı "tip"lerde. Kimisi özgür düşünebilen, kendinden başkalarının da düşüncelerini dinlemeyi bilen, sebep sonuç ilişkisini kurabilen, hobileri olan, yaratıcı, düş gücü geniş, bilgi çağının gereklerini bilen, etik değerlere sahip, paylaşan, güvenen, güvendiren çevresinde olup bitene karşı duyarlı olan bireyler olarak yetişiyorlar. Kimisi ailede şiddete tanık olduğu için şiddet yanlısı, kimisi yalnızca "tüketici"… Pek çok "tip" sayabilirim size. Ancak şunu söylemek mümkün; teknolojinin bütün olanaklarından yararlanabilen bir çocuk da, eğer eline ilgisini çeken bir kitap verilirse tercihini kitaptan yana kullanabilir. Sorunuzun yüreğinde "iletişim modeliyle şekillenen" çocuktan söz ediliyor, elbette bir bireyin bu yolla şekillenmesi üzücü sonuçlara yol açar.

Çocuğun kitaptan beklentisi öncelikle eğlenceli, heyecanlı, macera dolu bir okuma sunan kitaplardır. Biz de onların bu beklentisini karşılamak zorundayız. Bir ders işi değildir kitap okumak, bir zevk, bir keyif işidir… Bu işin zevkine varanlar, başka kitapları da okurlar.

A.A.: Günümüz çocuk tipini kalıplara sığdırmak ve alışagelmiş kuramsal tanımlarla çerçevelemek neredeyse olanaksız gibi.Çocukları ve gençleri hayretle izliyorum; kendi çocukluğumla karşılaştırıyorum ve doğrusu o zamanlar ben pek aptalmışım diye düşünüyorum.Bugünün çocuklarının ve gençlerinin algısına ulaşmak için çok uzun yıllarımızı yaşamı anlamak ve yorumlamakla geçirdik biz. Bugünün çocukları bizim onların yaşında bulunduğumuz noktadan çok ilerde. Büyük olasılıkla, onların da çocukları, anne ve babalarından ilerde olacaklar; yaşama dair birçok gerçeği ya da yalanı, daha erken yaşta çözebilecekler.

Haliyle, kuşak farkıyla geride kaldığınız bir okur kitlesine seslenebilmek cesaret isteyen, çok korkutucu bir sorumluluk.

Çocukların kitaptan beklentisi, kitabın bilindik işlevleri nedeniyle değil bence. Yani kitapların onlara neler katacağını bildikleri ve bu kazanımları istedikleri için okuyor olduklarını sanmıyorum. Onlar, zekâlarıyla koşut kurmacalar sunabilen, onları eğlendiren, güldüren ya da şaşırtan, heyecanlandıran kitaplar bekliyorlar yazarlardan. Böyle kitaplar sunabildiğinizde, zaten okuyorlar. Okumak heyecanlı, eğlenceli bir oyun gibidir bence. Çocukların okumadığı, okumak istemediği kitaplara bir bakın; genellikle çocukların sorun çözüm yeteneğinden ve zekâlarının işleyişinden geride kalmış kitaplardır...

Bazen daha filmin başında anlarsınız kimin suçlu olduğunu, ya da bir arkadaşınız filmin sonunu anlatıverir; o zaman filmi izlemenin de tadı kalmaz. Çocuklar da böyle düş kırıklıkları yaşayabiliyorlar zaman zaman. Okudukları kitabın başında kurgunun nasıl gelişeceğini, öykünün sonunun nasıl olabileceğini anlıyorlar. Bu tür basit kurguların kitap okuma isteğini kamçılayabilmesine pek olanaklı görmüyorum ben. Bir de dil konusu var tabii. Dilin yetkin kullanılamadığı bir kitap da, okuru okumaya davet edemez.

Çocukların kitaptan beklentisi eğlenmek ve heyecandır diye düşünüyorum. En azından ben şimdi çocuk olsam, kitaplardan öncelikle bunu beklerdim...

3-Serüven romanlarının yapay bir kurguyla ve avam bir dille yazıldığı düşüncesinde olan eleştirmenler var. Bu türde eserler veren bir yazar olarak ne söylemek istersiniz? Bir serüven romanında ne olmalıdır ya da olmamalıdır?

M.Y.:Hiçbir "gerçek" eleştirmenin böyle bir genelleme yapacağını sanmıyorum.Kurgusuyla, diliyle öne çıkmış, çocukların beğenisini kazanmış klasiklerin çoğu serüven romanlarıdır. Örneğin, İki Sene Mektep Tatili (Jules Verne), Robinson Crusoe (Daniel Defoe), Define Adası (Stevenson) bunlardan birkaçıdır. Eğer kurgu kötüyse ve kötü bir dille yazılmışsa ister serüven olsun ister başka tür olsun elbette eleştiririz ve o kitapları önermeyiz. Ama serüven kitaplarıyla ilgili bu tür bir genelleme yapmak çok yanlış bir yaklaşım olur. "Bir serüven romanında ne olmalıdır?" Elbette "roman" türünün gereksindiği yazınsal başarı sağlanmalıdır. Estetik değeriyle, özgün kurgusuyla, dil ve anlatım özellikleriyle, seslendiği yaş grubuna göreliğiyle, kahramanların

kişilik gelişimleriyle, çağdaş yaklaşımlarıyla, sonuna değin sürdürülebilen merak öğesiyle başarılı bir edebi yapıt olmalıdır. Eğer bu özellikleri taşımıyorsa okunmaya değer bir yapıt değildir.

A.A.:Sözünü ettiğiniz eleştirmenler kısmen haklıdırlar, ancak bu gözlemlerini piyasadaki bütün serüven romanları için vurguluyorlarsa, o zaman yayımlanmış serüven romanlarının tamamını okumamış olduklarını ve yargılarını yalnızca okuduklarıyla sınırlı kalarak geliştirdiklerini söyleyebilirim.

Serüven romanı, okurun ilgi, merak ve heyecanını, kitabın son satırlarına kadar taşıyabilmelidir. Herhangi olumsuz bir nedenle bu ilgi, merak ve heyecan kesintiye uğrarsa, kitabın beğenilmeme ve yarım bırakılma sonuçlarına da katlanılmalıdır... Hangi nedenler kesintiye uğratır ilgiyi derseniz; dilin ustalıkla kullanılmaması, kurgunun sağlam bir zemine oturtulmaması, mantık boşlukları, konunun çocuklara yakın olmaması ve bir yandan da, romanın öyküsünün sağlam da olsa "basit" bir düzenekle kurgulanarak çocuklara sunulmuş olmasıdır derim. Bu olumsuzluklardan bir tanesi bile, romanın çocuk okurun gözünde inandırıcılığını yitirmesine neden olabilir. Serüven romanı, bilgi edinmek ya da okumayı geliştirmek için okunmaz ki! Rahat koltuğunda otururken, risk almadan tehlikeli bir serüvene katılmak ve bu serüvenin heyecanını duymak ister okur. Ancak okura macerayı yaşatabilmek için, romanın inandırıcı olması ve inandırıcılık çizgisini sonuna kadar koruyabilmesi gerekir.

4-Serüven romanlarındaki çocukların kendi aralarındaki bir çatışmayı serüvene dönüştürmesindense yetişkinlerin neden olduğu sorunları çözmeye çalışmaları gerçekçilik sınırlarını zorlar mı?

M.Y.: Serüven romanı günlük yaşamda her zaman rastlanmayan, şaşırtıcı, değişik, sır dolu olayları konu alır. Eğer sınırları zorlamazsa "sıradan" diyebileceğimiz, sıkıcı bir serüven olur o. Eğer söylemek istediğiniz şey, kurguda çocuklara gereğinden fazla sorumluluk yüklemek anlamındaysa bunun dozunda bırakılması gerekir elbette. Burada sınırları belirlemek yazarın ustalığıdır.

A.A.: Bu, yazarın ustalığı ve üslubuyla ilgili... Yazılan her şey, yazarın ustalığına bağlı olarak inandırıcı olur ya da olmaz.

5-Serüven romanları seri halinde yazılarak okurun kitapla olan bağını kuvvetlendiriyor. Ayrıca başka ülkelerde sinema, oyuncak, kostüm vb. unsurlarla da desteklenerek hem metalaştırılıyor hem de kitabın dışına taşıyor. Bunu okuma eylemi ya da okur açısından yararlı buluyor musunuz?

M.Y.: İyi kitaplara haksızlık yapmaktan yana değilim ancak; son dönem yayıncılığı, okuru, eleştirmeni… Hangisini büyüteç altına alırsanız alın, edebiyatı öğüten sorunlar yaşandığını da görüyorsunuz. Bu sorunların en önemlilerinden biri "yüzeysellik"tir. Okur kolay okumalar ister, eleştirmen yüzeysel okumalar yapar, yayıncı kolay okunabilen kitapları basmayı yeğlerse, elbirliğiyle cadı kazanına atmış olmaz mıyız edebiyatı? Korkunç bir yabancılaşmaya gidiş başlamaz mı? İşte bu yabancılaşma kimi zaman izleksel kimi zaman biçimsel sefaleti de körüklüyor, çelişkiye düşüyoruz bu kargaşada. Sözünü ettiğiniz metalaştırma da bu "yüzeysellik"lerden birisi. Okur açısından yararı olduğunu hiç gözlemlemedim, onun hizmet alanı edebiyat değil başka alanlar… Sadece seri olsun diye, uyduruk kurgularla seriyi devam ettirmek ise, bir başka ciddi sorun ki, böyle serileri görüyoruz.

A.A.: Bence yararlı.Toplumun ilgisini sürekli aynı konuya çekiyor. Romanın çabuk tüketilmesini önleyip, yıllarca ayakta tutuyor.

Ancak bizde büyük sermayeler dışında, orta çaplı ya da küçük yayınevlerinin böyle bir maliyeti kaldırabilmesi olası değil. Başka ülkelerde roman daha yazılırken onun pazarlama olanakları değerlendiriliyor, kalemleri silgileri üretiliyor, senaryoya dönüştürmek için alt yapısı hazırlanıyor. Kitap, dev bir sanayinin bir ürünü olarak okura sunuluyor. Her ne kadar okur, okuma yerine filmi izlemeyi yeğleyecekse de, önce roman, sonra film sıralamasında, romanın okunması için de bir süre tanınıyor ve hemen ardından filmler pompalanıyor.

Planlı programlı ve girişi çıkışı bol ama çok bol paralı bir çalışma. Bu yükü ülkemizdeki bağımsız yayınevleri kaldıramaz...

6-Yayımlanan serüven dizilerine devam edecek misiniz? Okurlardan kitaplarınıza ilişkin ne gibi eleştiriler alıyorsunuz?

M.Y.: Okurlarımdan gelen pek çok mektup var. E-posta ile gelenler, mektupla gelenler ve okullarına gittiğimde söyleşilerde yaptıkları değerlendirmeler de var tabii. Hepsinde de okur-yazar işbirliğinin büyüsünü hissediyorum. Okurlar dizinin devam etmesini çok istiyor. Çok heyecanlı, sürükleyici buluyorlar. Ne kadarının gerçek ne kadarının düş olduğunu çok merak ediyorlar. Bazen gerçekten yaşanıp yaşanmadığını soruyorlar.

Ben her şeyin tadında bırakılmasından yanayım her zaman. Her şeyi okuyan değil, okuma beğenisini yine okuma aracılığı ile geliştirdiğimiz seçici okur kimliğine gereksinim duyuyorsak biz yazarlar da ürettiklerimizi aynı seçicilikte üretmeliyiz.

A.A.: Süper Gazetecileri yazmak benim fikrim değildi; roman yazmayı hiç planlamamıştım.Masallarımla büyüyen okurlarım karşıma dikilip de, artık masal için çok büyüdüklerini ve yeni kitaplar istediklerini söylediklerinde, onlara öyküler yazmış, bir çocuk kitabı yazarı olarak görevimi tamamladığımı düşünmüştüm. Ama öyle değilmiş!!! Okurlar yine dikildi karşıma, şimdi ne okuyacağız diye... Ne çabuk büyüyor bu çocuklar... Tutabilene aşk olsun!

Büyüyen ve yazışmalarla, karşılaşmalarla benden sürekli kitap isteyen 11-12 yaşı geçen okurlarım için roman yazma gerekliliğim doğdu. Süper Gazeteciler böyle doğdu. Dizi olur mu olmaz mı, tekrar yazabilir miyim, onu da planlamamıştım.Yalnızca okurları mutlu etmek için yazmıştım ilk romanı.Dizi olabileceğinden emin olmadığım için de alt başlığı yoktur o kitabın, adı yalnızca “Süper Gazeteciler”dir.

Yazarı istemese de, kitabın kahramanları son satırlarda, ikinci kitabın yazılabileceğine dair ipuçları bıraktılar. Böylece ikinciyi yazmak da zorunluluk oldu. Beş tane olsa ne iyi olur diye düşünüyordum içten içe, ama kim yazacak? Roman uzun soluklu bir iş. Üstelik ben çalışmaya başlayınca zamanı öylesine yitiriyorum ki, gün boyu yerimden kalkmadan yazıyorum, yazıyorum... İlk kitapta hesapladım, bazı hafta sonları 14 saat yerimden kalkmadan çalışmışım(eh, abartı oldu... Bazı ihtiyaçlar için kalktım tabii.). Roman bittiğinde kollarımı kaldıramıyordum; omuzlarım kilitlenmiş. Üç hafta fizik tedavi gördüm.

İkinci romanda aynı şey oldu. Yine üç haftalık fizik tedavi...

Gözüm korktu. Üçüncü romana bir türlü başlayamadım. Ancak üniversiteye başlayan bir okurum, sonunda üçüncü romanı bulacağı hayaliyle yine kitap fuarında Uçanbalık standına uğradığında, düşkırıklığını "Ben evlenip çocuk sahibi olsam da üçüncü serüvenin peşindeyim; alıp okuyacağım," sözleriyle aktarınca, doğrusu utandım. Böylesine sadık okurları yüz üstü bırakamazdım. Böylece bir yıl arayla (ya da iki mi?), üçüncü ve dördüncü romanı yazdım.

Beşinci? Belki... Bir yazar ne yazacağını bilebilir mi? Ben bilemiyorum, plan yapmıyorum ve her kitabın ardından, herhalde başka yazamam, bitti, bu sondur diye kaygılanıyorum.

Sonra bir de bakıyorum, planlamadığım, hatta aklımdan bile geçirmediğim bir kitap yazıvermişim. Yazarlık serüveni sürprizlerle dolu...

Kitaplarla ilgili okurlarla aramda çok yoğun bir iletişim vardır; bu konuda birikimim çok. Gerek yazılı, gerek sözlü olarak çok ilginç birikimler...